

putat, quod tot milibus defunctorum nuquam expleatur. Et sapiens ille Hebraeus hunc inter infatigabilia nominat. Quaedam bit est in eos, qui male ab alijs rapiunt, que male tunc proficiunt in alios. Vxoripator est de frustra laborantibus, quicquid modo alio demonstratum est loco, velut apud Catullum: Dolia virgineis idem ille repleverit urnis. Adagium natum a notissima fabula puellarum Danaidarum, que ob ipsorum necatos, has poenas apud inferos dare dicuntur, ut filios perfillantibus aquam hauriant, quae in dolium item pertusum infundant, graui nimium sed inutili labore. Cuius fabule mentionem facit Horatius in Odis:

Et inane lymphae
Dolium fundo percantis imo. Item Tibullus:
Et Danae proles Veneris que numina Lesit,

In caua leithas dolia porat aquas.
Mementis huius Lucianus in Timone. Et Aristoteles lib. Politicorum sexto. Rursus Lucianus in Hermotimo: Επιστήθη γὰρ μηδὲ πῶν προσημαίων τὸ πρῶτον ἔθαντο ἄλλοθεν, ἐξ δὲ ἔκαστου, ἢ ὁ πῶν ἀνακιδῶν πῶτος. id est, Assuit enim exhaustum negocium, laborque, et contra fit, atque in Danaidum dolio. Vxoripant et Plato, cum alijs aliquot locis, tum in Georgia.

Cum addit urfus, vestigia quaeris, xxxiiii
Αρκτὸν ἔβουσκες τὰ ἔρκυρ ζῆτες, id est, Vrsi praesentis, vestigia quaeris. De ijs dicitur, qui timiditate praesens negotium declinat, atque ad alias vias dilabuntur. Τράστει δὲ φησὶν ἠδολοφῶν ἠμεντοριβῶν, qui se dissimulant sensisse iram, et vestigia praesentis fingunt, quo absint a periculo. Hoc genus hominum Plato de Repub. lib. 5. scripsit similes esse, τοῖς κωλοειδοῖς, ἀ τὸν λίθος δὲ ἀνάγ, πῶν βαλόντων οὐχ ἀπὸ ἰδῶν. id est, Catulus, qui lapides mordet, cum eos qui iecerint, non ausini attingere. Ab hoc non est alienum quod scribit Plutarchus in vita Luculli. Nā illum qui hortaretur Archelaus, ut relicto hoste in Pontum traiceret, sic enim fore, ut protinus omnium verū potiretur. Οὐκ ἐφαρ Δελφῶντος εἶναι κωλοειδῶν, ὡς τὰ βελία πρῶτον ἐπι κωλοειδῶν αὐτῶν φωνῶν οὐκ ἐβασίλει, id est, Negavit se timidior esse venatoribus, ut preteritis feris, ad inania illarum iustia uellet ire.

Boni ad bonorum conuiuia ultro accedunt. xxxv
Αὐτόματοι δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἵενται. id est, Sponte bonis mos est conuiuia adire bonorum. Hexamerum proverbiale, tum usoripantis, ubi uir bonus, fidus etia uirtutis, et amicitiae, que generalis inter omnes probos intercedit, ad sui similem accedit, non expectatis uulgariibus istis inuitantibus. Quendam natum putant ab Hercule, qui cum Ceti Trachenij domum inuocatus inuiseret, hunc uersiculum primus dixerit. Fertur et trimerum Iambicus in eadem sententiam: Αὐλοῖσι κωμῶσι μὲν εἰς ἑλῶς ἐλθοῖ. id est, Comiua amico amicus ultro etiam uenit.

Tacite notuit adagium in secundo Iliados: Αὐτόματος δὲ εἰ ἔλθε βοῆρ ἀγαθὸς μενέλαος, id est, Illi facundus Menelaus ueniet a ultro. Zenodotus in collectaneis diuersis sententia, citat hoc adagium ex Eupolidis comedia, cui titulus Chrysogenes: Αὐτόματος δὲ ἀγαθοὶ Δελφῶν ἐπὶ δαίτας ἵασιν. id est, Vltro accedit hominis timidi conuiuia ferres. Idem ferme significat Plato in Symposio, ἵνα καὶ πῶν προσημαίων διαφασίζομεν μεταβαλλόντες ὡς ἕνα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἵασιν αὐτόματος ἀγαθοὶ, id est,

Vi et proverbum conuiuia, hunc ad modum inuertentes: Boni ad bonorum conuiuia ueniunt. Sentire uidetur Plato Homerum fecisse Menelaum detiorē ad praesentioris accessisse conuiuia, quod Agamemnon bello ualuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citatur hic locus et ab Aibenco lib. quarto. Tameis non haec opinor Homeri mentem fuisse, cum uirtutis addat elogium: βοῆρ ἀγαθὸς μενέλαος. id est, Voce bonus Menelaus, Et cum aliquot locis illum fortissime rem gerentem inducat, alicubi etiam ἀπὸ δόλου cognomento honestet.

In puteo cum canibus pugnat. xxxvi
Ἐν φρεσάλκωνι μὲν ἔδεται, id est, in puteo cum canibus pugnat. Diei soliti, ubi cupia negotium incidit, cum homine rixoso, et contentioso, a quo se nequeat extricare. Effertur etiam hoc pacto, ὡς φρεσάλκωνι κωμομαχῶν, uoce cōposita.

Mihi ipsi balneum ministrabo. xxxvii
Ἐμαυτῶν βαλανεῖον, id est, Ipse mihi balneator ero, ubi quis ipsus infertur commodus. Aut ubi quis, non ex praestato alieno officio, ipse suum agit negocium.

Aristophanes in pace: Αλλ' εἰ ταῦτα δ' οὐκ ἐκαστῶν μαυτῶν βαλανεῖον, id est, balneum ex ipse mihi, si haec uobis gratia, parato. Interpretes admonet translatum a balneis, in quibus cessante balneatore, ipsi qui lauant, aquam hauriunt, atque infundunt. Zenodotus putat et ad eos referri posse, qui glandes in igne iniectas coquant. Fortassis haud absurde referretur ad glandium excussores. Nam Graeci βαλανεῖον balnearium cauponē significat. Ἐδάκων, glandē. Atque hinc anceps pro uerbij interpretatio.

Vir fugiens haud moratur lyre strepitum. xxxviii

Αὐτὸν δὲ φεύγων οὐ μὲν δὴ λυγρὸς κεντῶν. id est, Hunc qui fugit strepitus lyrae haud remorabitur. Senarius proverbiale, in eos, qui in rebus periculosis ac seuerijs, properandi studio negligunt leuiores. Nam qui fugit in bello, non putat sibi liberum, ac uacuum, ut cantorem aliquem auscultet. Idque ad complures esse accommodari potest. Veluti si dicas, non esse rebus friuolis, ac uoluptuarijs nugandum, cum haec uita tot periculis sit obnoxia. In hanc sententia eleganter Seneca in epistola quadam ad Lucillum: Transcurramus, inquit, solertissimas neugas, et ad illa, que nobis aliqua open sint latura, properemus. Nemo qui obstricticem partu rienti filia, sollicitus accessit, edictum, et uadorum ordinem perlegit. Nemo qui ad incendium domus suae currit, tabulam lastrunculari respicit, ut sciat quomodo aligatus exeat cal culus. At me hercule iudicij tibi omnia nunciatio, et incendium domus, et periculum liberorum, et obsidij patriae, et bonorum direptio. Adijce his naufragium, motusque terrarum, et quaequid aliud timeri potest. Inier ista districte, rebus nihil aliud, quam animum oblectatibus, uacat. Plutarchus in libello quem scripsit de e. Delphico: Οὐ ναυβλα κακωτοσίμῳ δὲ λυγρὸν ἐλθεῖν, id est, Ingrata Naubla, ingrata lugenti lyra. Concinit huic dictum Eclesiastici: Musica in lectu, impertinana narratio.

Caninum prandium. xxxix
Caninum prandium pro uerbis dicebatur abstemium, et in quo nullum uinum biberetur: propterea quod peculiari natura proprietate, canes a uino abhorrent. Id adagij referunt ab Aulo Gell. lib. noctium Atti. 13. cap. ulii. his quidem uerbis. Eius

bis. Eius autē loci in quo id prouerbiū est, uerba haec sunt, ni miram ex M. Varronis Satyrarū libro, qui ἡδὺς κερύρι, id est, Aqua rigens inscribitur. Non uides apud Menestheum scribi, tria genera esse uini, nigrū, album, mediū, quod uocat κίχρη, id est, glaucū, nouum, uetus, mediū. Et efficere nigrū, uirus: albū, uirginā: mediū τέρψιμ, id est, cōcoctionē. Nouū refrigerare, uetus calcificare, mediū uero esse prandium caninum. Quia significat, inquit Gellius, prandiū caninum, rem leuicula diu, et anxie, quae sumimus. Prandium autē abstemiū, in quo nihil utini potatur, caninum dicitur, quoniam canis uino caret. Cū igitur mediū uini appellasset, quod neq; nouum, neq; uetus esset, et plerūq; homines ita loquantur, ut omne uini, aut nouū esse dicat, aut uetus, nulla uini habere significauit, neq; nouū, neq; ueteris, quod mediū esset. Idcirco pro uino non habendum, quia neq; refrigeraret, neq; calcificeret. Haecenus Gellius. Plutarchus in Symposiacis scribit Theophrastum ioco uocare solitum, ζῶνα συμποσία τὰ κρέεθρα, quem admodum aliās admonimus.

Vir fugiens, & denuo pugnabit. XL

Ανὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχοίσεται. id est, Qui fugerit, rursum ille preliabitur.

Senarius prouerbialis, quo monemur non protinus abicere animū, siquid parū feliciter successerit. Nā uictos posse uincere. Proinde et Homerus ἐπερωλεῖα νίκην uocat, id est, uictissimū, nunc apud hos, nunc apud illos pollutē. Apud eundem Alexander sic loquitur Hectori, νικῶ δ' ἐπαυσιδέεται ζῆνός, id est, Alterna uiris uictoria ce dit. Idem alibi: Νῦν μὲν γὰρ μενέλαος ἐνίκησεν Ζηνὶ ἀδελφῷ κέρον δ' αὐτῆς ἐγώ. id est,

Palladis auxilio, nunc uictor abit Menelaus, Illam ego sed posthac pugna superaro uictissim. Demostheni probo datū est ab inimicis, quod in eo praefito, quo Philippus Macedonū rex Athenienses apud Cheroneam uicit, clypeo abiecto fugisset, eaq; gratia ἐλαπίσσι ignominioso cognomine uocatus. Verum id probrī, Demosthenes homo non admodum uerecundus, prouerbiali, notissimōq; uersiculo legitur eludere solitus:

Ανὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχοίσεται. Huic confine est illud Daui Terentiāni: Hac nō successit, alia aggredie dū est uia. Vir pat adagiū Tertullianus in libro de fuga in psecutione. Sed omisit, inquit, quā diuini exhortationibus, illū magis Graecū uersiculum secularis sententiē sibi adhibēt: Qui fugiebat riuos preliabitur, ut et riuos forsitan fugiat. Et quando uincet, quā quū fugerit uictus est?

Ex stipula cognoscere. XLII

Εκ ἐξὸ καλῶς μὲν γινώσκουσι, id est, Ex stipula iudicare, dicimur, quoties ē nestigijs quibusdā in senecta reliquis, coiecturā facimus, cuiusmodi quae fuerit in adolefcentia, trāsata metaphora ab segetibus. Homerus in ἔ. Odysseae: Ἀλλ' ἔμαρτος καλῶς μὲν γὰρ ὁ ὄμομα εἰσορῶσιν τε τινώσκειν. id est,

Attamē in senecta stipula te suspicor illud Coniscere. Vt uero hoc adagio Lucianus in Pseudomate, quem nos olim Latinū fecimus. Aristoteles in Rhetoricis καλῶς μὲν, senectā interpretatur. Οταν γὰρ, inquit, τὸ γῆρας εἴτε καλῶς μὲν, ἢ πῶς μὲν μάκροισι τὸ γῆρας ἴδῃ τῶ γῆροντος, ἔμφο γὰρ ἀπὸ νῆκιστος, id est, Etenim cū senectā dixit culmū, senē ostēdit, ac representauit. Nā utriq; destoruerūt. Aristophanes in Vespijs, non distimili figurā usus est:

Ἀλλὰ κ' ἐκ τ' ἄψιννον δ' ἐτ' ἀε εὐαίης νεανίης ἔχου. id est, Verum ex reliquijs oportet horum iuuenile uo-

bur colligere. Dicimus item ex fragmentis, ex ruina rem cuius inuimodi fuerit coniectare.

Eodem cubito. XLIII

Ἀπὸ τῆς πῆχης, id est, Eodē cubito, hoc est, eadē regula, eadē mensura. Vt uero hoc adagiōs Lucianus, cum alijs in libello de uatione conscribende historia, καὶ ὄλων τῶν κῦς εἰς, καὶ μέτρον ἄνευ βῆς, id est, In summa cubitus unus, atq; eadē regula. Aristophanes in Ranis: Καὶ γὰρ ταλάντων μετρίῃ σαμῆσεται, καὶ κωνόνας θ' ἰχθίους καὶ πῆχης ἐσώρ. id est, In lance enim librabitur poetica, Promentiq; regulas, cubitosq; carminum. Illud fortasse uas ἄνευ γόπερον, at non inutile fuerit admonere, plerūq; metaphoras a mensuris ductas esse prouerbiales, ut pensulare rem, pensare factum, respicere beneficium, remeiri gratiam, librare negotium, expendere causam, res numerare beneficium, aequilibrium officij, retaliare conuicium, atq; id genus alias.

Monstrari digito. XLIII

Δείκνυμι τῶ δακτύλῳ, id est, Monstrari digito, pro eo quod est in signum esse, hodie quoq; prouerbio uulgari dicitur. Horatius in Odīs:

Quod monstror digito praereuntium. Persius: At pulchrum est digito monstrari et dicitur hic est. Lucianus in Harmonide: Καὶ δ' ἐπισμυροῖ εἶνε εἰ τῶν βῆσι, καὶ δεικνυδὶ τῶ δακτύλῳ, id est: In turba in signū esse, digitoq; monstrari. N atum uideri potest ab eo, quod in uita Diogenes narrat Laertius. Cū hospites quidā Athenas aduenissent, ut Demosthenē, cuius famā accepterant domi, conspicerent, Diogenes τῶ μέτρον δακτύλῳ ἐκείενας, οὗτος ἡμῖν ἐκεί ὄσιν ὁ ἀνώμοτος ἐκ μακροσῶν, id est, Medio porrecto digito, hic est uobis, inquit, ille Atheniesiu concionator. Simul significans Demosthenem et gloriae atidum, et moribus contaminatum.

Ne altero quidem pede. XLIII

Μὴ δὲ τῶν ἑτέρων ποδῶν, id est, Ne alterum quidē pedem uiscedere. Lucianus in Harmonide. Idē in sectis: Οὐδ' ἀπόπτεθ' ἄνευ ποδῶν τῶν ἑτέρων ποδῶν προκούρις, id est, Qui ex Aethiopia nunquam nō alterū promouerit pedem: Amorem andum illis, quae retulimus alibi, latum digittum, et latum pedem, latum unguem.

Ex diametro opposita. Diametro distant. XLV

Εκ διαμέτρῳ, id est, Ex diametro. De uebementer inter se pugnantibus olim dicebatur, sumpta metaphora a Geometris, apud quos perpendicularis oppositio perpendicularis est. Lucianus in Tyrāno, ἐκ Διαμέτρῳ γὰρ οἱ βίῳ φασίμ, id est, Nostra enim ex illorum uita, perpendiculari, quemadmodū aut inter se distant. Diametris enim est recta linea si guran, qua longissime patet, ex aequo secans, ueluti Diametris orbis est, quae sic a summo ad summum tenditur circuli, ut per cētrum eat, desinitore Macrobio in somnium Scipionis lib. 2. Nec ab hoc distentit Euclidis diffinitio. Latini hanc hanc, dimeticentē uocant. Nam Graecis, διαμέτρῳ πορὰ τὸ Διαμέτρῳ, id est, a dimetico. Nominis causam reddite Aristoteles in Problematis. Cognatum est illi, quod alio recensimus loco, διὰ τὰ πασῶν.

Audi quae ex animo dicuntur. XLVI

Ἀκροτ' ἀπὸ καρδίας, id est, Audi quae dicuntur ex animo. Nam scriba, quaeque citra dissimulationē dicuntur, ex animo dici dicuntur, eaq; ex corde proficisci uulgus ait. Lucianus

nus in Ioue Tragædo: Οὐκ ἔμ' ἀκόσῳ τ' ἐβίοι, τὰ γὰρ ἀπὸ κερδῶν ἀγρῶν ἰδίᾳ εἴη, ἰταῖς αὐδὲ δι, νῦμαρ ex animo dicenda, sicut proterbio dicitur. Nam adulatorum & simulantium oratio in faucibus nascitur, non in corde. Plutarchus in commentario quem inscripsit, quo pacto quis possit assentitorem ab amico dignoscere, refert hos senarios:

Εἰ μοι γοῶν ἐνὶ πῶχεσσι, εἰ δὲ βδελύσσει
 Πτωχῶν κερδοῦ, οἷος εἴμ' εἴνυσθαι
 Φόβου πωρῶδ' ἴδωμ' ἢ τ' ἄπ' κερδῶν ἔξῃ. id est,

Mendacium utinam sit mihi, nisi si libet Mendacium & infirmitas, qui mihi uolens bene Timore posito, possit ex animo loqui.

Addit hoc haud facile dici à duobus, ac principibus, quibus modis omnibus est inuasus ueritas: neque quicquam ferunt aures delicate, nisi quod assentatione multa conatum sit, ex adulatione sapiat. Ad hanc figuram pertinet illud Plautinum, corde amare, item illud: persequi corde, animo, & uiribus, utrunque est in Captiua duo. Contrarium est huic: A summis labris, pro eo quod est, non ex animo. Seneca in epistolis ad Lucillum: Non à summis labris tibi uenit.

Aut bibat, aut abeat. XLVII

Aut bibat, aut abeat. Quo quidè adagio monetur, ut aut temporis, locoque; nos accommodemus, aut ab hominum consuetudine nos subducamus. Què admodum Cato fecisse legitur, qui cum non posset sumere uiduum florum licentia conuenientem, discessit è theatro. Natum est à prescis illis Græcorum symposijs, hoc est, compositionibus, in quibus mos erat talis fortiri quempiam, qui comiui quasi praesideret, ac deceret comiui alia prescriberet, quæ νόμος, id est, leges appellabant. De hisce legitur Valerius Valentinus, iocoso carmine conscriptis, cui titulum fecit T apulle, teste Festo Põpeio. Porro presertim Beatiarum, hoc est, regè nominabant. Plutarchus συμποσίουσιν uocat. Varro apud Nonium, Modiperatorem à Latino uocatum scribit, quasi modum imperantem, ne quis aut plus satis biberet, aut parum. Athenæus libro decimo ex Enpodis auctoritate docet, huic presertim rei ὀνόμαζ δὲ dictos, ab alijs ὀφθαλμοδῶς. Huius consuetudinis meminit & Horatius in Odis: Nec regna uini forticere tibi. Ex legibus iocosis, hæc una fertur: Aut bibat, aut abeat. Cõmemoratur à Cicrone, libro T usculanarum questionũ quinto: Mihi quidem, inquit, in uita seruanda uidetur illa lex, quæ in Græcorum comiuijs obtinet. Aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte. Aut enim fruiatur aliquis, pariter cum alijs uoluptate potandi, ne sobrius in uolentiam uolentioris incidat, aut discedat. Sic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, de fugiendo relinquas. Hæc uerus ille. Quamuis sic efferunt, ἢ πίνω, ἢ ἀπειθῶ, id est, aut bibe, aut abi. Quanto ciuilior hæc lex, quam ea quam Empedocli in comiuium prescripsit comiuij presertim, ut aut biberet, aut inuim in caput illius efferretur. Eam rē tam indigne tulit Empedocles, ut postrius coactio cõcilio, & imitatorum, cuius opera id erat factum, & symposiarum reum peregerit, damnandosq; caruit. Refert Diogenes Laertius: At nostri Minamonis his quoque leges magis Scythicæ prescribunt: Aut bibe, inquit, aut hinc cantharum quantum est in caput impingam tuam. Itaque non raro fit ex compositione monomachia.

Domi conieciarum facere. XLVIII

Οἰκδορὲν εἰκάζειν, id est, Domi coniectare. Quod non aliunde petitur, id domi fieri proterbio dicitur. Neque in Cistellaria: Hanc ego de me conieciarum domi scio, hoc est, meo ipse experimento comperio.

Domi habet, domi nascitur. XLIX

Ad eandem pertinet metaphoram: Domi habere. Nam id domi dicitur habere, quod in nobis situm est, nec necesse est ab alijs mutuo sumere. Translatum apparet ab ea consuetudine foris rogandæ suppellectilis, quam domi desideres. Terentius à Adelphis, Phry: domi habet, unde discat. M. Tullius ad Varonem. Sed quid ego uinc hæc ad te, cum domi traha nascuntur: Idem Academicam questionum libro secundo: Desine queso communibus locis, domi nobis ipsa nascuntur, id est, hæc oratorum sunt propria. Proinde dixeris eleganter: Quid in rebus istis felicitatem uenaris? domi habes, unde beatus esse queas. Regum est domi consilium habere, non ab aliena pendere tefferam.

Confringere tefferam. L

Apud Plautum in Cistellaria confregisse tefferam dicitur, qui sibi reditum in domum aliquam preclusit. Si quidem cum amans dixisset se ire uirum ando astridium, ut lenæ filium duce-ret, orans ne se peruium fieri patretur, illa respondens: Abis inquit, querere, ubi tuo irando satis sis subdij, hic apud nos iam Alcesimarche, confregisti tefferam. Est autem tefferam symbolum hospitale, quo prolato cognoscebantur hospites, siquidem recessissent.

Frigidam aquam suffundere. LI

Frigidam aquam suffundere, Plautus in Cistellaria uidetur usurpasse, pro eo quod est infligare clanculum. Sic enim in ea fabula meretrici queritur de matronis maritos suos in meretricium odium quo ad possunt inflamantibus. Ita nostro ordinè, palam blandiunt, clam si occaso usquam est, aquam frigidam subdole suffundunt. Viris cum suis praedicant, nos solere, suas pellices esse aiunt. Translatum apparet ab ijs, qui certantibus equestribus aquam equis aspergebant, quo reprobè callati curruerit aruus, atq; hoc pacto ad casum iniigebat. Cuius ministerij meminerunt etiam pandectæ uirij Casarelli: libro tertio, titulo de ijs, qui infamia notantur, ex Ulpiano, his quidam uerbis: Et generaliter in omnes optinatur, & uti le uidetur, ut neq; Thymerici, neq; Xystici, nec agitatores, nec qui aquam equis spargant, ceteraq; eorum ministeria, qui certantibus sacris deseruiunt, ignominio si habeantur. Hæc uerus Ulpianus. Id sibi opino, in Olympicis, aut fini libus certantibus, nonnullam & ob hæc causam, ne rote agitatione fruescentes, flama conciperet. Nisi si cui magis probator, ut traditulum putetur ab ijs, qui iocè ludibrije causæ, clanculum aquam infundunt in cõiuij locum: aut ab his qui ludibrij causæ, aquam conspergunt aliquem, qui balnearum iocus est. Vnde ex Iulius Pollex libro septimo docet πάλιν interuam usq; pari, pro comiciarij. Sic Aristophanes in Pluto: πάλιν ἢ παλαιῶν ἢ τοῦτον ἐπιπέσειν. Queritur quod contumelie causæ conspersus sit aqua multis preesertim. Sed pbabilis est traslati ab officinis erarijs, ubi sibi subdole frigidam in igne aspergunt, quo igne sit uelociter.

In fenem ne quod collocaris beneficii. LII

Τέρον ἢ μὲν ἄπο κερδῶν ποιεῖν, id est, Ne quid unquã beneficij collocaris in fenè. Refertur nominatim proterbio uice, ab Aristotele in libro Rhetoricorum secundo, ἧ δὲ τῆς συμπελάου μὴ ἔλαρον γέροντα, τὸντο μαγε- τῶν ἢ παροίμια, μὴ ποτ' ἐν ἐσθ' ἐμ' ἔγεροντα, id est, Qui consilij, nequis cum fenè inat amicitiam, huic testimonij loco est proterbium, nequando benemeræ de fenè. Dicitur hodieq; uulgo: in fenem neque, in puerum collocandum esse beneficium, propterea quod alter non refert, alter non meminit, Extat & huiusmodi quoddã apud Diogenianũ adagium:

gium: Μά ποτ' εἴ ἐδ' ἐμ' ἡρέοντα, μὴδ' ἡυαίμα, μὴδ' ποταῖα, μὴδ' ἄνα τινος, μὴδ' λάλορ κωπιλάτηρ, id est, Ne quid beneficij colloces, neq; in senes, neq; in mulierem, neq; in puerum, neq; in canem cuiuspiam, neque in garrulam nemigem: propterea quod petire uideatur, quicquid in eiusmodi genus hominum infumitur.

Stultus, qui patre caeso liberis pepercit. LIII

Superiori protinus illud subiecit, et quide proberij no mine: καὶ ποτε ἦοὺς ἀνοεζέμ' ὦμ καὶ τὸν πατέρα, Νήπιον, ὃς πατέρα κτείνωσ, ποταῖος καταλείπει. id est, Et qui suadet occidere liberos, quorum patrem occideris, huius attestatur hoc proberium: Stultus qui patre occiso liberos relinquit. Refert idem postea inter sententias: Patius qui occiso patre, liberis pepercit. Est autem uerus proberialis: Νήπιον, ὃς πατέρα κτείνωσ ἦοὺς ἢ ποταῖωσ, id est, Est stultus, qui patre perempto pignora linquit.

Hoc adagium usquepasse scribitur Philippus Macedo, cum liberos etiam e medio tolleret, quorum patres occiderat. Aut enim oportebat primum a parentibus occidendis abstinere, aut filios item submouere, paterne necis ultores aliquando futuros. Huc pertinet Homericum illud ex Odyssae. Γ. σὺ δ' ἀγαθὸρ ἦσθ' ἢ πᾶσι κατὰφθίμῳσιν λιπέσθ' Ἄνδρες. id est,

Ut bene habet caeso prolem superesse parenti. Erit usus adagio quoties admonerimus, ut non esse prouocandos homines, aut ita conficiendos, ne in posterum reliquiae nos exercent.

Χρησολόγοι. LIIII

Χρησολόγοι dicebantur, atq; hodie quoq; uulgò dicuntur, qui probe loquantur, et improbe faciunt. Dicitum autem peculiariter in Pertinacem imperatorem, quem admodum in huius uita testatur Iulius Capitolinus. Paulus id Aristotela ad Romanos, huiusmodi blandiloquentiam, χρησολογίαν uocat: Ὁ δὲ Διάτ' χρησολογίας, ἢ εὐλογίας, ἢ εὐχαριστίας τὰς κωφίας, τῶν ἀκακόωπιᾶν εἶσθ'. Qui per blandiloquentiam ac benedictentiam seducunt corda innocentium.

Pulchre dixit. Belle narras. LV

Huc pertinere uidentur ironie ille proberiales, basim in comardijs obuia: Dixit pulchre. Belle narras. καλῶς ἔλεγεσ. Dere dicitur uehementer absurda. Plato in Euthydemo nominatim pro proberbio commemorat. Verba Platonis sunt, Ἐ γὰρ λεγὸ ἄλογοσ, κατὰ δ' ἢ πάντα λέγεσ, id est, Erit enim quod dici solet, omnia pulchra dicis. Item in Gorgia: ἀκατέδ' ἢ φασίμέλα καλῶσ λόγοσ, id est, Audi iā, ut aiunt, ualde pulchrum sermone.

Figuli opes. LVI

Κεράμασ πλάττεισθ', id est, Fictiles diuitie. De rebus incertis fragilibus, ac neuitquam duraturis. Quemadmodum figulorum uasa facile comminuantur quolibet casu. Refertur adagium a Diogeniano.

Lepus dormiens. LVII

Λαγῶσ καθεύδων, id est, Lepus dormiens. Quadrat in eis, qui qd non faciunt, id facere sese adsimulat, aut qd faciunt, id se facere dissimulat. Qualem quidam arbitrantur fuisse Vlybis somnium, cui a Phaeacibus in Ithaca insula exponeretur, auctore Plutarcho. Nā leporem patētibus genis dormire, cū alij per multum tradūt auctores, tum Plinius libro undecimo, capite trigesimo septimo, id quod etiā hominibus nō nullis ait accidere, quos Graeci κορυβαίοντες, appellāt. Neq; perperā, opinor, dicitur et in timidos. Adagium a multis antioribus refertur.

Sero Iupiter diphtherā infepxit. LVIII

Ὁ ζῆσ κατ' ἐδ' ἔδοντο εἰσ τὰς Διφθέρασ, id est, Insuperxit, et si sero, pelle Iupiter. Senarius proberialis in eos, qui sero quidem, sed aliquando tamen pro malefactis dant poenas. Antiquitas enim creditit Iouem omnia in sua diphthera, hoc est, pelle caprina scribere, ac multa quidem pro tempore dissimulare, uerum aliquando de improbis poenas sumere. Belle quadrabit eis in principes, qui diu dissimulata malefactia tandem puniunt.

Aut mortuus est, aut docet literas. LIX

ἢ τοὶ τέθνηκεσ, ἢ διδάσκουσ ἡγάμακτα. id est, Aut perijt, aut profecto literas docet.

Senarius proberialis, quo significabant olim cuiuspiam omnino male esse, tametsi parum liqueret, quid rerum ageret. Is autem hac occasione uenit in iudij sermone, auctore Zenodoto. Atheniensis duce Nicias, parum feliciter aliquando pugnauerant aduersus Siculos, permultis occisis, plerisque captiuis in Siciliam abductis, qui Siculorum filios, literas docere coacti sunt. Proinde pauci, qui fuga elapsi redierant Athenas, rogati quid hic aut ille faceret in Sicilia, modo memorato uersiculo respondebant. Aut perijt, aut docet literas.

Oportet testudinis carnes, aut edere, aut non edere. LX

ἢ δ' ἑλθόντες κρέα φαγῶμ' ἢ μὴ φαγῶμ', id est, Testudinis carnes aut edas, aut non edas. Trimeter proberialis in eos, qui negotium susceptum frigide ducunt, neq; exultantes, neq; relinquunt. Sunt qui putent hoc dictum ab auctore Terpsione profectum esse. Quorum est Athenaeus libro octauo, declarans hunc primum procepisse de gastrologia, editis regulis per quas liqueret a quibus esset abstinendum, quibus contra uescendum: inter quas erat et haec de testudine ἢ φαγῶμ', ἢ μὴ φαγῶμ'. Addunt testudinis carnes si moderate edatur, uentris tormina facere, uisum si copiose, lenire. Cuiusmodi quiddā est de lactucis refert Plinius. Perinde quasi dicas, aut bellādū est, aut nō bellādū, aut studentū, aut nō studentū. Nam plerq; res, quas se facias acriter, plurimū conducunt: sin ignaüter, officium. Velut eae quae medio critem non recipiunt, quod genus est musica, poeticae. Sunt uisus quaedam, quae degulasse sit satis. Quo de genere putat esse Philosophiae Studium Emianus ille Neptolemus, et Callicles Platonicus. Non abhorret ab eo quod est in Apocalypsi: Vtinam aut calidus esses, aut frigidus.

Bonae leges ex malis moribus procreantur. LXI

Macrobius Saturnalium libro tertio: Verus uerbum est, inquit: Leges bonae ex malis moribus procreantur. Nā sciti medicorum pharmacis nihil opus foret, nisi morbis laboraretur. ita legibus ferendis nihil opus esset, nisi perperam uideretur. Unde apud Aeginum as olim pecuniaria poena multabat ius, qui legis instituentiae dedisset occasionem. Auctor Aristoteles libro rhetoricorum secundo. Huc pertinet quod Sotion ἐρωτῆ βίεσ, δ' ἀτ' ἰτ' ἰτ' παρκοτόνε νόμοσιν κ' ἔδνεκεσ. Διὰ τὸ ἀελπίσασ εἶπερ, id est, Rogatus, quan ob castam, non tulisset legem in parricidas, respondit, quod non sperasset futurum parricidam.

Bos alienus subinde foras prospicit. LXII

Βὲσ ἀλλοθίεσ τὰ ποταῖα ἔξω βλέπωσ, id est, Bos alienus subinde foras prospicit. De ijs, qui apud alienos notis satis ex animi sententia trahuntur, coq; Lepus suos desiderant. Vnicuiq; domi, ac uelut in suis prosepibus iucundissimū

uita peregre peruulsa sunt, quae ledant, plurima desunt. Allu-
sisse uideatur ad hoc pronerbiū Plutarchus in Symposiacis
decade octaua, problematice secundo. ὄσως δὲ ἐάντιν' μὴ
καταφρονῆτε, μὴδ' ἔξω βλάτωτε, ποιητάωνται, id est,
Verum ne ipsos contemnatis, neue foras prospectatis, id est,
Ne aliunde penatis, quod ab ipsis Platonis interpretibus sumi
potest. Proinde recte dicitur, ἔξω βλάτωτε, qui non conten-
tus suis, aliunde pendet. Vsurpat et in libello, πῆρ' ἐν' ἄρε-
τιῶν ἡδὲ κωμίας.

Septimus bos.

LXIII

Ἐβδόμου βόως, id est, Septimus bos, olim in stupidos,
Erutosq; dicebatur, unde celebratus senarius, τὸν ἑβδόμου
βόων ἡ σοφὰ παρομοία, id est, Venustum adagium septimū
narrat a bouem. Id hinc ortum esse tradunt, quod antiquitus
post sextam lunam bovis inuaginē et farina pinferre consue-
uerint, qui septimam lunam cornibus referret. Sunt qui malint
hinc natum, quod cum apud ueteres sex animalium genera
mactari dijs soleant, ouis, sus, capra, bos, gallina, anser, pau-
peres non habentes uiuam animal, quod immolarēt, bouis si-
mulacrum et farina fingere consueuerunt, is quoniam sensu,
uitaq; caretet, in soliditatis abijs pronerbiū. Citatur apud
Suidam Euripides in Erechtheo, et Achæus in Iride, qui pro
uerbium hoc usurauerint.

Summis aribus olfacere.

LXIII

τῆ ἀρετῆ ἐνὶ ὄσφραενός, id est, Summa nare olfacere,
pro eo quod est leui experimento, coniecturāq; qualicūq;
deprehendere. Exiit apud Lucianum in Ioue redarguto.

Si meus ille stultus fuisset.

LXV

Si meus stultus fuisset, dixit M. Tullius in secunda Philippi-
ca, pro eo quod est, si hoc negotij meo arbitrio, meoq; ar-
bitrio commissum fuisset. Translata metaphorā a fabularum
auctoribus, quorum stilo et calamo fabula tota conficitur.
Verba Ciceronis haec sunt: Sed unam rem uercore ne non pro-
bes. Et enim fuisset, non solum regem, sed regnum etiam de
Repub. sustulisset. Et si meus ille stultus fuisset, ut dicitur, mi-
hi crede, non solum unum actum, sed totam fabulam conficere
sem. Porro stultus est cypsis illa graphiaria, qua scribitur in
tabulis ceratis. Transfertur autem ad characterem et stilum
quoddam orationis, ad quod allusit Cicero.

Indus elephantus haud curat culicem.

LXVI

In epistolis, quae Phalaridis nomine feruntur, exiit bu-
iusmodi quoddam adagium, κωνὸν ἑλέφρας ἠδ' οὐκ οὐκ
ἔλεγει, id est, Culicem haud curat elephantus Indicus. Di-
ctum est autem ob singularem duritiam cuius elephatina, qua
ferunt etiā iacula ecutere, tantū abest ut culicis morsu possit
offendi. Adhideri poterit, quoties significabimus excelsis ani-
mus leues et uulgares iniurias esse negligendas.

Lutum luto purgare.

LXVII

Πυλὸς πηλὸν καθάρσει, id est, Lutum luto purgari,
dicitur, ubi res sordida sordibus tollitur, hoc est, cum sordes
non tolluntur, sed aut miuuntur, aut augetur etiam. Apollo-
nius in epistola quadam, ἄλλ' οὐδ' ἐκείνος ἐφατίσε ἔωφ-
σε, μὴ πηλὸν πηλὸν καθάρσει. Loquitur de sacerdoti-
bus, qui decorem ars sanguine polluerent, eamq; expiatione-
nem esse ducerent.

Quocunque pedes ferent.

LXVIII

Ἐνδ' ἐπ' οἱ πόδες φέρουσιν, id est, Quocūq; ferant pe-
des, pro eo quod est quouis. Quadrabit ubi nihil certum spe-
ctatur, ad quod nostri diriguntur conatus. Lucianus in Hec-
motimo, οὐδ' ἐπ' οἱ τὰ τὸν λόγῳ παρομοίωσιν, ἕνδ' ἐπ'

ἡμᾶς οἱ πόδες φέρουσιν ἕως ἑσπέρην, id est, Neq;
iuxta pronerbiū, quocūq; nos pedes tulerint, illuc ibimus;
Horatius in Epodis:

Ire pedes quocūq; ferunt, quocūq; per uiderit
Notus uocabit aut proteruus Africus. Rursus in Odis:
I pedes quod terarū et aere. Ita et Theocritus in Hyla:
Ἀπόδρε ἄγρον ἔχουσα id est,
Ducebant quocūq; pedes ibat.

Rorsus in Thalyssis:

πῶς δ' ἢ τὸ μεσομέριον πῶς ἄρα ἔλαχε; id est,
Quò tandem te quæso pedes medio trahis aestus?
Et Vergilius:

Quò te Marci pedes, an quò uia ducit in urbem?

Cyclopica uita.

LXIX

Κυκλώπειος βίος, id est, Cyclopica uita, pro uita ue-
hemeter effrata, ac barbara, quæ neq; legibus, neq; disciplina
ciuili cōstet, neq; religione decori gubernetur. Quæq; descri-
bit Homerus Odyssee lib. ix. sub perfracta Polyphemi:
Νῆπιος εἰς ἄβυσσον, ἢ τὰ λῶσιν εἰλάλωσιν
ὅς με δεῖος κέλευε ἢ Διδύμῳ, ἢ ἄλλοδῶ.
Ὁ γὰρ κικλῶπες δ' ἰός ἀργόχοις ὀλέγουσιν
οὐδὲ δεῖον μακάροισιν id est,
Desipis, aut certe longinquis hospes ab oris
Hic dæd, ut qui me uideat curas moueri,
Sine timore decim, neq; enim cyclopica turba,
Curanus summumque Iouem, diuoste beatos.

Eodem in libro:

τῶν δ' ἀνθρώπων περιήσομαι, οἱ τινέες εἰσιν,
ἢ οἱ γ' ἕρεσά τε καὶ ἀργεῖοι οὐδὲ δίκαιοι,
ἢ Ὀδυσσεῖοι καὶ ὅλοι μὲν ὄβριθεοὶ ἄε,
Quò genus hoc hominum experiar iam, sint ne feroces,
Agrestes, æquiq; rudes, an et hostitij ius
Obsertent, animo reuerentes numina diuū.

Homerus enulatus Euripides Cycloperum hoc pacto lo-
quentem facit:

Ζηνὸς δ' ἐργὸν κεραιώδῳ οὐ φησίου ἔξην,
Ὁ δ' οὐδ' ἠδ' ἰδύειν ἔστ' ἐμὸς κεραιῶν θεός; id est,
Atqui hospes ego fulmen Iouis non horreo,
Neq; me Iouem prestantiorum habeo decum.

Strabo libro Geographiæ xi. scribit hoc uulgo dictū in Alba
norum gentem, quod Cycloperum agerent uitam, utpote neq;
culturae studio, et ad omnem uitæ cultum inertes, et rudis.

Longe, lateq;

LXX

Cum ingens discrimen significat, longe, lateq; distare di-
cant Aulus Gellius: Sic existimo, nisi me scriptoris istius, omni-
nisq; antiquæ orationis amor, atq; ueneratio, cæco esse iudi-
cio facit, longe, lateq; esse amplius, prolixius, susus, in signi-
ficanda totius ciuitatis multitudine, mortales, quam homines
dixisse. Citantur in Pandectis hec ex Vlpiano: Si usus fundi
sit relictus minus utiq; esse quam ususfructus, longe, lateq; di-
stare nemo dubitat. Translatū uideatur ab agrotis meioribus:

Similes habent labra lactucas.

LXXI

Similes habent labra lactucas. Vbi similia similibus con-
tingunt, ueluti præceptorum parum docto, discipulus indoctis:
improbo populo, magistratus improbus; contumelioso pa-
trono, contumeliosus actor; iocori morose, maritus morosus;
breuiter quoties mala malis, digna dignis eueniant. Natum
adagium ab asino carduus pascente. Est autem lactuca herba
mollis, ac tenera, quæ tamen non admodum si distimilis care-
duo, præsertim sine stri. Itaq; quemadmodum carduus spini-
nosus est, atq; maiorem in modum effert folijs et caule, de-
r 2 niq;

nig; ipso etiam flore, itidem et asini labris nihil durius, ac petriocosius, ut illis no alia lactuca magis apta videatur. Porro carduos lactucarum uice etiam in conuiuiis a nonnullis apponi sole, testis est Iulius Capitolinus in uita Pertinacis imperatoris. Plinius item libro decimonono, de carduis, in hunc modum: Poterant uideri dicta omnia, que in precio sunt, nisi fletaret res maximi que fuis, non sine pudore dicenda. Certum est quippe carduos apud Carthaginensium magnam. Cordubamque precipue, festertium fena millia et paruis his reddere, quonia portenta quoque terrarum in ganeam uertimus, etiam ea que refugiant quadrupes conscia. V. Sarpas, simulque interpretatur procerbum, diuis Hieronymus, scribens ad Chromatium in hunc modum: Secum illud quoque, de quo semel in uita Crassum ait risisse Luellius: Similem habent labra lactucam, asino carduos comedente: uidelet ut perforatam nauim debilis gubernator regat, et cecus cecus ducat in fouea, et talis sit rector, quales illi qui reguntur. Hactenus ille. Fuit autem hic Crassus auus eius Crassi, qui pugnas aduersus Parthos interijt, cuius signa postea retulit Marius. Numeratur is in ter eos, qui nunquam in uita risisse feruntur, eaque gratia et γλαστοι, id est, irrisibiles cognominati. M. Tullius in actionibus, Crassum Licinium, autore Lucilio, semel duxat in uita risisse testatur. Plinius libro naturae alis hystoriae septimo, capite decimonono: Ferunt, inquit, Crassum auum Crassi in Parthis interempti, nunquam risisse, ob id Agelastum uocatum scitis nec fuisse mortui. Diuis Hieronymus contra Rufinum: Ego certe ut homini seuerissimo risum moueam, ut inuiteris aliquando Crassum, que semel in uita risisse scribit Luellius.

Dignum patella operculum. LXXII

Huc similitum est illud, quod ab eodem Hieronymo refertur in epistola ad Chromatium: Dignum patella operculum. In mea enim, inquit, patria rusticitas uernacula. Deus uenter est, et in diem uiuitor et sanctior est ille, qui ditor est. Accessit huic patella iuxta tritium populi sermone procerbum, dignum operculum. Significat autem episcopum ad improbos populi mores accomodatam. Idem aduersus Rufinum: Quod librum Eusebij pro Panphili uerteres, quod tuum quasi operculum uenenate patelle imponeres. Plato in Hippia maiore, differens de pulchro ac decoro, ait leuiculari magis conuenire sciculum operculum, quam aureum.

Si iuxta claudum habites, subclaudicare disces. LXXIII

Plutarchus in libello de liberis educandis, ἀπ' ἡλώδων παροικισθεῖς ὑποσκιάζειν μάστιγος, id est: Si iuxta claudum habitatis, disces subclaudicare. Pindari interpret extulit hunc in modum:

ἡλώδων παροικισθεῖς, κἀπ' ἐνὶ σκιάζειν μάστιγος. id est, Claudio uel uni si propinquus manseris, Disces et ipse claudicare proxiuum.

Huc pertinet illud Hesiodium, nobis alibi dictum: τὸν μὲν κλέος γέλωτος ἔσσι. Ea uero res uel humanarum est infelicitas, quod facilius transilium uita quam bona. Et tamen uerum est quod addit Hesiodus, ὠσπερ κἀγαθὸς μὲν ὄντας, Ita Pindarus in Nemeis hymno septimo, εἰδὲ δ' εὐερεῖται ἀνδρὸς ἀγαθῶν, τὶ φάσμαρ' ἔστι γέλωτος ἔμμεν νόσφ' Ἰθυσσάων τὰ γ' ἀπὸ γέλωτος, κλέος μὲν πάντων ἐσθ' ἄλλοιο. Interpret adducit et illud ex Hesiodo,

Γέλωτες ἔσσι μὲν ἔκιοι, βόσσωτο δὲ πικροί.

Notum est illud Themistocles, qui profectus agro iussit et hoc praeconeum addere reliquis doctibus, quod bonum haberet nicinum. Proverbium admonet perniciosam improborum ho-

minum consuetudine, propterea quod cum corporis, tum maxime animi uicia corporum serpiunt in uicinum. Nafso: Dum spectant oculi lasos, ledantur et ipsi.

Multaque corporibus transiatio nocent. Id Aristoteles existimat potissimum istu uenire in morbis oculorum, quod ea corporis pars maxime sit mobilis. Ite in scabie, quod in summa sit cute, et humore glutinoso, ad uicini permanet. Postremo in omnibus morbis, quae spiritu corrupto nascuntur, ut pestis, quod spiritus facile ab alio in alium traiciatur. Denique est occultus quidam naturae consensus, qui fit ut oscitare incipiat, qui uiderit oscitantem, et mictriat, qui meientem conspexerit, auter est Alexander Aphrodisiensis. Et balbutire discit, quisquis assidue cum balbo uiuit. Morum autem scabie affricat conuictor conuictori. Plutarchus in commentario de ratione dignoscendi uirum amicum ad adulatorem, scribit tantam habere uim assiduum consuetudinem, ut imprudentes etiam inuitemur uicia corum, quibuscum uiuimus. Quae admodum Platonis familiares eius gibbum inuibat auter. Aristotelis amici, balbutientem eiusdem exprimebant: Alexander Macedonum regis familiares cruciatus inflexum, et uocis in dicendo asperitatem effugebant.

Corrumpunt mores bonos, colloquia praua. LXXIII

Eodem pertinet ille Menandrius senarius, quem diuis Paulus apostolus, haud quaquam grauatus est in prima ad Corinthios epistola citare:

Ἐδιδασθη ἡμῶν ἡθῶς ὁμιλίας κακαῖς. id est, Mores bonos conuictus inuicit improbus.

Tertullianus ad uxorem uerit Graecam carne, sed libertate Latine comedia: Conuictum, inquit, atque commercia deo digna scolare, memor illius uersiculi sanctificati per Apostolum: Bonos corrumpunt mores, congressus mali.

Consimilem hunc sententiam refert Aristoteles nono moralium libro. Celebratur et hic senarius a Graecis: κακοῖς ὁμιλῶν κἀντὸς ἐκείνων κακοῖς. id est: Malus ipse fiet, si malis conuixeris.

Quaquam autem alienius ab hoc instituto uidetur huiusmodi conquirere, tamen no mihi tempero, quin illud adscribam ex Seneca de ira libro tertio, si no magnopere pertinens ad prouerbij declarationem, certe ad uita institutendam in primis conducibile. Sumitur, inquit, a coter santibus mores. Et ut quaedam in contactu corpore uicia transiluit, ita animus mala sua proximo tradit. Ebriosus conuictus in amorem uini traxit. Impudicorum cectus, fortetque et si liceat, uirum emollit. Auaritia in proximo uirus sui transiluit. Eadem e diuerso ratio uirtutum, ut ut omne quod secum habet, mitiget. Nec tam uelutudini profuit utilis regio, et salubris coelu, quam animis paru firmis, in turba meliorum uersari. Queres quantum possit intelliges, si uideris, feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique immani bestiae uim sua permanere, si hominis contubernium diu passus est. Hucusque Seneca uerba reddidimus. Porro cu omnis cotubernij constitatio, plurimum habet mometi ad corrigenda, deprauadaque, moralium ingenia, tum praecipue uidet oratio, que quide ex arcanis illis animi penetrat alibus deprompta, genuina quanda et occulta uim, atque ut Graece dica melius ἐνέργειαν secū adfert, canque in auditoris animi, in que illabitur, transfundit presentem uenent, si pestilens fuerit: remediū officac, si salutaris. Proinde nullam adhuc apophthegma philosophorum memini legere, quod mihi uideatur cu illo conferendū, quod Ioanes Coletus meus, iur parriter et eruditus, et incorruptus, subinde dicitur et cōiuncti:

Tales nos esse, qualia sunt quotidiana colloquia: tales euade-
re, qualia frequenter audimus. Iam vero quod de colloquio di-
ctum est, idē oportet et de studijs accipere. Quia uti a omnem
in Ethnicis continetur literis, gentiles euadit. Qui prae-ter ob-
secras auctores, nihil euoluunt, moribus obsecras reddantur
oportet. Etenim lectio colloquium quoddam esse uidetur.

Annus clibanum.

LXXV

Αννὸς κλιβανοῦ, id est, Annus clibanum. In eos olim di-
cebatur, qui noue quippiam reuiperissent. Nā Annus quidā
Aegyptius clibanorū usum, in quibus panes coquerētur, ser-
uor excoginasse. Siquidem prisci, pulre polentaeq; uictabant,
cocti panis usum nescientes. De ratione coquendi panis in ser-
nīs, permulta Plinius lib. xvij. cap. xi. et hinc re uocabulū
etiam inuitam. Nam Plautus in Aulularia artopesta uocat.
Seneca in epistola quadam ad Lucillum ostendit, antiquitus
panem manuum tractatione subactum, feruenti cinere, testaq;
percoqui solere: deinde paulatim repositos serenos, et alia ge-
nera, quorum seruos seruierit arbitrio. Meminit huius adagij
tum Suidas, tum Aristophanis interpres, et Suidas.
Quaquam exemplaria plerq; ἀννὸς κλιβανοῦ habet, in uo-
dumtaxat loco ἀννὸς κλιβανοῦ scriptum reperi, quod mihi quidē ma-
gis aridet, ut uocabulum sit proprium.

Magistratus uirum indicat.

LXXVI

Ἀρχὴ τῶν ἀνδρῶν δεικνύσιν, id est, Imperia demonstrat
uirum. Hinc et iambicus prouerbio celebratur. Quidā Pitta-
ci Mitylanaei putant apothibegma. Sicut qui Soloni tribuāt,
quorū de numero Sophocles est, ut ferunt. Aristoteles quinto
mordium libro, Biantis nomine citauit. Item Theophrastus
in prowerbijs, quaquam ea nō extant, Bianti adscribit. Hoc
adijciendum putauit, ne quis cauillare sententiam esse, nō pro-
uerbium. Quaquam et Plutarchus in uita Ciceronis ostendit
fuisse prouerbio celebratū dictum, loquens hinc in modū:
ὁ δὲ Δουεῖ μέλινα ἡδὲ λέγεται, ἡρώτων ἀνδρῶς ἐπι-
δρακνύουσι τὸ βασιλεῖσι, ἀγχοῖα δὲ ἀρχὴ τῶν πάθος κιν-
ήσεα, τὸ πάσων ἀποκαλυπτήσα κατὰ μὲν, ὅτι μὲν δὲν ἔχ-
οῦχ ἡρώτων, id est, Quod autē uidetur ad dicitur, maxime
mores hominis ostendere, atq; explorare, nimirum potestas
ac magistratus, omnem mouēs affectum, et omnem aperiens
multitiam, id Demostheni quidem non adfuit.

Sophocles in Antigone

Αμύχωρον δὲ πωτότος ἀνδρῶς ἐκ μαδῶν
εὐχλύπε ἡδὲ φρονίμω, ἢ γνώμω, πείρη ἀν-
ἀρχῶς τε ἡδὲ νομοσιμῶ ἐν τρεῖσι φωνῶν. id est,

Fieri haud potest, cuiuspiam ut pernoueris
Animum atq; mentem sine sensum, ni prius
Imperia nactus gesserit ciuilia.

Sensus est in uita priuata uix satis perspicere posse mores et in-
genium hominis. Verum si committas imperium, ut quod li-
beat, idem liceat, tum demum apparere, quo fit animo. Ele-
ganter inuertit Epaminondas, cui cum T bebani per contu-
meliam magistratum quempiam seruandū et contemptum
mādasent, non cōtempit, sed ea cura gessit, ut ueneri prius
contemptissimo dignitas, et autoritas accederet, dicens,
Ὁ μόνον δὲ ἀρχὴ τῶν ἀνδρῶν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἀρχῶν
ἀνάξ, id est, Non solum magistratus uirum ostendit, sed ma-
gistratum uir. Meminit Plutarchus in praecipis ciuilibus.

Idem Accij, quod Titij.

LXXVII

Exhibat olim adagium apud M. Varronem in satyra, cui
titulus, Testamentum, referitur q; apud Aulum Gellium in no-
tibus Atticis, idem Accij quod Titij. Quod si quis, inquit,
undecimo mense, κατ' αἰσιότητα natus est, Accio idem

quod Titio ius esto. Nimirum significans eodem sibi iure sit-
tarum, filium decimo mense natum, quo cum qui natus sit
undecimo. Sumptum uidetur a iuriconsultorum consuetudine,
Titij et Accij uocabulum pro quolibet duobus subin-
de usurpantium.

Muta persona.

LXXVIII

Κωφὸν πρὸς ὄσσωρον, id est, Muta persona. Martialis in
sexto epigrammatum libro:
Comedi tres sunt, sed amat tua Paula Luperce

Quator, et κωφὸν Paula πρὸς ὄσσωρον amat.

Quadrabit in eos, qui in confessu deliberantium, aut disputā-
tium, aut etiam in conuiuijs ceteris loquentibus, soli tacent.
Traductum apparet a lege comediaurum, in quibus non te-
mere plures tribus pergone solent induci in eadē scena. Quod
si quando quarta accesserit, aut muta prorsus est, aut per pau-
ca loquitur. M. Tullius ad Atticum libro decimo tertio; Si
Cottam et Varrone scilicet inter se disputātes, ut à te pro-
ximis literis admoner, meum κωφὸν πρὸς ὄσσωρον esset. Mu-
tas nuptias dicit alibi Pindarus, pro clancularijs, et in qui-
bus non decantatur hymeneus, ἡφῶσσωρον γάμου.

Caput sine lingua.

LXXIX

Ab hoc non admodum abluat ille Labeianus trimeter.

Caput sine lingua, pedaria est sententia.

Competit in eos, qui in consulationibus, aut disceptationibus
ipsi quidem nihil habent, quod dicant, uerum aliorum senten-
tias annunt. Nam pedarij fenatores dicebātur ij, qui in sena-
tu quidem sedebant, uerum sententiam nō rogabantur, sed in
aliorum sententias pedibus discedebant. Vnde referente Festo
Pompeio in dictione Pedarius, a Lucilio dicti sunt Agipedes.
Refertur a Gellio notium Atti. lib. ij. cap. xvij.

Corpus sine pectore.

LXXX

Prouerbiali figura dixit Horatius in epistolis ad Albiū:
Non tu corpus eras sine pectore, dii tibi formam,
Dij tibi diuitias dederant, artēq; fruendi.

Item Ouidius in Heroinis:

Huncine tu speras hominem sine pectore, dotes

Posse satis forme Tyndari nosse tuae?

Perinde uero dictum est corpus sine pectore, quasi dicās, sine
mēte. Nam sapientiam et ingenium in pectore atq; in corde cō-
stitunt. Vnde et cor dotes appellamus prudentes. Et Iuue-
nalis trādam ac stolidum significans:

Cum leua in parte manūle

Nil salit Arcadico iuueni.

Cerite cera dignus.

LXXXI

Olim notari dignos, atq; improbos et nequam homines,
Cerite cera dignos prouerbio uocabant, nimirum Ceritum ce-
ram insignem ignominiam appellantes. Horatius:

Quid deceat, quā non oblit, Cerite cera

Digni, remigium uitiofum Ithacensis Vlysis.

Acron et Porphyrius, huiusmodi tradunt originem adagij.
Romani Ceritibus bello subactis, eam dicere conditionem, ne
suffragij ius haberent, ne leges illas aut eederent, aut habe-
rent. Eamq; ignominiam in adagium abisse. Meminit de ta-
bulis cōstitutis et Aulus Gellius lib. xvi. cap. xvij. Primos autē
municipes, inquit, sine suffragij iure Cerites esse fidos acci-
pinus. Concessumq; illis, ut ciuitatis Romane honorem quā-
dam caperent, sed negotijs tamen atq; oneribus uacaret, pro
sacris bello Gallico receptis, custoditiq;. Hinc tabule Ceri-
tes appellatae uersa uice, in quas censores referri uidebant,
quos nota causa, suffragij priuabant. Confine uidetur illi,
quod alibi diximus: Sutorum atramentum.

Dijlaneos habent pedes. LXXXII

Macrobis libro Saturnianum primo, capite sexto, scribit in hunc Modum: Cur autem Saturnus ipse in compedi- bus uisator, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit. Verū mihi Apollodori lectio suggerit. Saturnum Apollodorus alligari per anum laneo uinculo, et solui ad diem sibi festum, id est: mense hoc decembris. Atq; inde prouerbiū dictum: Deos laneos pedes habere, significari uero decimo mense semen in utero animalium, in uitam ergo anDESCERE, quoad donec erumpat in lucem, mollibus natoꝝ uinculis detinetur. Hactenus Macrobius. Luciani item in Cronosolone, Saturnum in compe- dibus fingi solere significat. Atq; huius fingentis rationem reddit in libro de Astrologia, nempe quod orbis Saturni lon- gissime à nobis remotus sit, ob hoc in tartara coniectum sin- xere ex aeris profunditate, sumpta occasione. Deinde quod motus sit omnium tardissimus, ut quasi stare uideatur, compe- dibus alligatum fixerunt. Plutarchus in problematis scribit Tyrjjs fuisse morem, ut deorum statuis uincula intjserent. Aenigma prouerbij indicat, deos ad scelus uitionem lente quidem procedere, sed tamen aliquando de maleficijs poenam sumere uel inopinato. Sic interpretatur Porphyrjo, demon- strans ad qđ scribit Horatius libro Odarum tertio, oda secūda: Raro antecedentē scelerum Deseruit pede poena claudo. affine esse prouerbio, quo dicitur, deos iratos, pedes lanatos habere, quā nonnunquam tarde ueniunt nocentibus.

Zenone moderatior. LXXXIII

Ζηνωνος ἡ ἐγκρατέστερος, id est, Zenone temperatior. Testatur et Laertius in Zenonis uita, philosophum hunc, tum in uictu, tum in uoluptatibus ueneris, usque a deo pa- tientem ac parcum fuisse, ut cruas duntaxat uiseretur, ac pallio praetenu tegeter. Vnde et Philemon in comœdia taxat hominem, qui post panem obsonij loco, caricis utre- tur, aquam uini loco biberet, ac discipulos esuriem doceret. Hinc et in uulgi sermone abiit, Zenone temperantior. Phi- lemonus uersus apud Diogenem ex fabula, cui titulus Philoso- phi, sunt huiusmodi:

Εἰς ἄρτον ἕλαμ' ἰχθῆσας ἐπιπίθων ἰδίω
 Φιλοσοφῶν κατὰν ἡδ' οὐτ' ἔθλιουσοφῶ,
 Πίνωμ' αἰδῶσθε καὶ μάκρως λαμβάνει. id est,
 Post panis esum, caricumq; obsonium
 Aquam bibens perdit ad inde simplicem.
 Nouum enim philosophia celebrat hic genus.
 Docet esurire, ac discipulos ita illicite.

Quamquam sunt, qui uersus hos Posidippo tribuant, non Phi- lemoni, uelut idem admodum Laertius.

Sylofontis chlamys. LXXXIIII

Ἡ συλοφῶντος ἡ χλαμῆς, id est, Sylofontis chlamys. Refertur à Diogeniano, dici soliti in hos, qui se culina, uesiti- tuq; iactitant, ac uenditant. Videtur haud absurdè dici posse et in eos, quibus manus exiguum in tempore, magno cum sanore redijt. Historice, quæ prouerbij dederit occasione, meminit Herodotus in Thalia, et Strabo geographiæ libro, decimoquarto. Ea sic habet. Syloson quidam cum sensisset Dariū Hytaspis filium, cui adhuc priuatus ageret, chlamya- de quadam sua admodū bella, impensus fuisse delectatū, eam uero dono misit. Cuius tam effestiuæ liberalitatis memor Da- rius, cui iam rebus esset profectus, totā et uerbē, et insula Sa- miorū Sylofonti in manus tradidit unius uestis munus, tā opu- lento regno cōspersans. Mētione faciū huius rei Valerius quoq; Maximus, libro memorabilium quinto, titulo de gratitudine. Porro quod alij chlamydem uocant, hic amiculum appellat.

Opera Sylofontis ampla regio. LXXXV

Ἐν τῇ συλοφῶντος ἡ εὐεργεσία, id est,
 Per Sylofontem regio facta est amplior.

Senarius in prouerbiū uersus, quom refert Strabo lib. geo- graphiæ xliij. Nam Syloson munificentia Darij mortuo Po- lycrate, Samiorum adeptus tyrannidem, cum acerbius exere- cret imperium, ita ut frēre solent ij, qui ab humili fortuna re- pente ad res amplas prouehuntur, et ob hanc causam insula deferretur ad incolis, prouerbio dici coeptum:
 Ἐν τῇ συλοφῶντος ἡ εὐεργεσία. id est,
 Sylofontis causa ampliata est regio.

Conueniet in acerbè gerentem magistratū, aut in principem malum, cuius uitio deseratior ab incolis regio. Venustius red- ditur longiore deflexu, ueluti si in hominem πλεονέκτην, qui domum aliquam compilari dicatur, aut in profusum ac prodigum, cuius locu locali facti sunt inanes.

Phalaridis imperium. LXXXVI

Φελαγίδης ἡ ἀρχή, id est, Phalaridis principatus. Refertur inter Græcos paræmiās. Recte dicitur in eos, qui crude- lius exercent imperium, aut potestati sibi delegatam. Ortum adagium à Phalaride Agrigentinarum tyranno, quem sua crudelitas nobilitauit. Inter multa autem crudelitatis exempla celebratur in primis aeneus ille tauro Perilli, sive Perilai, nā sic appellat Lucianus, inuentum, in quo subiecto igni, mortales uia sic exarēbātur, ut pro euilatu humano, mugitum ede- rent morientes. Eum taurum, exusto primum in eodem arti- fice, Delphos mississe legitur, ut Phœbo dicitur, et eius tem- plo reponeretur, monumentum futurum, simul et aris exqui- sitissime, et inuenti crudelissimi, et poenæ merito in aut orē reitoræ. Verum Delphi munus, ut à tyranno missum repu- diarunt. Hæc sermè leguntur apud Lucianum. Simli figura à di- ctum legitimus φελαγισμοῦ, pro immani crudelitate. Cicero ad Atti, lib. vij. Nam istum quidem cuius φελαγισμοῦ tie- mes, omnia teterrime facturum puto. Idem in actione contra Pisonem: Quoniam, inquit, Phalarin grammaticum habebamus, id est, qui perperam scripta etiam capite punit.

Manliana imperia. LXXXVII

Vi hoc proximi recte congruit in hos, qui se ueniunt in eos, in quos ius nati sunt, ita Manliana imperia seferunt illi pro- uerbiū, probe reuocatur in eos, qui nimis rigida uis obe- ruatione humanitatis et æquitate obliuiscuntur. Histō- ria que prouerbio causam dedit narratur à Tio Liuiō pri- mæ decadis, octauo libro. Extat et apud Valerium Maxi- mum, aliosq; complures scriptores. Ea ad hunc sermè habet modum. L. Manlius, cum consul bellam cum Latinis gere- ret, edictumq; esset, ne quis extra ordinē pugnaret, T. Man- lius consulis filius turme præfectus, prouocatus à Genutio, sive ut Valerius à Geminito Metio Tuscancorum quatuor præfecto, oblitus edicti consularis conflixit, et prouocato- rem hasta confodit. Deinde uia comitante turma, ac uelut ouante spolijs ornatus, ad patrem tenderet, ille mox in cons- pectū omnium, filium quod extra ordinē pugnasset, ad pa- lum deligari, deinde urgis ex more cædi, postremo secun- ri feriri iussit. Salubri quædem in posterum exemplo, quemad- modum at Liuius, sed in presentia nimium inuidioso conse- li. Si quidem, ut autor est Valerius, libro memorabilium no- no, capite de ira, cum uictor Roman reuerteter, nemo inuenum obtiam ijt, in tantum totius uacuitatis odium ue- nerat. Hinc et cognomen additum uulgo imperioso. Refert sine ueritatis exemplum Valerius Maximus, libro se- cundo, capite de disciplina militari, de Posthumio Tibiarto, cuius

cuius filius fortissimus adolescens, quod feliciter quidem, sed iniussu patris, cum hoste commisisset, a patre securi percussus est. Quamquam Titus Livius primae decadis, libro quarto, maluit hoc de Manlio Torquato, quam de Posthumio credere, atq; in uarijs scriptorū opinionibus, hoc potissimum argumentū se secuti testatur, quod uulgato pro uerbo Manliana imperia dicta sint, non Posthumiana, cum tamen Posthumius eate praecesserit Manlium. Quod si prior tui saevi exempli fuisset auctor, occupasset nimirum insigne titulum crudelitatis, praeter ea quod Manlio cognomen inditum esset imperioso, non Posthumio.

Complurium thriorum ego strepitum audiui. LXXXVIII

Πολλῶν ἐργῶν θρίων ψόφου ἀκούω. id est, Thriorum ego strepitum audiui complurium. Senarius est prouerbialis, quo minus et inanam clamorē nos contemnerē significamus. Quenamodū Thais illa Terentiana, saeuas et gloriosas Thrafonis minus pro nihilo ducit, magnum nebulonem appellans, Aristophanes in Vespis: Ως ἐργῶν πολλῶν ἀκούσας, εἰς τὰ θρίων τὸν ψόφον. id est, Thria noui, quid strepant, ut sepius qui audiuerim. Porro thria à Grecis dicuntur ficulina folia, quae cum incenduntur, minacem quendam adunt strepitum, et formidādum ijs, quibus antea non sit auditus, alioquin inanam et cōtēnendam: Nisi manus legere θρίων, sic enim Graeci uocant calculos, quos in uirna mūtunt sortilege, cum diuānt, quēdam modum admonuimus alibi. Solent huiusmodi diuātrices aliquid è sortibus aīra praedicare, quo stultos ac credulos terrent, cum sepenumero nihil euānt eorum quae minantur.

Ne inter apia quidem sit. LXXXIX

Οὐδὲ ἐν σελαιvois εἶπαι. id est, Ne in apio quidem sunt, pro eo quod est, ne ingressum quidē aut intium rei attingerit. Sumpta metaphora ab ijs, qui hortos ingrediuntur. Nam antiquius extremus ille hortorum ambitus, apio conserebatur, quem qui nondum preterissent, uelut in hori limine adhibere esse uidebantur. Aristophanes in Vespis: Οὐδὲ μὲν ὁ οὐδὲ ἐν σελαιvois πὸ οὐστῆρ οὐδὲ τὸν περὶ αὐτοῦ. id est, In apio nondum est uel ipso, sed nec in rutis adhibe.

Hoc est, nec intium habet eorū, quae sunt futura. Interpretes et aliam quandā hoc loco refert sententiam, uolens adagium ad gymniciu agonem pertinere, ad quod quae prepararent infantes, statim ut essent nati, in apio collocare cōsueuerūt. Itaq; perinde dictum uidetur: Ne in apio quidem, quasi dicas ne in primis quidem rudimentis. Rutam autē comicus addidit risus causa, quod apium prolocutus fuerat. Porro morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductum, post interfectum Nemea leonem, quod et Pindarus indicare uidetur alticubi. Nā in Nemeis hymno quarto dicit: Ἰνα ἔσῳ ἐν ἰσοκυκλίῳ πρὸς δόλμας κορυμβοῖς σελαιvois, id est, Vbi in certamine tumuluofo, florum Corithiacis apijs. Significat quandā in certamine Neptuni Isthmico coronati fuisse à Corithijs.

Podex lotionem unctis. XC

Προκατὰ λουτρῶν ποδῶν, id est, Podex lotionem unctis. Callistratus apud Aristophanis interpretem adagij hoc retulit ad eos, qui sese in malis aliquod adigunt, propterea quod ea corporis pars etiam si laetetur, senec rursus in inquinat, ita ut ipsa sit in causa, quo minus lauari possit. Quod ab ut etiam ubi quid frustra fieri significabimus, ueluti siquis nocentem è carcere redimat, atq; ille mox iterato cōmissio, semet eodem praecipit. Aut si quos reconciliat, mox in pristinum relapsuros similitatem, aut castiges incorrigibile ingenium, quod

genus est mulierum. Conueniet et in illos, qui ipso ius uincunt malo. Veluti si quis morum intracabitur obtineat, ne post hac obioretur à preceptorē. Putant adagium uideri sumptum ab ijs potissimum, qui cita sunt duo, quos Nemesius foriosos appellat. Aristophanes in Vespis: Περιοτὸς λουτρῶν ποδῶν, id est, Podex perunctis lotionum. Itidem et morbus dicitur unctere artem, curāue medici, cum est immedicabilis.

Conscientia mille testes. XCII

Quintilianus oratoriarum institutionum libro quinto, hanc sententiam ut prouerbialē citat. Conscientia mille testes. Sensus interprete non eget. Quis enim nescit conscientiam rem esse inam omnium efficacissimam: adeo ut nulla tormenta melius prodat maleficium, quam conscientia, nullus carnifex seuerius puniat, quam haec. Vnde et illud: Heu quam difficile est crimen non prode uului. Extat et Graecanica sententia, σωσὺς ἰδὸν ψάλλει τὸ ψαχῶν, id est, Conscientia uerberat animum. Iuuenalis item: Est siro uerberare cœdit.

Hanc sensere poëtae, cum de diris et ultricibus furijs fabulantur.

Myforum praeda. XCIII

Μυσοῦν λεία, id est, Myforum praeda. In eos olim dicebatur, qui impure à quibuslibet leduntur ac diripiuntur. Ortum adagium à Mysis, quos aiunt quondam finitimorū incursionibus male uexatos fuisse, quo tempore Telephus rex peregre agebat. Vitur hoc adagio Aristoteles libro rhetoricorum primo, tractans de locis cōiectur alibus, ἢ τὸν ἐπὶ τοῦ πολλῶν ἀποικηδόντων, ἢ μὴ ἐπεξελεύσας, ὅς ὃν τὸν ἦτις τῶν ἰσχυρίων μυσῶν λεία, id est, Eos item, inquit, qui à compluribus affecti iniuria, non curant de uiscendo. Nam ut trito dicitur pro uerbo, Myforum hi praeda sunt. Hoc est, passim ab omnibus incessuntur, propterea quod ueterem ferendo iniuriam, inuicunt nouam. Vus est Demosthenes aduersus Aeschinē. Quo quidem in loco scilicet deprauarunt pro Myforum, miserorū, in translatione Leonardi Arretini. Citatur et ex Siratidis Medea, et Iambis Simonidis.

Vltra septa transilire. XCIII

Ἄνωρ τὰ ἐσκαμμένα πὸ δὲ, id est, Septa transilire. Congruit uel in eos, qui rem quampiam nouam et incredibilem designat, longeq; supra uulg artem hominum facultatem. Vel in hos, qui à re proposita digrediantur. Vel in illos, qui praescriptos sibi terminos, et potestatis mādātate modum transeunt. Natum adagium à Phaylo quodam pentathlo Oportio, ut quibusdam placet, Crotonia, qui tum saltu, tum disco morum in modum ualuisse legitur. Haec ferme Suidas. Extat et inscriptio statuae illius huiusmodi: Εὐντῆ ἰδι πεντηκόντα πὸ δὲ, πὸ δὲ πὸ δὲ πὸ δὲ. Δισκουρὸς ἂ ἐκαστῶ, εὐντῆ ἀπολαγῶ μέρων. id est, Quinq; supra quinquaginta pedes salit Phayllus. Discum autem iacit centum, exceptis quinq;. Meminit huius adagij Plato in Cratylō, ἢ ἵπτερ τὰ ἐσκαμμένα ἐλευσά, id est, Et ultra septa salire. Refert et Iulius Pollux libro de rerum uocabulis tertio. Lucianus in somnio, ἵπτερ τὰ ἐσκαμμένα ἴδῃ πὸ δὲ, id est, Ultra septa iam transiit. De somnio cuius finis cum sit somnus, iam etiam uigilanti duraret. Cicero de oratore libro primo: Et quae certatum artium forensibus cancellis circumscriptam scientiam. Idem in actionibus: Ab his cancellis, quibus me circumscripti, declina uero. Locus enim is, in quo celebrabatur ludus forensis sosis, cancellis, aut alijs id genus septis erat circumscriptus.

Pſyricæ facta.

XCIIII

Pſyra, inſula quæpiã eſt, hæud procul à Chio, cuius me-
minit & Homerus libro Odyſſeæ tertio, Pſyriam appellans:
Ἡ καὶ πρὸς τὴν Χίοιο περὶ μὲν δὲ πατρὸς Διοσκῶρος
Νῆος Ἰωδ. Ἰαγίος, αὐτῶν ἐπὶ ἀγέλης ἔχοντες. id eſt:
Certe ſupra Chiu redibamus aſſeram, in inſula Pſyra, ipſam
à ſiniſtris habentes. Strabo Pſyra pronunciat pluratiue, &
ſeuerali genere. Meminit huius & Pſerius libro mundane hi-
ſtorie quinto. Ea inſula quondam eſſet & perpuſilla & igno-
bilis, in contemptus ac uilitatis prouerbum abiit, ut quæ for-
dide, parūq; magnifice fierent, Pſyricæ facta dicerentur. Hæc
ferme Stephanus, idem citat Cratinum:

τῷ γὰρ τὸν δῖόν σοφόν ἔχοντες. id eſt:
In Pſyra Bacchum ducentes. Eundem riuſus in Nemeſa:
τῷ γὰρ τὸν ἀνδρῶν ἄγλας. id eſt,
In Pſyra ſpartam ducis.

Bos Cyprius.

XCv

ΚΥΠΡΟΣ ΒΣΣ, id eſt, Cyprius bos. In brutum ac ſto-
lidum iaci ſolitum, propterea quod Cyprij boves magis bruti
ſunt, quippe qui ſtercore humano paſcantur. Reſertur
à Suida ac Diogeniano. Interpres Ariſtophanes in Plutum,
ſcribit Bœotios boves ἐκαστοφύρας fuiſſe, id eſt, oleū eden-
tes. Hoc autem nomine Ariſtophanes medicos appellat, quod
in curandis ægrotis forſidã quædam tractent, lotiū, aut uen-
tris excrementa contemplantes. Sed de Cyprij bubus conſe-
nit Plinius lib. xxvij. cap. ultimo, narrans Cyprios boves
hominum excrementa appetere, non paſtus cauſa, ſed ut hoc
remedio torminibus mederentur.

Cyprio boui merendam.

XCvi

Festus Pompeius uerſum hunc Sotadicum citat ex Ennio:
Cyprio boui merendam. Oſtenditq; cōuenire, quoties comiſus fordidus & inſipidus,
ſordido atq; inſipido accipitur comiūdo. Originem adagij
reſert eandem, quam nos modo commemorauimus. Feſtiuius
erit, ſi ad res animi deſtinetur, ut ſi quis apud ſpurcos ſpur-
ce loquatur, apud indoctos indoctæ.

Equum habet Scianum.

XCvii

Equum habere Scianum, olim prouerbio dicebatur in ca-
lamitoſum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria
ſumpta eſt ab equo quodam fatali, cui à Cn. Scio domino no-
men inditū eſt Sciano. Is ex Diomedes equis prognatus fuiſ-
ſe creditus eſt. Fuit inſigni quidem ſpecie, nerū cuiſmodi quo-
dam ſato, ut quiſquis eius equi poſſeſſor eſſet, is cum omni do-
mo ad intericionem uſq; deperiret. Id quod Cn. Scius ipſe
capitis damnatus, ac mirandū aſſerens ſupplicio: deinde &
Dolobella bello interfectus: poſt hunc Caſſius ab hoſtibus oc-
ciſus: deinceps Antonus deteſtabili exitio perditus, probauit.
Hunc equum C. Baſijus Argis fe uidiſſe reſert, hæud cre-
dibili pulchritudine, nigoreq; & colore exuperantiſſimo, nem-
pe puniceo. Hoc adagiū & reſert, & copioſius explicat Au-
guſtillus, libro Noſtium Atticarum tertio, capite nono:
Fieri poteſt, ut hæc de equo ſuperſtitio manarit ab equo illo
Durotro, cuius aliquot locis meminit Homerus, qui fatalē in-
teritum attulit Troianis. Ad quod alludens Maro:
Scandit, inquit, fatalis machina moros,
Eduſero quædam ſanctiter eſſe felicia credidit ueterum ſuper-
ſtitio. Nam auctor eſt Trebellius Pollio, in libro de triginta
tyrannis, iudgo perſuaſum fuiſſe, res ijs feliciter cedere, qui
Alexandri magni imaginem, auro, & argenteiue expreſſam geſti-
trent. Nec hodie deſunt, qui gladios in bello ſortimatos, &
huiusmodi quædam uirgas pollicentur principibus. At magis

mirandam, eſſe qui iſtiusmodi impoſtoribus credant.

Aurum habet Tolofanum.

XCviii

Huic ſimilimum eſt illud: Aurum habet Tolofanum. In
eum qui magnus ac fatalibus aſſictur malis, nouiq; ac miſe-
rando exitio perit. Reſertur ab A. Gellio eodem loco, quem
modo citauimus ad hunc modū. Eadem ſententiã eſt illius quo-
ſq; ueteris prouerbij, quod in dictum accipimus: Aurum ha-
bet Tolofanum. Nam cum oppidum Tolofanum in terra
Gallia, & Cepio conſul diripiſſet, multumq; auri in eius op-
pido templis fuiſſet, quiſquis ex ea direptione aurum attigit,
miſero, cruciabiliq; exitu periit. In pleriq; codicibus Gellia-
nis hæc uenit legatur in terra Italia, ſed mendose, quū Strabo
& Juſtinus Tolofan ponant in Gallia. Meminit auri To-
loſani M. T. lib. de natura deorū tertio: Cognitoſq; inquit,
alijs queſtionibus auri Tolofani, conuoriationis Iugurthine,
Strabo lib. Geographie quarto, admonet hanc pecuniã To-
loſanam Delphicæ pecuniæ partē fuiſſe. Brennus enim Fra-
nſus natione, Tetoſagis auxiliantibus Delphos incenſauerat,
deinde quemadmodum reſert Juſtinus lib. xxij. cum Tetoſagi
ſe in antiquam patriam Tolofan recepiſſent, peſtilentia la-
borare ceperunt, à qua non prius ſunt liberati, quā auriſti-
cam reſponſis moniti, aurum, argentumq; ſacrilegio queſi-
tum, in Tolofenſem lacū mergerent, quod omne magno poſt
tempore Cepio Romano conſul abſtulit. Quod quidem ſa-
crilegium exitium attulit, tum ipſi Cepioni, tum illius copijs.
Erant autem auri pondo CX. milia: argenti pondo quingies
decies centum milia. Scribit enim Strabo Tolofanos ex pri-
uatis fortunis auxiſſe ſacram pecuniã, ut magis deum ſibi
reconciliarent. Narrantur & alia quædam hoc loco à Stra-
bone de auro Tolofano ex Poſidonio: uerum quoniam ad ada-
gionis enarrationem nō magno opere pertinere uidebatur, ſat
habuimus locum indicare. Durat hodieq; apud uulgus hæc
opinio, ut exiſtiment omnes miſere perire, quicunq; à ſacris
rebus non abſtinent manus uolentis.

Polypicaput.

XCix

Πολύποδος κεφαλή, id eſt, Polypi caput. In hominem
uerium, & in quo pariter & uitia quædam, & uirtutes inue-
nias, cuiſmodi Catilina deſcribit Saluſtius: Competit & in-
rem ex qua non parum commoditatis capere queas, ſed que
eadem nonnullis incōmodis noceat. Allegoria ducta eſt ab eius
piſcis capite, quod ſicuti ſtatuit Plutarchus in libello, cui ti-
tulus, quomodo ſint adoleſcentibus audiēdi à poetæ, eſu quidem
ſuauiſſimum & eſculentum, ceterū ſomnia parit triſtita ac
prodigioſa. Vnde huius eſum interdicebant ijs, qui cuperent
ex inſomnijs preſertire futura, quemadmodū & fibarum, ut te-
ſtis eſt idem Plutarchus in Sympoſiacis. Proinde poetice Po-
lypi caput uocat, in qua ſicuti ſunt permutata cogniū, tum iū-
cunda, tum frigida, ita ſunt nonnulla, niſi cauca, peſſilenti-
tia. Porro ex huiusmodi rebus id quod ineſt cōmoditatis, con-
uenit excerpere, quod noxiū uitare. Intra Simonidis doctri-
nam apicalis imitari, que præteritis reliquis, ad ea diuincta
aduolant, unde poſſint aliquid ad mellicium idoneum excer-
pere, nec aliud colligunt, quā quod ſe uſui ſituum. Pro-
uerbium integre reſertur apud Plutarchum hoc pacto:
Πολύποδος & κεφαλή, ἢ κακός ἐν δὲ καλῶν, id eſt,
In polypi capite in eſt quidem malū, ineſt & bonum, itidem
Theognis in ſententijs de uno prædicat:
Ἐθλός καὶ κακός ἐσσι. id eſt,
Bonum ac malum eſt. Poſſet ad hanc formam torqueri fibula
de haſta Achillis, que uulneris auxilium tulit, eadem que
iudius inſtixerat,

Aestate penulam detersis.

Ep̄ δεξ̄ τῆς ἄνω γὰρ κατὰ τῆς ἐξ̄, id est, Aestate penulam detersis. Refertur a Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicitur in eum, qui res necessarias tenere, nec in tēpore pro fundit, aliquādo futur as usū si seruetur. Id quod vulgo ficiunt adolefcentes, qui facultates patrias stulte prodigunt in iuuentu, quibus sustinenda fuerat imbecillitas senectūe. Neque male quadrabit in eos, qui corporis vires in uoluptatibus frustra consumunt, quas in obediendis negocijs serijs, postea sunt desideraturi. Nam ἄνω ἄνω summa uestis est, que pro tēpore sumitur ad nentos, pluuiam, frigus depellendum, quasi latine dicas penulam. Iuuenalis: Et multo stillaret penula nimbo.

Quāquam & Latini lenae uocabulo utuntur, pro eo quod Graeci ἄνω γὰρ appellant. Nomen indicat esse genus uestis militaris, que sit omnium extima, uelut chlamys, pallium, & penula. Apud Diogenem Laertium tale quiddam obijcit Philemon comicus in Cratetem, quod aestate gereret pallium crassum, hyeme Laccram tunicam, uidelicet quo disceret tem perantiam ac tolerantiam.

DES ERASMI ROTERODAMI PROVERBIO RVM CHILIAS SECVNDA.

Festina lente.

Ἰσὺδὲ βραδύ εὐός, id est, Festina lente. Proverbium hoc nō inuenistam enigmatice speciem prae se fert, propterea quod confusat uerbis inter sese pugnantibus. Id deoq; referendū est ad eam formā, quam in operis huius initio demonstrauimus, ni mirum eorum, que per ἄνω γὰρ, id est, contrarietatem effertur. Quod genus est illud, Ἰσὺδὲ βραδύ εὐός, id est, infelix felicitas. Nec absurde mihi cōiectasse uideatur, si quis effectum exiimet ex eo, quod est apud Aristophanem in equitibus, ἄνω γὰρ τὸ βραδύ, id est, Propere propere, ut allusor quisquis is fuit, τὴν ἀνάδ' ἰπποδρόμῳ in ἄνω γὰρ commutatit. Ad hunc autem figuræ colorem, atque ad hanc allusionis faciem, non medioerem gratiam adiungit tā comoda, tamq; absoluta breuitas, que & ipsa uelut in gemmis, itidem & in adagijs, nescio quo modo peculiariter decere mihi uidetur, & ad precij miraculum facere. Etenim si uim ac sententiam esumes, quā hęc tam circūcisiuā uocū breuitas in sese cōplectitur, quā sit sociata, quā grauis, quā salutaris, quā ad omne uitæ rationē late patēs, profecto facile discesseris in hanc sententiam, ut in tanto prowerbiorum numero, non arbitraris illum aliud esse perinde dignum: quod omnibus incidatur columinis: quod pro templorū omnium foribus describatur, & quidē aereis notis: quod in principū aliam aularum ualuis depingatur: quod primatiū in se alpatur amulis: quod regijs in sceptris exprimator: deniq; quod omnibus ubiq; mōmētis representetur, propagetur, celebretur, ut quo itantopere expediat semper cuiusq; obseruari animo, nusquam non occurrat oculis, nulli quidem mortalium, non maximo futurum usū, præcipue tamen principibus, & ijs, quibus, ut uerbis dicam Homerici:

Ἄλλοι δ' ἔπειτα ἔδραται ἠδὲ τόσσα μέγιστα. id est, Commisit populi, ac tam multa negocia curæ.

Quādoquidē a plebeis fortis hominibus, si quid forte sit uel prætermisum socordiam, uel admissionē temeritate, quæ admodum iactura leuior, ita & in cōmodam, quod acceptum est, faciliore remedio seruitur. At uero principis uel unicæ cessatio, senctus precipitium consiliū, deum immortalē quas tempestates nonnquam excitat, quantas rerū humanarum ruinas secum trahit: Rufum si adit & ἄνω γὰρ ἔπειτα ἰσὺδὲ, hoc est, maturitas quæ ad moderatū simul ex uigilantia, lentitudineq; temperat, ut neq; per temeritatem quicquam faciat pernicendum, neq; per socordiam quicquā prætereat, quod ad Reipub. cōmodam pertinere uideatur, quas te quid esse possit hoc imperio felicitis, firmus, stabilisq; Quāquā hęc felicitas, haud quāquā ipsi iperij terminis circūscribitur, quin undiq; longe lateq; ad finitimos populos dī manat, nec inquam eque locum habet Hefiodum illud: Πῦμα κενὸς γὰρ τῶν ἄνω γὰρ ἔπειτα ἰσὺδὲ, Proinde sic equidem existimo, proverbium hoc si quod diud, optimo iure, ἔανδ' ἀνδρῶν, id est regium appellari debere, non tantum ob eam quā modo diximus causam, uerum etiam quod duobus hijs uitijs ingenia principū peculiariter uideantur esse consinia. Nam fortune fauor, rerū affluētia, tā paratē uoluptatū illecebræ: præterea, p̄tinus licere quicquid collubitum fuerit, deniq; pestilentissimi illud assentatorum sūrys, semperq; parati, quicquid quocumque modo dictum uisum fuerit, arrijs, applausus, adgratulatio: hęc inquam atque id genus alia, non mirum, si quibusdam socordiam concilient. Maxime, si his omnibus fomentis atas iuuentis contigerit, & huius comes rerum imperitia. At è diuerso fit nonnquam, ut in istis ille principū ingenijs uigor, & impetus quidam, ut ita dixerim, leoninus, adactus amplitudine fortium, excitatus rerum maximarum succēssibus, inflamatus uel iracundia, uel ambitione, uel alijs huiusmodi cupiditatibus, extimulatus consilijs præferocibus, transuersos a pietate aliquoties, tum ipsos, tum omnem imperij molē in præcipitium auferat. Quāquam siquidem in alterutram partem peccandum sit, non paulo præfiteri, regem impendū lentum esse, quā plus equo præcipitem. Homerus Agamemmoni uitiosam quādam animi molliciem, hoc est, & ἔπειτα ἰσὺδὲ, affuisse uidetur: ut eius nullum egregium facinus adferatur, aut animo sum, nisi cum ob ereptam Chryseidem stormachatur, & Achillem sua spoliata Bryseide, Rufum Achilli parum moderatos impetus, hoc est, & ἄνω γὰρ attribuit: nisi si cui tum ἄνω γὰρ ἰσὺδὲ uidetur, cū in consilio dī stricto gladio regem impetiturus, a Palladē cōercederet, admonitus ut intrā cōniciā dimittat indignetur. Atqui hoc ipsam erat impotentis animi, in frequenti principum confes- sū, tot probris, tam manifestis iniurijs, ut in eum debaccari, penes quem uerū erat summa, Achillem inuitatus uidetur Alexander ille Magnus, ac planē uicit: quippe quem eo usq; præcipitem egerit impetus animi, ut in amicissimos etiam ferrum destrinxerit. Agamemnonem Sardanapalus est emulatus, sed ita emulatus, ut longo præcesserit interuallo. Quin uisusq; generis innumerabilis inuenire liceat, qui uel huius inertiā, uel illius ferociam refrant: per paucos autē reperias, qui pro uerbum hoc secuti, impetuant celeritatem cum prudenti tarditate recte miscuerint, nisi quod pro multis unus sufficit: Fabius ille Maximus, cui cognomen etiam additum cunctator, qui cum sitū laudem peperit immortalem, tum Romano imperio cunctando restituit rem, aliorum ducum inauspicata celeritate iam ad extrema redactam. Itaq; nō si ne causa uideo fictum, ut hoc ἄνω γὰρ ἰσὺδὲ, tantū arri-

serit duobus imperatoribus Romanis, omnium facile laudatissimis, Octauio Augusto, & Tito Vespasiano, quorum utriusque singularis quaedam adicit animi magnitudo, cum incredibili quadam lenitate, facilitateque cōiuncta, ut cum anabili seruum popularitate, omnium animos fidei decussissent, nihil se cuius tamen pari diligentia, si quando res uirum posuisset, celesiter res maximas cōfecerint. Octauius igitur hoc dicto, tum impense delectatus est, quem admodum in Noctibus Atticis narrat A. Gellius, ut non in sermionibus modo quotidianis crebrius usurparet, uerum etiam epistolis suis frequenter infereret, admonens his duabus uocibus, ut ad rem agenda adhiberetur simul & industria celeritas, & diligenter traditas. Quod quidem Gellius Latinis existimat unico uerbo dici, maturari. Nam maturari, quod neque prepropere fiat, neque seruius quam oporteat, sed ipso in tempore. In hunc sensum usurpasse Maronem, cum ait Aeneidos lib. primo:

Maturate fugam.
 Quamquam omnino uox haec apud autores significat idem quod festinare, sed ita festinare, ne tempus legitimum anteueras. Si quidem festinata recte dixeris etiā prepropere, maturari nō dixeris. Neque disident ab his, quae Suetonius tradit in huius uita: Nihil, inquit, minus in duce praefecto, quā festinatione, rem meritaque cōuenire arbitrabatur. Crebro itaque illa iactabat: Πρῶτον δὲ θεῶν ἔως, ἄσφαλῆς γὰρ ἐστὶν ἄμεινον ἢ θεῶν ἐξελθόντος.

Haec ferme Suetonius. Est autem uerbus Trochaeicus tetracteter catalecticis ex poeta quopiam ut conicio deceptus, cui Caesar est suo subiecti Ἐξαπτόν. Cuius haec est sententia. Festina lente. Nam qui tuoto citraque lapsurus gerit melior est, quam audere & cōsiders. T uitoria sunt enim, quae letis cōsilijs praedictor, quam quae calidis cōsilijs properatur. Iā uero dictū idem Titio Vespasiano placuisse, et antiquissimis illius nonumbratis facile colligitur, quorum unū aliud Manutius mihi spectandū exhibuit argenteū, ueteris, plateique Romane sculpturae, quā sibi dono missum aiebat, a Petro Bembo patritio Veneto inuene, cui iter primos erudit, et omnium literariae antiquitatis dilectissimo puestigatore, nonumbratis charactere erat huiusmodi, altera ex parte faciem Titii Vespasiani cum inscriptione praefert, ex altera ancorā, cuius mediū ceu temonē, Delphin obolulus cōplectitur. Id autem symboli nihil aliud sibi uelle, quam illud Augusti Caesaris dictum, αὐτὸν δὲ θεῶν ἔως, indicio sunt monumenta literarum hieroglyphicarū. Sic enim uocantur enigmatica sculpturae, quarum praefixis seculis multus fuit usus, potissimum apud Aegyptios uates, ac theologos, qui nefas esse ducebant, sapientiae mysteria literis cōmuni bus uulgo prophano prodere, quemadmodum nos facimus, sed si quid cogniti dignū iudicasset, id animantibus, rerumque uariarum expressis figuris ita representabat, ut non cuius statim promptam esset coniecere, uerum si cui singularū rerum proprietates, si peculiaris cuiusque animantis uis ac natura cognita, penitusque perspecta fuisset, is demū collatis eorū symbolorum cōiecturis, enigma sententiae deprehendebat. Veluti cū Aegyptij Osirim suū, quem eundem solem esse putant, significare uolant, insculptum sceptrum, in quo eo speciem exprimit oculi, nimirum inuictus hunc deum esse, regaliq; potestate sublimem, cuiusda despiciere, quia solem Iouis oculum appellat anti quitas. Huiusmodi ferme refert Macrobius libro Saturnalium primo. Item annum hoc modo demonstrabant: Effingebant serpentes ita circumuolutum, ut caudam ore teneret inseratam, imminentes annum semper ipsam uicibus temporum reciprocantibus in sese recurrere. Vnde Seruius autumat apud

Graecos, ἔπειτα ἡ uocabulum attributum anno, atque huc respexit Maronem, cum ait: Atque in se sua per uestigia uoluitur annus. Etiam si Horus Aegyptios, cuius exant duo super huiusmodi symboli libri, serpens sculptura non annus, sed eum repraesentari tradit: Annum autem tum Isidis, tum Phoenicis imagine. Scripsit his de rebus & Plurachus in cōmentario de Ostiade, & Cheremon apud Graecos, testimonio Suida, cuius ex libris excepta suspicor eas, quae nos nuper conspeximus huius generis monumenta. In quibus etiā haec inerat pictura: Primo loco circulus: deinde ancora, quā mediam, ut dixi, Delphinus obtorto corpore circūplectitur. Circulus, ut indicabat intera preamentum adscriptū, quoniam nullo finitur termino, sempiternum inuictū tempus. Ancora, quoniam nauim remoratur & alligat, sistitque, tarditatem indicat. Delphinus, quod hoc nullum aliud animal celerius, aut impetu pernicior, uelocitate exprimit: quae si se cōnectat, efficiunt huiusmodi sententiam: ὅς ἐστιν ἡ ἐξουσία θεῶν, id est, Semper festina lente: Porro hoc scripturae genus non soli dignitatis plurimum habet, uerum etiā uoluptatis nō parum, si quis modo rerum, ut dixi, proprietates penitus perspectas habuerit: id quod partim cōtingit solerti cōtemplatione rerum, causarūque naturarū, partim liberāliū cognitione disciplinarū. Vcluti si quis ex Aristotelicis libris, quos de naturali auditu inscripsit, probe teneret analogiam quandam esse, & similitudinem inter magnitudinem, motū, ac tempus: non horum trium uniuersaque pariter in eodem existunt. Si quidem ut tempus adharet motui, ita motus adharet magnitudini. Quod in magnitudinis punctum, hoc momentum in tempore, impetus in motu (haec enim interim sic appellare, quod in motu minimum est, atque indiuisibile) Neque enim de uocibus laborandum, si de re cōueiant. Iam igitur si in recta linea magnitudinem consideres, duo puncta reperies, quorum alterum fit initium ductae, alterum finis tantum, hoc est, uide quasi fluit longitudo, & in quod desinit. In eadem si motum constituas, duos item reperies in puncto, alterum unde motus oritur, alterum in quod desinit. Horum item eae ratio est, ut quā initium est, tantū eius motus initium sit: quā finis, tantummodo finis. Motum tempus necessario cōiungitur. Est enim huius ueluti regula, cuius natura sit separatim cōtemplere, duo uides momenta (haec enim in loquū) alterum temporis illius initium, alterum finem. Rationem autem, si in eadem linea consideraris, puncta magnitudinis, impetus motus, momenta temporis, quae media intercedant inter initium & finem, uides horum uniuersūque, uelut anticipem esse naturā. Et enim ad initium relata, fines sunt: ad finem, initia. Proinde ubi finis erit magnitudo, ibi simul & finitus motus, & tempus finitum sit oportet. Finita est autem eam magnitudo, in quam tale compeitit initium, ut idem finis esse non possit: talis finis, ut in eundem non cadat ratio principij, id quod euenit in omnibus figuris, excepta circulari, seu sphaerica. Nam ut in hac nullum certum est punctum, quod proprie dici queat initium, nullum item quod ita sit finis, ut eandem eam recipiat appellationem, ita nec momentum huiusmodi ullum est, nec impetus. Vnde consequitur, ut ibi neque finis sit magnitudo, neque motus finitus, neque finitum tempus. Rationem ubi quodlibet magnitudinis punctum, simul & initium, & finis esse potest, ibi magnitudinem infinitam esse necesse est. Ad eandem rationem, ubi quilibet impetus uel principium motus esse potest, uel finis, illic motus uidetur infinitus. Denum ubi quoduis momentum, simul uel initium temporis esse potest, uel finis, ibi tempus infinitum oportet

oportet esse. Sed infinitum tempus, æternum uocamus, quod quidem æterno respondet motui. Motus æternus, magnitudinem item æternam requirit. Hæc non possunt competere, nisi in spherica, aut circulari magnitudine. Unde philosophi quidam æternitatem mundi collegerunt, quod animaduertentes oculi uniuersis, sphericamq; et sphericam esse figuram, et motum item esse sphericum. Porro non solum in huiusmodi magnitudinem circuli ratio quadrat, uerum etiam motus huius adherens, circulus est quantum. Item tempus cum dimensiuens motum, non respicit appellationem circuli, quem admodum testatur etiã Aristoteles quarto τριτη τ φυσικης αριστοτελους libro. Hæc igitur, atq; id genus alia, quæ ex philosophorum disciplinis perdidicerit, is facile coniectabit, quã obrem Ægyp̃ij circulo sempiternus tẽpus exprimere uoluerunt. Iam uero Delphini uina, naturaq; paucis inspiciamus. Tradunt auctores hunc incredibili uelocitate, et admirabili impetu reliquum animantium genus longo intervallo posse se relinquere. Proinde Oppianus libro de naturis piscium secundo, Delphinus non cum quibuslibet aënis, sed cum aënilis confert: Οσορ γαρ κερφοισι μετ' ομοιοτητι η ανεκτης, Αιετο, η βαρσοι μετ' ωμοιοτητι λεοντες, Οσορ αεριστουσιν ον ερηπισηει δεκακοιτας, Τασου κατ' αδελφινες ον ηχθισιν ηγεμολικες. id est: Quippe citas quãtum inter aënes, insipiens honore Regali, reliquis aënilis præuertitur omnibus, Inq; feris leo crudioris, seuq; dracones Serpentum in genere exuperant, tantum impete Delphin Eximius uincit, regnantes æquore pisces. Cõfert et iaculo. Δια γαρ βελος ωσε βραδυσου ημωτατα. id est Namq; per æquora lata sagittæ Impetulant. Deniq; confert etiam uento, uel turbinis potius, ac procelle uentorum: Αδριτε μλν εαθη κωμα διαβερει ηντε λαιλαιφ. id est: Altas aliquando per undas Turbinis in morem discorrit.

Plinius lib. historie mundi nono, capite octauo, Aristotelis secutus sententiã, haud quaquam ab his discrepantiã refert, uidelicet Delphinum omnium animantium pernicissimum esse: neq; id solum inter maritimum genus, uerum etiam uolucris uelocis ocuorem, quouis acriorẽ telo. Singularem autẽ huius uelocitatem hoc potissimum argumentõ colligit, quod cum os habeat longo distitũ intervallo a rostro, nempe medio penẽ uenire, quæ res in consecrandis piscibus, non mediocriter illi moram adfert ac necesse est, neq; enim nisi resursum atq; conuersus corripit, tamen uix ullus est piscium, qui illius effugiãt celeritate. Nec ignorat at ipse hæc natura doctẽ, sed ueluti laudis, animiue causa cerat aliquoties cũ nauigijs plenis uelis cunctibus. Est enim præcipue Ωλανδρωσων Delphin, quĩ et uozã spẽsalĩ alunt nouatũ, et ob id capitalis est hostis Crocodili, quo non aliud animal inferius homini. Itaq; non paucis fit hominem ut alienum, uerum obidiam nauigijs uenit: aliudit exultans, cerat etiam, et quatuor plena præterit uela. Quĩ etiam in mugitũ uenatu apud saginũ Laternam magis guffice declarat, quantum ualeat celeritate, quantum polleat ingenio, quantum deniq; bene uelit homini. Iã uero quã dicam de impetu uix credibile: Siquidẽ ubi flumẽ cõcitatus, fugientem in uada imã persecutus piscem, diutius spiritum cõtinuit, non aliter quam arẽ emissus ad respicẽdũ emicat, tantũ exilit, ut plerumq; uento turgetia uel nautium salu transuoluit. Quod igitur symbolum magis cõueniebat ad exprimendũ acrem illum et indomitũ animi impetũ, quã Delphini

Porro ad significandã uirtutem, emulacionemq; uocant, male quadrabat eximiq; p̃fets, quem Latini Remorã uocant, nam rum quoniam huius figura parum cognobilis uidebatur (nam præterquam quod admodum pusillus est, nec ulla insigni notã discernitur) magis ad id placuit ancoræ sym bolũ, quæ si quando periculose nauigatur ob uentos nimium secũdũ, ibi casum immoderatũ nauis figit, ac retinet. Itaq; dictum hoc cõueniẽtẽ βραδυσου, ex ipsiũ usq; p̃fets philosophiæ mysterijs profectũ apparet, unde ascitũ est a duobus omnium laudatissimis iperatoribus, ita ut alteri adagionis esset loco, alteri insigne uice, utriusq; moribus ingenioq; mire quadrã. Nũc uero in Aldam Manutium Romanũ, cui tertiũ herede deuenit, Haud equidem sine mentẽ reor, sine numine diuinã. Nam huius eadẽ, quæ quondã Tito Vespasiano placuerunt, celebrantur insignia, nõ notissima modo, uerum etiã gratissimi quibuscumq; uicibus terrarũ bone literæ uel notæ sunt, uel charæ. Neq; uero symbolum hoc tum illustriũ fuisse crediderim, cum insculptum imperatorio nomĩnati, negociatorum manibus terendum circumferretur, quãmunẽ, cũ ubiq; gentium, uel ultra Christiani imperij terminos, unã cũ omni genis utriusq; linguæ uoluminibus propagatur, agnoscitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium studiorum colunt sacra: præsertim ijs, qui sistidita barbara ista, pinguiq; doctrinã, ad uerã atq; antiquam aspirant eruditionem, ad quam restituendã uir is quasi natus, et ab ipsis, ut ita dixerim, satis factus scalpatusq; uidetur: tam ardentibus uotis unum hoc opat, tum insatigabili molitur studio, usq; adeo nullã restigiam laborem, ut litera is suppellex, et integra et sincera, pu rãq; bonis ingenijs restituar. Quam quãdã aduentũ quãtum iam attulerit momentũ, tum est satis, penẽ dixerim, nimis, res ipsa nimirũ indicat. Quod si pulcherrimis, planẽq; regijs Aldã nostris uotis deus aliquis bonis literis amicus aspirauerit, et si quem munia leuã sinant, inter paucos annos aliud futurum pollicer studiosis, ut quicquid est bonorũ autorũ in qua tuor linguis, Latina, Græcã, Hebræica, Chaldaica, tũ autem in omni genere disciplinarũ, id unius huius operã, et plenum habeant, et emendatũ, nullãq; iam literarũ suppellectilis partem quisquam desideret. Quod simul atq; cõgiterit, tum uero palam fiet, quantum adhibe bonorũ codicũ in abdito sit, uel retrorsum ob negligentia, uel suppressum quorundã ambitione, quibus hoc unũ corã est, ut soli sapere uideantur. Tunc deniq; cogitum erit, quãmunẽ prodigiosis mendis scateant auctores etiam ijs, qui uicũ satis emendati puantur. Cuius rei si cui libebit uelut ex degustatione coniecturã facere, Pliniana epistolus, quæ prope diem ex Aldina officina prohibuit in lucem, cum uulgatis exemplaribus cõferat, quodq; ibi deprehenderit, idem in alijs expectet autoribus. Herculanũ mercurule facinus, ac regio quodam animo dignum, rem tam diuinã, quãsi funditus collapsã, orbi restituere: latetia peruestigare, ertere retrisã, reuocare extinctã, facere nullã, emendare tot motis deprauata: præcipue uulgariũ nauigium excussorum uitio, quibus unius etiam aëroli lucellum antiquius est, quãmunẽ uniuersa res literaria. Adde his, quod quantumlibet exaggeres eorum laudem, quã respublikas sua uirtute uel tucitur, uel etiã augẽt, in re certe prophana, tum angustis circumscriptis spacijs uersantur. At qui literas collapsas uindicat, nam id penẽ difficilissimũ genũisse, pri num rem sacran molitur, et immortalem: tum non unius alicuius prouincie, sed omnium ubiq; gentium, omnium feculorũ negotiũ agit: Postremo quodã principũ hoc mienũs erat, inter quos præcipue Ptolemæi gloria. Quãquam huius

litera iudicia

illis etiã admixtis, que nihil habent Chrysolomi. Quanta vero lux accederet sacris studiis, si tantus doctor totus haberetur Græcus & emendatus? Aut certe sic haberemus eũ loquẽtẽ Latine, quẽ admodũ loquitur Græce. Nõ hie cõmoro-rabo, quot modis pereant magnatibus pecunia, quãtũ absumant, alea, scorta, cõpotationes, profusiones nõ necessarie, pompa, bella que sua, ambitio, colax, morio, ludio: salte ex his que urpiet percunt aliquã portione decidunt nel utilita ti publice, nel sue glorie, nel utriq;. Aldo hec molienti, quis nõ fãuit eruditõrũ? Quis nõ suggessit aliquid, qd̃ illum laboribus tantis imparẽ sublearet? Quoties ad illũ ab Hungaris ac Polonis missa sunt ulro utriusq; exãplaria, nõ sine honora rio munere, ut ea iusta cura publicare orbit Quod Aldus mo liebatur apud Italos, nam ipse cõcessit in factis, quãquã gratiosi nominis titulo adhuc cõmendatoris officina. hoc Ioannes Frobenius molitur apud Cisalpinos, nõ minore studio quã Aldus, nec profus infelicitet, se qd̃ negari nõ potest, impa ri lucro. Si causant requirã, ex multis hanc inani esse puto, quod nõ est idẽ ingeniõrũ candor apud nos, qui est apud Italos, sanẽ quod ad rẽ attinet literaria. Nec enim ueroc pre di care quod sum expertus. Quum apud Italos ederẽ prover biorũ opus homo Batavus, quot quot illis aderat eruditũ ulro suppedabant autores nõdum per tyographos euulgatos, quos mihi suspicabatur usũ futuros. Aldus nihil habebat in thesauro suo, quod nõ cõmunicaret. Idẽ fecit Ioãnes La scarius, Baptista Egnatius, Marcus Musurus, Frater Vrbanus. Quorundã officii sensu, quos nec de facie nec de nomine nouerat. Venetiã nihil meũ appertebat, preter cõsiliã & indigestã operis futuri materia, idq; ex euulgatis dũtaxat autoribus. Magna mea temeritate simul utriq; sumus ag gressi, ego scribere, Aldus excudere. Sima negotiã intra mes ses plus minus nouẽ cõfictã est, & interim mihi eũ calculo ma lo nõdũ noto res erat. Hic mihi cogita quanta pars utilitatis ab futura fuerit, nisi doctũ libris manu descriptis suppedita sent. In his erãt, opera Platonis Græca, Plutarchi uita, Eius de moralia, que sub sine operis mei cepta sunt excudi. Atbe naci dipnosophiãte. Aphthonius. Hermogenes cũ cõmentarijs, Aristoteles rhetorica cũ scholijs Gregorij Nazianseni, Aristides totus cũ scholijs, Cõmentarioli in Hesiodũ ac Theo critũ. Enstatibius in totũ Homerũ, Pausanias. Pindarus cum accuratis cõmẽtarijs. Proverbiorum collectio titulo Plutar chi: rursus alia titulo Apostolij, cuius libri nobis copiam fecit Hieronymus Alexander. Erant & alia minores, que nel nõ suc currũt, nel nõ attinet referre. Horum nihil adhuc fuerat ty pe euulgatum. Nunc uicissim accipe candorẽ amici cuiusdã Cisalpinũ, quẽ in præcipuis habebã, nec habere desij, quãdo quidẽ amici mores nõ esse oportet nõ odisse. Quũ adornarem editionẽ Venetã, forte uiderã apud illum Suidã, cuius mar gines habebant paruas amotas. Opus erat ingens, & erant euoluẽda plurima. Cupiens igitur hoc laboris lucrifica cere, rogãui faceret eius uoluminis copiam nel ad horas pau cas, dũ puer noticas in meũ codicẽ transcriberet. Iterũ atq; iterum rogãti pernegãt. Quum nullõ obstestationis genus nõ admonissem, nec exorarem, rogãbã num ipse haberet in animo edere prowerbia, me cessãũ perlubẽret. hoc opus seli cius tractaturo. Dixerat nihil esse tale. Quid igitur, in qua, te mouet? Tandẽ ueluti tormentis adactus fissus est, hæc iam euulgãri, per que doctũ hæctenus fuissem ulgo mirãdi. Hinc ille lacryme. Latitãt in collegijs ac mõstris Germanorũ, Gallorũ, & Anglorũ peruetusti codices, quos exceptis pau cis adeo nõ cõmunicant ulro, ut rogati nel celenti nel perne

gent, nel iniquo precio uendãt usum, decuplo æstimatorũ co dicum. Tandẽ pulchre seruatos nel caries teneo; corrupunt, nel fures auferunt. Magnates autẽ adeo nõ aduãtã sua benignitate rẽ literariã, ut existimẽt nullam pecuniã perire perditius, quã que in tales usus cõsumitur, neq; quicquam omnino placet illis, unde non uisigãt aliquid tollitur. Quod si pari candore principes Cisalpinũ prosequerentur honesta studia cũ i talis, Frobenianũ serpentes nõ tantum abissent ab opibus Delphinis Aldimi. Ille lente festinans non minus auri seli peperit, uel uenõnis, utroq; dignus, Frobenius dũ baculum semper erectũ gerit, nõ alio spectans quã ad publicã utilitatẽ, dũ a columbina simplicitate nõ recedit, dũ serpen tum prudentiam magis exprimit infignis suis quã factũ, sa ma potius diues est quã re. Sed digressioium tam modus est, nunc ad adagios enarrationẽ nostra se se ferat ora tio. Trifariã uelicebit prowerbio: primum si quãdã admo nibus diuitius delibetur, prius quã aggrediãre negotiũ: postea quã statueris, tum uelociter peragendũ, ut ad cõsul tandi morã pertineat ancora, ad cõficedi celeritatẽ Delphi nus. Hinc pertinet Salustianũ illud: Ante quã incipias, cõsul to tibi cõsuleris, mature factio opus est. Quã sententiã Ari stoteles recẽtẽ sexto moralũ libro, tanquã ulgo idcatam: Aium, inquit, de quibus idã delibaris, ea celeriter esse per agenda, cunctanter autẽ consulendum. Cuius autorẽ Biantẽ fuisse testatur Laertius, qui solius sit admodum: Βροδ̃των̃ ε̃ γρη̃ρη̃μ̃ τοι̃ς̃ πρ̃α̃κ̃τι̃σ̃μ̃ων̃, ὃ̃ δ̃ ἄ̃ρ̃ ἑ̃λ̃πι̃σ̃τε̃στι̃ων̃ τ̃ης̃ ε̃ὐ̃νο̃ια̃ς̃ δ̃ ἡ̃με̃ρ̃ῶ̃ν̃, id est: Cunctanter aggrediendum nego cium, uerum in suscepto cõstanter perseuerandum. Nec ad modum abluãt hinc manus ille Publicanus, opinor: Diu appa randum est bellum, ut uincas celerius. Item ille: De libere arã, mora tantissima est. Adde ijs prowerbiũ illud: ἄ̃ρ̃ ἑ̃λ̃πι̃σ̃τε̃στι̃ων̃, id est, In nocte cõsiliũ. Præterea Sophoclem illud in Oedipo Tyranno:

Φ̃ρο̃ν̃ῆ̃μ̃ γ̃ο̃υ̃ δ̃ ἰ̃ τ̃α̃χ̃ῶ̃ς̃, ὀ̃ν̃κ̃ ἄ̃σ̃φα̃λ̃ῶ̃ς̃.

id est:

Periculosa est præpropria prudentia.

Addendum his illud Platonis, quod alibi citauimus: Qui plus satis festinat initio, serius ad finem peruenit. Paulo diuersus est, se d tamen ad hanc referendũ formã, quod ait Quintilia nus: Præcox illud ingeniõrũ genus, nõ temere peruenit ad fru gem. Et qd̃ ulgo dicunt, qui pueri adhuc, & uelut ante tem pus sapunt, eos in senectute stultos euadere. Quod Accius ap probare uidetur, qui apud Gellium ait sibi in iuuenilibus in genijs, itidẽ ut in pomis immatiois placere acerbitatẽ: nam hæc demum maturifcere. Porrõ maturitas tempestiua adfert suauitatẽ, reliqua ante tempus putrefcere. Alio usũ parãdi modus fuerit, cũ admonẽbitinus affectus animi, rationis uelut habentis reprimendos esse. Siquidẽ Plato animum hominis in treis partibus parte, rationem, iracundiam, concupiscen tiam, in hoc philosphie summã sitam esse putat, si affectus pareant rationi nõ aliter quã regi, cui quidẽ ob id ipsum sedem in cerebro, uelut in arce datã existimat. Præpatetici, quorum signifer Aristoteles, affectus qui sunt animorũ im petus quidã, ceu flumines quosdã a natura datos existimant, quibus ad uirtutis usum exitemus; quanquã reclamãbitus Stoicis, & nominatim Seneca in libris, quos ad Neronẽ scri psit, de ira. Putant enim affectus huiusmodi nõ modo nihil cõ ducere ad uirtutẽ, uerũ citã offuscere. Quãquam ne isti quidẽ inficis erant, in animo sapientiũ illius que imaginãtur, ye lingui primos impetus antecurrere solios rationi, quos fundi tus extirpare nõ queas: uerũ ij, ne cõsequatur assensio, pro tinus à ratione reijciuntur. Hoc inuitũ Homerũ, cũ Iliados

primò Pallàs à tergo adstat Achilli, iamq; manum admouent
 tem gladio, coercet. Igitur uiolentos illos animi motus, Del-
 phinum rectè dixeris: ancoram moderatricem sapientià. Se-
 neca scripsit nulli rei prodesse moram, nisi firmitas. Imò
 quicquidà impese cupimus, aut odimus, ibi salutaris est mora.
 Plutarchus in apophthegmatis Romanorū narrat Atheno-
 dorum philosophum, quom ob senitū impetrasset ab Octauio
 Augusto ueniā redeundi domū, admonuit illum, ut ne quid
 iratus diceret, faceretq; prius quàm uiginti quatuor literas
 apud se recepisset. Quo audito restitit sibi illo adibuc opus
 esse, quo disceret et iacēdi artem, atq; hoc pretextu totum
 animum hominē apud se detinuit. Huc spectat etiā Terentia-
 num illud: vide ne nimium calidum hoc sit modo. Sunt autē
 quēdam ingenia, quibus calcaribus est opus: sunt quibus freno.
 Proinde rectè ueteres illi à Delphino ancoram complexi
 uoluerunt, qđ oportet alterum altero temperari, et utriq;
 cū altero cōiungi, quo uidelicet eiusmodi quiddā animi habi-
 tus existat, qualem Plato cōflari putat ex musica, gymnasti-
 cāq; si pariter exerceantur. Tertia utendū ratio fuerit: cum
 admonēbitur in omni negotio ueniā, andā precipitē celeritatē,
 quod uitij quibusdā ingenijis peculiariter insitum est, ut illis
 in omni re quantūcumq; mora longa uideatur. Huiusmodi
 festinationis comites esse solent, error, et penitentia, iuxta
 uersiculum illum apud Græcos celeberrimū:
 Προπέτεια ποδοῦ βῆσι πάντα κακῶν. id est:

Multis malorum est causa precipitantiā.
 His occinendum nobile illud Catonis dictum: Sat cito, si sat
 bene, cuius mentionem fecit diuus Hieronymus, scribens ad
 Pammachium in hæc uerba: Scitū est illud quocq; Catonis: Sat
 cito, si sat bene, quod nos quondā adolescentuli, cum à perse-
 cito oratore in præfatiuicula diceretur, risimus. Meminisse te
 puto erroris malū, cum omne Athenicum scholasticorū uo-
 cabus consonabat: Sat cito, si sat bene. Hæc diuus Hierony-
 mus. Quædrabit et in illos qui præproptere famā affectant,
 malūq; paratam ac magnam, quam solidam ac perpetuam.
 Solent enim precocia subito flaccescere. Quod autē paulatim
 accrescit durabile est. Horatius.

Crescit occulto uelut arbor æuo Fama Marcelli.
 Et Pindarus in Nemeis hymno octauo: Ἀνθρώπων ἄριστος
 ἄλλοθεν ἐξέρχεται, ὡς ἔρε δὲν ἔρημῳ αἴσῃ, σοφοῦ δὲν
 δῶν ἀερεῖσθαι ἐν Διολοίς τὴν πρὸς ἡνδρῶν αἰθέρα, id est:
 Augescit autē uirtus, ueluti quā arbor ubi cetero surgit, sapiē-
 tes inter uiros sublata iustosq; ad liquidū æthera. In summa,
 quicunq; uel socordia peccant, uel immoderato impetu, ijs
 illud Octauij Cesaris, αὐτὴ δὲ βροδῶσας; simul symbolum
 illud olim Titū Vespasiani, nunc Aladinū oportebit in memo-
 riā reuocare, ut Delphini atq; ancoræ meminerint.

Pedetentim.

Kατὰ ποδῶν βῆσι, Græcis proverbio dicitur, quod
 Latini reddiderunt, pedetētim, ubi quis nō precipitāter atq;
 inconsiderate, sed sensim atq; cunctanter aggreditur nego-
 cium, atq; artem gerit magis quā impetu. Translatū ab
 his, qui cautim ac peritatis per glaciem, locumue lubricū
 ingrediuntur. Terentius in Phormione: Dij bene uertant qđ
 agas, pedetentim tamen. Quintilianus: At si, quod secundo
 loco diximus, nesciet actor, quid propositi testis attulerit,
 paulatim et ut dicitur, pedetentim experietur.

Placide bos,

Ἀσφύαξ εἶς, id est: Lente bos, subaudiendum, incedit,
 aut simile quippiam. Congruet in illos, qui placide et pau-
 latim, citra quæ turbulum, sed tamen assidue rem confi-

ciunt. Equorum Laus est uelocitas. Boves non ualent cele-
 ritate, sed uirtibus et assidue poilent, nō impetu. Proinde
 in pugna satirica, uel leonibus possidendum animal, et ad
 exhaustiōis ingentes labores arborum. Eodem pertinet
 illud: Bos lassus fortius figit pedem. In sacris precibus, tra-
 di Plutarchus in commentario de Osiride et Iside, mulie-
 res Hæles publicæ ac solētibz uotis ad hunc modum soliti
 Bacchum inuocare, ut accederet βοῶν ποδῶν id est: Eui-
 bulo pede: siue quod hinc animanti, cum sit uirtibus immensis
 præditū, deinde tanta corporis mole, tamē peculiariter uide-
 tur molliter, quā siq; pedetētim ingredi, nulloq; strepitu: uel
 quod uisus pedes, arua calcatur edant meliora, cū reliquo-
 rum animantium uocant.

Tactio pede.

Huic simillimum est, quod indicant, quisquis is fuit, certe
 haud quauā indiligēs scriptor, qui Rhetoricæ Aristotelis
 exponit. ἡ σίχησ ποδῶν, id est: Tactio pede, seu leni pede,
 cum cautim ac pedetentim ad rem accedimus. Apud Latinos
 aliquanto secius usurpatur tactio pede, pro furtim, ac clancu-
 lum, ut apud Ouidium:
 Tactisq; senescimus amnis.

Cumini sector.

Impendio parcus ac fordidus, olim proverbio κυμινος
 τρις, id est: Cumini sector dicebatur. Tostis et Aristoteles
 libro moraliū quarto: τὸ τρωπὸν δὲ καὶ τὸ κυμινος τρις
 πᾶς ὁ τοῦτο, id est: Ex hoc genere est et cumini sector,
 et quisquis eiusmodi. Meminit et Theocritus Idyllio. κ.
 κάλλιον ὃ περιελκτὰ φιλὰς γυρε τῶν φακῶν ἐφῆ-
 μῦ πῖ τᾶμυρ πλὴν χίτρα κατὰ τρισημῶ τὸ κῦμινον, id est,
 Lenticulam coquere pastor tibi præstat auare,
 Ne fidiās digitis, cupiens seuisse cuminum.
 Scholastes nō dissimulat uisio sic dicit solitos, homines præ-
 ter modum frugales ac parcos. Itē Alexis in Philocolo apud
 Athenensium libro octauo:
 Ἄλλ' εἴ οἱ δὲ ὄντι
 κυμινος τρις ὁ τῆσθ' ἐστὶ σὰ πάλα, id est:
 Ceterum noui probe,
 Olim esse mores cuminopristæ tibi.
 Est autem cuminum per se quidem exilis herba, tum præci-
 pue genus Aethiopicum, quod Hippocrates, autore Plinio,
 regium appellat, quod olim ferebatur à male precantibus,
 autore Plutarcho, atque ita felicitus provenire creditum est.
 Quo magis quadrat in hos huiusmodi conuiciū, qui ob
 parsimoniam male audiant. Idem Plutarcho conuiciū
 quæstionum decade secunda, significat hominem ueben-
 ter parcum, cuminum appellari solet. Siquidem loquens
 de ijs dicitur, que citra dolorem dici possunt: Velut, in-
 quit, si quis hominem splendidum ac benignum, cimbion
 appellet, aut cuminum. Est autem κῦμινον Græcis api-
 cula, seu parsimonia, Suida interprete. Hesychius legit
 cymbion, addens dici soletum in parcos: κῦμινον autem
 dicit fundum olei fiditū. Ibidem addit eosdem uocari κατὰ
 δ' αμωρλίφους, quod aliquid desulpat est nasturtio, ob
 parsimoniam.

Ficos diuidere.

Huic affine est, quod refert Martialis libro Epigrammā
 quinto, σὺκα μωρῶν, id est: Ficos diuidere, unde licet
 et cognomē fingere συκοφῶντες, Martialis carnē est huius-
 modi: Quæ in ingenta fecat, qui dicit σὺκα μωρῶν.
 Sordidum ac parcum fingit, etiam si dignificat, etiam si diuisum.
 Captiuus autem est iocus ex uocis amphibologia sectoris.

Myconius caluus.

VII

Μυκόνιος φησὶ Λουκός, id est: Myconius caluus. Strabo libro Geographiæ decimo, refert vulgo Myconius caluus dicti solitos, quod in ea insula vitium hoc quasi gentilitiū sit, atq; omnibus firmè cōmune. Idē affirmat Plinius lib. undecimo, cap. xxxvij. Meminit & Stephanus. Est autem Myconius una Cykladum insularum. Quamquā Hierodotus in quarto scribit, in Scythia quoq; gentem esse ab ipso natali caluā. Admonet & Donatus grammaticus, Hecyran interpretans Terentianum, proterbio dictum caluus Myconius, citatq; Lucilij testimonium: Myconi omnis caluus iuuentus. T uetur autem T erentianū, qui à nonnullis hoc loco imperitie nomine reprehenderetur, quod cum Apollodoros caluū dixerit, ipse crispum mutauerit, putatq; poetam non insecitā, sed facietus citam per ironiam dixisse crispum, quam si caluum dixisset. Quod quidem etiam ipsam proterbium respicit de rarīs inuentu, ueluti si quis Scythiam dicat eruditum, Italiam bellacum, negociatorem integrum, militem pium, aut Porcum fidum. Erit autem elegātius adagiū, si caluus homines γαρός; capillitio simpliciter Myconius appellemus, perinde ut si qs fastuosum Sybaritanominet, negociatorem Phœnicē. Notati sunt olim & alio nomine Myconij, quod ob tenuitatem alienas cenas capere: proinde qui inuocati ad conuiuium uenirent, Myconij more uenire dicebantur. Inuehitur enim in Periclem Archilochus apud Athenēū in primi libri fragmentis, ὅς ἀλλοτρίοι ἐπαρωταίοντα εἰς τὰ συμπόσια μακροτέρη δ' ἔκα, uelut qui inuocatus ingereret se ad conuiuium Myconiorum more.

Cum aqua fauces strangulet.

VIII

Aristoteles moralium libro septimo, citat huiusmodi quoddam adagium: ὁ δὲ ἀναστρεφὴς ἔνοχος τῆς ψυχῆς, ἢ φαιμίαν, ὅταν τὸ ἴδιον τὸν φερέωκα πονήῃ, τὶ δ' ἔτι πῶν; id est: Intemperans autem obnoxius est proterbio, quo dicimus: Cum aqua fauces strangulet, quid iam opus est bibere? Refert idem in eundem usum libro moralium Eudemiorum sexto, disputans de eo, qui prudens intemperantia uitio noxia sequitur, haud quaquam ignorans, quid sit optatum: hunc autem longe infanabiliorem esse eo, qui falsis opinione non expectanda expetit. Quadrat in eos, qui in absurdissima sententia pertinaciter manent, uel manifesta negantes, quibus cum frustra disceptes. Confine illi, quod alibi diximus:

Nil intra est oleam, nil extra est in nucē duri.

Dimidio uitæ nihil differunt felices ab infelicibus

IX

Aristoteles moralium libro primo, ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἰσῆα δὴ ἀπὸ μὲν καὶ τὸν αὐτὸν οὐδὲ διαφέρει τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τοὺς εὐδαιμονίας ἢ ἀδωμ, id est: Porro probus atque improbus, nequaquā in somno dignoscuntur. Vnde natum est ut dicant: felices nihil à reliquis distare dimidio uitæ. Proinde non insecite dixit Ariston apud Plutarchum in commentario de contentione ignis et aquæ, ὀλίγη γάρ ἐστι τῆς εἰς τοὺς ἀνδραποῖας Δελωμῆος, ἵπτι οἶον πελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρῆς τῆτος. id est: Cum exiguum uitæ tempus datū sit hominibus, somnus uelut foenerator dimidium eius auferit. Plato libro de legibus septimo: καθεὺν ὡν γὰρ οὐδὲ οὐδὲ οὐδὲ ἕξ ἡμέρας, οὐδὲ μὲν ἄλλοι τὸν μὴ ζῶντων, id est: Nullus enim dormiēs alicuius est precij, nihil magis quam is, qui uiuus non est. Proterbiū consolarior parū fortunatos, diuitiūq; ac potentium insolentiam retundit. Somnus enim adimī nobis nostri sensum, unde

fit, ut neq; miseris molestū sit sua calamitas, neque fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas iuxta philosophos, sita est in acturatonis per habitum uirtutis: somnus autem quies est animi, bonis pariter ac malis cōmunis.

In eadem es nauī.

X

M. Tullius epistolaram familiarium libro secundo ad Curionem: Esti ubi cum; et, ut scripsi ad te antea, in eadē es nauī, tamen quod abes gratior. In eadem es nauī dixit, pro eo quod est: in communi periculo. Quod eadem ac eos, qui cōdem uehuntur nauigio periculum naufragij cōmuniter perincit: neq; magno prece refert, in prora sint, an in puppi, an carina, cum nullo magis absint à discrimine. Idem alibi: Hoc miror enim, quorūq; quicquam hominem ita pessumdare alterum uelle, ut etiam nauim perforet, in qua ipse nauiget, hoc est, ut rempublicam euerat, cum qua sit etiam ipsi periculu.

Aristophanes in Vespis:

Ἐοὐὶ φησὶ πολέως γὰρ ὄσῃ τὸ σκάφος ὕλας, id est: De ciuitate est, nauē de tota patria. Est autem familiare poetis à nauibus ad Rempublicam similitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum.

XI

Columella de re rustica libro sexto, præcæmian huiusmodi refert: Qui in etiam, inquit, compluribus interpositis annis oliuetum putandum est. Nam uetis proterbiū meminisse comenit: Eum qui aret oliuetum rogare fructum, qui stercoret exorare, qui cadat cogere. Allusit hic Vergilius primo Georgicōn:

Exercetq; frequens tellurem atq; imperat aruis.

Hinc adagio locus fuerit, ubi significabimus fieri nō posse, quin uoto potior sit, qui curam extremam impenderit. Vnde quis enim diligētia quasi rogat, mediocri impetrat, extrema cogit. Allusit fit ad eos, qui à principibus uero studio officioq; sic impetrant, ut non precibus, sed ut iudeantur impetrasse. Laudatur, atq; imitandus proponitur in euāgelicis etiam literis flagitator importunus.

Difficilia quæ pulchra.

XII

Δύσκολα τὰ καλὰ, id est: Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonē in Hippia maiore, et in Cratylō. Citatur alibi cubi à Luciano. Idē à Plutarcho in libello de liberis institutis diu proterbiū nomine. Quidā prodiderūt Pittacū, ubi semet abdicasset imperio, dixisse, χαλεπὸν ἐστὶν εὐμελιῶν, id est: Difficile bonū esse. Porro Solonē Pittacū moliciē atq; ignauiā taxantē, dixisse, χαλεπὰ τὰ καλὰ, id est: Difficilia quæ bona: utriusq; dictū in proterbiū abiisse. Sunt qui hinc arbitrentur natā præcæmian: Periander Corinthius, initio populariter ac moderate gerebat imperiū, postea uersis moribus, tyrannice agere coepit. Id simul atq; cognitiū esse Pittaco Polyleno, diffusum de sui ipsius animi cōstātia, magistratū deposuisse, relictoq; imperio, in exiliū abiisse. Pericōtanisse deinde quibusdā, quæ gratia fugisset imperiū, respōdēdū esse, quod admodū esse arduū proū esse propter meritū Periandrū: quibus auditis, Solonē addidisse suū apophthegma, χαλεπὰ τὰ καλὰ. Huc præcæti illud quoq; quod meminuit Plutarchus in cōmētario πηδύ δ' οὐνοστωϊος; Platonē cū Heliconē quendam Dionysio datis literis cōmendasse, scribens illum arum probum ac modestum, adscripsisse in calce epistole. ἰσάροσ ἐσ τοὺς αἰῶνες τῆς εὐδαιμονίας, ὅσως φησὶ εὐσταθέσθαι, id est: Hæc autem tibi scribo de homine, uidelicet animatē naturā mutabilē. Nec absq; de quis refert ad celebratissimam illam Hesiodi sententiam: τῶν μὲν τοὶ κακὸπτα καὶ ἰσάροσ τῶν εὐδαιμονίας

ῥῖνδ' ἰσὸς ὀλίγη μὲν ὀδὸς, μάλα δ' ἔγγυθι ταίε,
 Τῆς δ' ἀρετῆς ἐν ἑσώτῃ θεοὶ προπαροῦσι ἐδύκαται
 Ἀθάνατοι, μακροτέρη γὰρ ἔσθ' ὁ δὴ οὐ μὴ ἐπ' αὐτῶν
 καὶ ἔρχεται δ' ὑπερταρ, ἐπίω δ' εἰς ἄγρον ἵκαται
 ῥῖνδ' ἢ ἐπ' ἕτατα πέλα χαλκῶν πῆξ' ἐσθαι. id est:

Omnino uitium facile est coningere cuius.
 Est uita ad id breuis, et uicinis in sede moratur.
 Contra, uirtutem sudoribus uindictę diuini
 Praesepere, et longum ad hanc pergrę ardua callis,
 Asper et est primum: sed ubi alca cacumina uictor
 Contigeris, iam fit facilis, licet ardua dudum.

Neq; quicquid est tritius eo, quod dixit Aristoteles libro moralium Nicomachorum secundo: Περὶ τῆς χαλκῶν ὕψους ἀεὶ ὁ τέρων ὁ ἀρετῆς. id est: Et ars et uirtus circa id uersatur, quod est difficultius. Eodem pertinet: Litera Pythagorę discrimine scilicet bicorni. Et euangelicū illud de uia arate, que ducit ad uitam. Itē de duplici uia apud infimos, quæ uiam altera ducit ad campos Elysios, altera in malā rem. Diximus alibi de Litis et Ate, que fabula declarat multo difficultius esse bene facere quā male, scire cōcordiā, quā uirum pere. Eam sententiam Pindarus extulit in Pythijs hymno quarto, ῥῖνδ' ἴον μου πῶδ' ἰον σῖσαι ἢ φαυροτέρους, ἄλλ' ἐπὶ χαίρας ἀνδρῶν γῶμα δ' ὑπαστάδες δὴ γινετ' ὅς ἀπίστας, εἰ μὴ διὸς ἀγαλλόμενοι κυβερνητικῆς γῆρας, id est:

Facile est ciuitatē cōmouere, etiam malis. Cæterum in locū pristinū ilico reponere difficile sanē est, ni deus principibus gubernator cōtingat. Rectitudinis alibi quod in seditione etiā Androclides abiecitissimus belli ducem agat. Et nos hac ente uidimus, per quos quanti tumultus excitati sint. Celebratur elegans Lacedæmonij dictūm, apud quē quum quidam laudibus ueheret Philippum, quod ciuitatem opulentissimā euerstisset: Atqui, inquit, non posse talem cōdere. Huiusmodi uoces inferibi debent principum animis, qui quam ne miniam quidem iorbeculam extruunt, dii sibi uidentur, quod irē bes et agros perdant.

Colophoniam ferocitatis.

ΧΟΛΟΦΩΝΙΑ ἰβήρης, id est: Colophonia ferocitas. In insolētes, qui ferociter despicunt, et affligunt humilioris fortunę homines. Aut in eos, quibus sua ferocitas exitiū attulit. Sumptū ab arrogantiā, superbię eius gentis. Refertur à Dionigeniano in adagionum collectione. Theognis: τῆρις καὶ μάργητος ἀπώλειε καὶ κολοφῶνα. id est: Perdidi et Colophonia ferocem et Magnētes. Nemini fidas, nisi cum quo prius modium salis absumpseris. ΧΙΙΙΙ

Vulgo apud nostrates circūferunt adagiū, haud fidendū esse cuiquam, nisi cū quo prius modium salis absumpseris. Significat autē hominis ingeniū nō posse perspicī, nisi diutius nō cōiūctū, longosq; cōmercio. Apparet prouerbium hoc ab antiquitate profectū esse. Quandoquidē Aristoteles libro moralium octauo, simile quiddam refert, his quidem uerbis: Ἐπὶ δὲ προσδέτῃ ῥῶνα καὶ σκευδαίειος, ἢ ἡλίθιος ἄποιε μίαν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν ἡσίοις ἀλλήλων πρῆν λεγομένης ὁδὸς ἀνομιαν ὁδῶν. id est: Præterea autē spacio tēporis et consuetudine opus est. Siquidē iuxta prouerbium fieri non potest, ut nos mutuo pernoscamus, antequā salis, quem dicunt, modium pariter absumpserimus. Idē moraliū Eudemiorū libro septimo, διὸ εἰς ἄποιε μίαν ἐλθὼν ἢ ὁ μὲ δὲ μίαν ἢ τὴν ἑλθὼν, id est: Quapropter in prouerbii abijs salis modius. Eodē in libro refert illud quoq; ex poetā quocūpiam hemistichium, ni fallor:

Οὐδ' ἐὼν ῥῶνα ὄλιγῳ. id est,
 Nō est amicus absq; tēporis mora. Addit ex Theognide:
 Οὐ γὰρ ἔρ' εἰδὴς ἀνδρῶς νόμος οὐδὲ γυναικῶς
 Πρῖν περὶ αὐτοῦ ὡσαύτ' ἵπολύγυτο. id est,
 Haud nosse ingenium uiri licet aut muliebri,

Ne nec iumentū, ni experire prius.
 Notat hęc παραμῖα et Plutarcho cōmētario πρὶς Ὀδῶν δ' ἐπ' ἄλλας, his quidē uerbis, τοὺς μὲν γὰρ ἄλλοστῆρας ὄδῳ ἔλγει θεόφραστῳ. οὐδ' ὀλιγῶτα δὲ ἔκλειπαι ἄλλα κρινῶντα ὄλιγῶτα, ὅσα δὲ ἢ φύσις ἢ γυμνασίῃ τῆς κρείσας πρὸς ἕωσιον δ' ἰδῶσι, οὐδὲ ἀνομιλίαι τὸν περὶ ἀλλήλων τὸν ἄλλῳ μὲν ἵκνον, ἄλλὰ συμπερὶ ἄλλῳ τῶν ἀρχῶν τῶν ἀλλῶν, ἔρῳτα δὲ ἔρ' μὴ παρῶν εἶνα μὴδ' ἀντιβῆδες τῆς ἀμαρτημάτων ὄλκτας. id est: Alienos enim, quę admodum ait Theophrastus, nō oportet amatē iudicare, sed amare postea quā iudicaris. Siquidē ubi natura ipsa dux est ad beneuolentiā præcedens iudicium, neq; expectans illi uulgo celebratum salis modium, quippe que amicitie seminariū infenerit, ibi non oportet acerbos et exquisitos effectorum expensores. Meminit huius paræmie et M. Tul. in sermone de amicitia: Vtrum illud est quod uulgo dicitur: Multos modios salis simul edendum esse, ut amicitie munus expletū sit. Hęc pertinet illud quoq; Sophoclis in Oedipo: πρῶτον δ' ἰκνοῦν ἄνδρα δ' εἰκνοῦσιν μὲν ὁ κακῶν δὲ κερ' ἢ ἄλλῳ γνοίεσθαι μόνῳ. id est,

Mora temporis probum arguit tantum uirum.
 At improbum uel nico agnosce dicit.

Hęc pertinet etiam ille senarius prouerbialis: ἦδῳς δὲ θεσπῶν ὅστις ἀνδρῶσπιος ῥῶνα. id est:
 Nota morum et index temporis est mortalibus
 Idem admonet illud Epicharmi:

Νῆφει καὶ μὲ μνησθ' ὄπισθεσιν. id est,
 Sobrius sis, ac memineris nemini considerare.
 Illud item Euaripidis, in Helena:

Σωφρονῶ δ' ἄσπασίας
 Οὐκ ἔστιν οὐδὲρ γρησιμώτερον θεοστίς. id est,
 Prudentē diffidentia,
 Haud alia res utilior est mortalibus.
 Inuenio citatum mutilatū ad hunc modum:

Ἀλλῶν μὲν ἵκνον ἄποφαγῶν, id est:
 Modum salis postquā ederes.
 Quo quidē licetibi uti, si dicas: Vide qd agas, qui tua arcana credas isti, nō dum ἑλθῶν μὲν ἵκνον ἄποφαγῶν. Aut fiet Τῷ δὲ μὴ ἴσθι fidas ἑλθῶν μὲν ἵκνον ἄποφαγῶν. Est autē iambicus dimeter, ex poetā quocūpiam, sicuti cōiūctio, sumptus.

Leporem non edit. xv
 Antiquitus superstitiose creditū est, esu leporine pulpre conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam, que misso lepore, addebat ex uulgata opinione ad munitis commendationem:

Formosus septem Marce diebus eris.
 Id poeta in ipsam torquens, que deformis esum.
 Si me non fallis, inquit, ut uerum lux mea dicis,
 E diti nunquam Gellia tu leporem.

Comentarij idem in uia Alexandri imperatoris Romani, qui cum forma esset conspicua, ac leporinas carnes quotidie estaret, poeta quidā Grecis uersibus in eū iocatus est, quom hic erat sensus, ut ipsūm epigrāma nō est adscriptum, nō mirū uideri oportere, quod formosus esset Imperator, cū quotidianus cibus esset lepus: de quo qui cecidit, is septē postea diebus formosus fore uulgo crederetur. Est autē et piscis lepus

lepus appellatus, qui venentū habet immedicabile, si quis imprudens ederit. In Indico mari etiā cōtactu necat hominem, autore Plinio. Lena tibi cōsumit. Mātū hac deprehenditur nota, quod piscem olent, qui ederint. Huic homo vicissim pessilens est, cuius cōtactu protinus emoritur. Hoc cibus admixto, multos sustulit Domitianus, eodem Titum fratrem suum stulisse creditur, ut autor est Philostratus in Apollonij vita. Proinde in hos qui contabescunt, nec ulla medicorū opē possunt restitui, dici poterit, Edidit leporem marinum.

Plena manu. XVI

Plena manu, pro eo quod est, ampliter, copiose, prolixè, minimèq; maligne. Translatū ab ips, qui nō miramur et parcedo, sed plena manu largiuntur. Cicero ad Atticum libro secundo: At hercle, alter familiaris tuus Horatius, quā plena manu, quā ornate nostras laudes in asira sustulit. Seneca in declamationibus: Liber aliter hodie, et plena manu faciam. Idem in ludico quod scripsit in Claudium Cæsarem: At Laebestis, que et ipsa homini formosissimo fauere, fecit illud plena manu, et Neroni multos amos donat. Fit lepidius, quo magis ad animas transfertur.

Sine riuale diligere. XVII

Sine riuale diligere dicitur, qui stulte miratur, quod nemo alius concupiscat. Veluti sima catulos suos et miratur, et amplectitur, et indocti potest suas nugas soli diligit. Sūpta est allegoria ab amātibus, quibus est amica deformis, et quam alius nemo uelit. Extat adagii in epistolis Anthonianis. M. Tullius ad Atticū lib. 5. Huius nebulonis oratione si Brutus moueri potest, licetbit cū solus ames, me amulū non habebis. Item libro ad Qu, fratrem tertio: O dij, quam ineptus, quam se ipse amans, sine riuale. Horatius in arte poetica: Nullum ultra uerbum, aut operam sumebat in anem, Quin sine riuale, teq; et tua solus amares.

Pedibus trahere. XVIII

Pedibus trahere, est rem pro suo arbitratu uersare. M. Tullius ad Atticū libro quarto: Non recordor unde ceciderim, sed unde sur exerim. Fratrem meū et te si habeo, per me pedibus ista trahuntur. Idem libro septimo epistolā familiarium: Nam de iudicijs quod querimus, multo labore minus, trahuntur per me pedibus omnes rei. Metaphora ducta uideri potest: uel à Vulcano illo Homerico, quem Iupiter ut longe uiribus praestantior, pedibus tractum è cælo deiecit, quemadmodum istatur ille:

Πείθε ποδός τεταγώμυ άπ' ουλός δεσσοσίοιο. id est, Protractum pedibus supero deiecit Olympo.

Vel ab eisdem Hectorē, cui uictor Achilles libro Iliados utgesimo secundo:

Αμοφοτέρω μετόπιόθε ποδών τέρπειω τένοντε Εσ σφαιρόμ εκ ηίβηκ, εθεός δ' εβήημερ ιμάντας Εκ δ' εφεοιο δ' εβ' οσκη κάρκ ε' ελκεδός τασερ. id est:

Quā post ambo pedes calcaneus inus adhaeret Talo, transfolio neruus, ac bubula lora

Inseruit, corpus de carnu deligat alto,

Pendulum at interea trahitur caput.

Trahitur ad eūdem modum et Cacus apud Maronem libro octauo, ab Hercule uictore:

Pedibusq; infirme cadauer Protrahitur.

Iuuenalis Satyra quinta:

Ducēris planta uelut ictus ab Hercule Cacus, Et ponere foras, si quid tentaueris unquam Hiscere.

Naribus trahere. XIX

Της είνος ελκεδός, id est: Nare trahi, est citra iudicij,

alio arbitratu quoniam adduci. Metaphora mutuo sumpta à bubalis animātibus, qui auido in summā narē inserto circūducuntur, nō aliter quam equi freno. Quāquā et cquis lignū aut ferrū, dentatum in nares inseritur, aut etiā in morsum, ad cohibendā eorū frociā. Id instrumentū Pessonim appellatum indicat Nonius. Lucianus in dialogo quodā Iunonis et Iouis, ες μόν υγύ πών ούτος γε δεσποτης εβ, καλ άρα σε υγύ φερε φη' είνος φασιν ελκεωμ. id est: Iste quidē modis omnibus tibi dominatur, ductiq; te, et circumagit, ipsa, quod dici solet, nare trahens. Idem in Hieroclyto, ουδερ καλώς σε φη' είνος ελκεδός, ύφ' εκασωμ, id est: Nihil obstitit, quo minus à quibusvis nare traharis.

Barbarus ex tritio. XX

Βαρβαρος εκ τριός ε, id est: Barbarus ex tritio. In hominē dicebatur extreme humiliatus, ac prorfum nullius precij, perinde quasi dicas, externū ac uile feruū alitūde è tritius emptum, nō dono datū, aut domi natū. Lucianus in eū, à quo fuerat Prometheus appellatus, οϊός εκ τριός ε εδρε βαρος της τριός μικόμ, id est: Quis penē barbarus quispian è tritio. Quāquā quādā hoc loco legitur nō barbarus, sed εδρεβαρος εκ ηείος ε, id est: Cœnum è tritio, quod lectio sola probanda est, quæ quidem sententiā, propterea quod eo loco de luto fiat mentio, non de barbaro quopiam.

Rara auis. XXI

Rara auis, prouerbū dicebatur res quæuis noua, et inuentu per rara. Persius:

Si forte quid aptius exit, Quando hæc rara auis est: Iuuenalis:

Rara auis in terris, nigrosq; simulilla Cyeno. Idem: Coruo quoq; rarior albo.

Quin et Phœnicis raritas in prouerbū abiit. Diuisa allegoria ab aibus peregrinis et inuistatis, quæ nonnunquam casu in nostram regione deuolant, uel miraculi gratia deportantur.

Vnde illud sæpius iteratum apud Aristophanem: Τε εβση οβνις ούτοσ; id est:

Quæ est hæc auis? De hospite et ignoto.

Succiflua opera. XXII

Succifluis operis fieri dicitur, quod à horis quibusdā quasi fortius agitur, ubi iam ordinarijs ac legitimis officijs perfusa est sanus. Metaphora traducta à mercenarijs aut seruis, qui præter pactas operas quas debent, extra iustas illas horas nō nihil etiam operantur sibi, quod cedit in pecudum. M. Tullius libro de oratore secūdo: Quæ ego sero, quæ cursum arripis, quæ succifluis opis, ut aiunt, iste à puero, summo studio, summis doctoribus. Plinius in præfatione historie mundi: Et occupati officijs, succifluis temporibus ista curamus, id est, nocturnis. Itaq; quod obiter atq; aliud agentes curamus, id opera succiflue tribuitur. Græci simiā penē figura πάρεργον appellant. Agathon apud Athenæum:

Τό μόν πάρεργον εργομ ως ποιδ μεδία, Τό δ' εργομ ως πάρεργον, εκασωνός μεδία.

Quorum carminum, quadoquidē uerti cōmodo nō possunt, hæc est sententiā: quod obiter faciundum erat ei principalem operā impendimus, quod principalis est operæ, id obiter curamus. Legimus etiā φη' εδ' ε πάρεργον, quod à proposito sit paulo alienius, et πάρεργος, quod nos ferē obiter, aut negligenter uertimus. Diuus Hieronymus in epist. quadā: Cum hoc fortius, ut aiunt, operis ad lucernulam uelox notarij manus me dicāte signaret. Fortius uocat, quod illi succifluis.

Compressis manibus. XXIII

Compressis sedere manibus, dicitur in ociosos, et nihil aliud

aliud quam sua fata deplorantes. Titus Livius lib. vij. Com-
preſſis, quod aiunt, manibus ſeceras. Extat et in Hebræorū
proverbijs: Pannulum conferes manus, in ignaui, figura ſum-
pta à geſtu ſollicitorum quidem, ſed inertiū tamen.

Ioca ſeriæque.

XXVIII

Quoties omnia noſtra cum aliquo communicamus, cum
eo ioca ſeriæque conſerre dicimur. M. Tullius libro de ſinibus
bonorum ſecundo: At qui cum ioca ſeriæque, ut dicitur, qui
cum arcana, qui cum occulta omnia? T cum optime, deinde
etiam cum mediocri amico. Donatus in Adelpbos, huiusmo-
di ſerme figuræ omnes que conſtant ex contrarijs, prouer-
biales exiſtimat. Quod genus ſunt: Fandâ infanâ: quo iare
quæque inturia: facta atque inſectâ: digna atque indigna: ſaſq;
neſaſq; clamq; palamq; terrâq; mariq; nocteſq; dieſq; in-
uenieſq; ſeneſq; neq; in minimo neq; in maximo: neque deos
neq; homines ueretur: uocatur atque innocatur: re ſalua et
perdita: atque alia huius generis innumerabilia, de quibus
meminimus et in initio operis.

Ea tela textitur.

XXV

Proterbialis allegoria, ea tela textitur, pro eo quod eſt,
eiſmodi negotium in manibus eſt, et res inceptantur tales.
Traſſatio ſumpta à textoribus tela inſtituitibus. M. Tullius
in extremo de oratore libro. Quanquã ea tela textitur, et ea
incitatur in ciuitate ratio uiuendi, ac poſteritati oſtenditur,
ut corū ciuium, quos noſtri patres nō tulerūt, ſimiles habere
cupiamus. Plautus dixit exorari telam, pro incipere nego-
cium: Exorsa eſt hæc tela non omnino poſſime mihi.

Multas amicitias ſilentii diremit.

XXVI

πολλὰς φιλίας ἀνεργασίας διέλυσε, id eſt: Mula-
tas amicitias ſilentii diremit. Admonet adagium, aſiduo cō-
uictu, ac frequētibz alloquijs neceſſitudines ali, intermiſſio-
ne et absentia diſſolui. Meminit huius Arſtoteles libro mo-
raliū octauo. Εἰρη δὲ ῥόνη, ἢ ἀπορία ῥῆσιν, καὶ ἐν
φιλίᾳ δὲ οὐκ ἢ ἀπορία γίνετο ποιεῖν, ὅθεν ἐκέρται
πολλὰς δὲ φιλίας ἀνεργασίας διέλυσε, id eſt: Quod
ſi diuturna fuerit absentia, uidetur et neceſſitudinis obliuio-
nem adferre, unde dictum eſt illud, multas amicitias ſilentii
diremit. Figuratiuſ, atq; ob id iſpſum elegantiſ eſt illud Ala-
phij ſaxeratoris dictum apud Columellam: Bona nomina
nonnquam mala fieri, ſi nunquam interpelles. Ille nomina,
iurecōſultorum more, debitores uocat, et interpellare, ſub-
inde creditum repoſcere. Vox autē Græca ἀνεργασία,
nō ita cōmode reddi Latine poſſent: neq; enim ſimpliciter ſi-
gnificat ſilentium, ſed illud ſilentium, cum quis nō appellat,
ac ſalutat amici. Porro ſίλωσε legas pro διέλυσε, uer-
ſus fuerit Iambicus trimeter.

Ad pileum uocare.

XXVII

Ad pileum uocare, pro eo quod eſt, ad libertatē imitare,
aut promiſſis ingentibus ſeditionē cōmouere. prouerbiali ſi-
gna dixit Macrobius libro Saturnaliū primo: Dicit aliquis
nunc me dominos de ſiſtigio ſuo deſicere, et quodāmodo ad
pileum ſeruos uocare. Atq; hæc quoq; uerba ſublegit à Seneca,
quæ epiſtola quadrageſimaſeptima ſcribit in hunc modū:
Dicat nunc me uocare ad pileum ſeruos, et dominos de ſiſti-
gio ſuo deſicere. Metaphora ducta à ueterum conſuetudine,
qua ſerui cum ſtatim mutarent, ac manuiterrentur, capite
raſo pileū accipiebant. Vnde eſt in Amphitryone Plautina,
ſub perſona Soſie ſerui libertatem optantis. Quid ille faciat
Iuppiter, ut ego hodie raſo capite caluus capiam pileū. Huc
peruenit quod Plutarchus reſert in apophthegmatiſ Scipio-
ni, qui non prius ſuſtinuit agere cum Carthaginiſibus de

pace, quã L. Terentium quæ captiuū habebat ad ſeſe re-
duccrent. Terentius autē Scipionē triumphāntem ſubſequens
eſt pileatus, ueluti liberatus. Item quod ibidem reſertur de
T. Quintio, quē in triumpho ſubſequuti ſunt pileati omnes
Romani, quos in bello captos et apud Græcos ſeruitutes
drachmis quingenis redemptos ipſi dono dederant. Martia-
lis libro Epigramatum ſecundo ad Olam:
T otis pilea ſarcinis redem.

Hoc eſt: Rebus omnibus relictis cōtempſiſq;, peperī mihi li-
bertatem. Etenim qui poteſt nihil habere, ſi nulli ſeruire co-
gitur, eiſq; liberū eſt ſuo more uiuere. Atque ideo ſubijci:
Seruum ſi potes Ole non habere.
Et regem potes Ole non habere. Perſius.

Hanc nobis pilea donant.

Suetonius in Tiberio: Seruiſq; ad pileum ſuſtra uocatis, in
Siciliam proſugit. Idem in Nerone: Obijt trigefimo ſecundo
etatis anno, die quo quondam Oſtium interemerat. T an-
tumq; gaudium publice prebuit, ut plebs pileata tota urbe di-
ſcurreret, nimirum hoc indicio addit an ſibi libertatem ſigni-
ficans. Seruius in Aeneidos octauum, reſert Febronian ſeruo-
rum deam haberi, in cuius templo capite raſo ſoliti ſunt pileū
accipere. Videtur autem pileum priſcis inſigne fuiſſe uirtu-
tis ſpecieſate, ut hinc fluxerit mos, ut qui magiſtri, doctoresq;
titulo decorantur, pileum accipiant. Aulus Gellius noſtrum
Atticariū, ſij. cap. iij. ſcribit, ſeruos eos uenire ſolios pilea-
tos, quorum nomine uidentur nihil præſtare. Eius rei Cæ-
lius Sabinus iurecōſultus hanc fuiſſe cauſam ſcripſit, quod
eiſmodi cōditionis mancipia inſignia eſſe in uendendo de-
berent, ut emptores errare et capinō poſſent, neq; lex uen-
dandi operienda eſſet, ſed oculis iam perciperent, quod nam
eſſet mancipiorum genus.

Eiusdem muſæ armulus.

XXVIII

Eiusdem artis aut diſcipline ſtudioſi, eiſdem muſæ armuli
dicuntur. V. Iurpator apud Aulum Gellium prouerbiſ nice.
Græci ἐμορφῶνς appellant eiſdem artis opifices.

Lolio uicitant.

XXIX

Aenigmatæ prouerbiali lolio uicitare dicitur luſcioſi et
excitantes, quos Græci, teſte Nonio, Myopes uocant. Plau-
tus in Militæ: Mirum eſt lolio uicitare te, tam uali tritico.
Quid iam? Quia luſcioſus. Verbero, æd pol tu quidē cæcus
hauē luſcioſus. Lolii autē Plinius inter frugum pedes cōme-
morat, unā cū carduis ac tribulis. Vergilius in Bucolicis:
Inſelix lolium et ſteriles dominantur auene.

Item Georgicis libro primo:

Mox et frumentis labor additus, ut mala culmos
Eſſet rubigo, ſegnusq; horreret in aruis
Carduus, intereunt ſeges, ſubit aſpera ſylua
Lappæq; tribuliq; interq; nitentia culta
Inſelix lolium et ſteriles dominantur auene.
Inſt autem lolio peculière quoddam malum, ut oculis calig-
inem inducat, id quod indicat Ouidius libro Faſtorum pri-
mo, cum ait:

Et careant lolijs oculis uitiantibus agri.

Hinc nimirum iocus prouerbialis.

Intus canere. Et Aſpendius

citharcedus.

XXX

Qui priuati commodi impendio ſtudioſi eſſent, ac ſere
quicquid rerum agerent, et omne ad domeſticam reſerrent
utilitatē, et prouerbio intus canere, iſdem apud Græcos
ἄπεινά κίθαρις αἰ, id eſt, Aſpendij cithariſte diceban-
tur. M. Tullius in Verrē actione tertiã: Atq; etiã Aſpendium
cithariſtam,

citharistam, de quo sepe audistis, id quod est Grecis in pro-
 uerbio, quæ omnia intus canere dicebat, sustulit, et in intimis
 ædibus suis posuit, ut etiã illum ipsam artificio suo superasse
 uideatur. Facetissime taxauit Cicerio Verrius sapientiam, qui
 intus canentem in intimis ædibus collocauit, hoc est, plus quam
 intus cecinerit. Idem in Rullũ aduersus legẽ agrariã: Atq; hoc
 carmẽ bic tribunus plebis, nõ uobis, sed tibi intus canit. Nam
 Olenãdĩ Tullius in ea oratione, legẽ tunc est popularis uide-
 retur, haud tamẽ populi, sed decemurium utilitatĩ reperitam.
 Porro de Aspendio citharocedus, Asconius Pedianus ad hanc
 formẽ sententiam enarrat: Vulgares citharacidi cum canunt,
 utriusq; manus funguntur officio, ita ut dextra plestrũ teneat,
 id quod fors canere appellant: sinistra digitis chordas car-
 pant, quod quidẽ intus canere uocant. Difficile aut usum est,
 quod Aspendius citharocedus faciebat, qui nequaquã utraque
 uerteret manus, sed omnia, id est, totã cantionẽ intus et sinis-
 tra tantũ manu cõpleteretur: atq; ita tucio, leniq; modula-
 tione sinistra cõtactus chordis, cantilena peragebatur, ut uox
 ad citharocedũ diuicatur, aut proxime assistentem perueniret.
 Hinc fuisse prouerbiũ, ut furaces homines Aspendij cithar-
 oicistæ Grecis uulgo dicerentur, quod ut hic carminis, ita illi
 furoris essent occultatores. Fatetur Asconius adagionẽ etiã
 in illos apte dici, qui multum intestinis suis cõmodis consue-
 runt, preter honestatem. Neq; discrepat interpretamentum,
 quod adfert Zenodotus ex Zenone Myndio in adagionum
 collectione. Porro Aspendij Pamphylie ciuitas est, autore
 Stephano: unde Aspendij dicebantur, apud quos citharocedũ
 hoc artificio præcelluisse uidentur. Ad hoc prouerbiũ quẽ
 paret alluisse Plinium lib. uigesimo octauo, cap. quinto, cum
 ait: Verum id remedijs cecinit, non epulis.

Inlapicidinas. XXXI

Εἰς λατομίας, id est, in lapicidinas. Simillimũ est illis:
 Εἰς κόλακας, et εἰς τὴν μακαρίαν, cũ significamus quẽ-
 piã in medio tollendũ, et in re mala aliquo aufrendũ. Natũ
 à Philoxeno poẽta dithyrabico, quĩ cũ Dionysij tyrantĩ poẽ-
 mata nõ probaret, ut pote indoctũ, in lapicidinas ab eo detru-
 sũ est: deinde reuocatus illinc amicosũ precibus, uicũ denũ
 Dionysij sua carmina pronũciãtẽ audiisset, surrexit: et ro-
 gatus à Dionysio, quid esset rei, respondit, satius ac potius
 esse i lapicidinis uitã degere, quam illius audire poẽmata. M.
 Tullius in epistolis, Philoxenũ amicum probat, qui maluerit in
 ercerẽ reduci, quam assentiri tyrãno. Lucianus in libello,
 cui titulus: De mercede scriuitibus: Εὐ δ' οὐδὲν ἐὼν μακροῦ
 νῆς, εἰς τὰς λιδοτομίας τὰς διονυσίους εὐδὲν ἀδείη. id
 est, Quod nã tu laudes, protinus i Dionysij lapicidinas rele-
 gaberis. Plautus in Captiui duo: Inde ibis porro in latomias
 lapidarias.

Equifenechia. XXXII

Ἐπιπῶς ἡνῆρας, id est, Equifenechia. Proverbiũ in eos dici
 solitũ, q; præclaris rebus gestis i uicinis, postea quam cõseuer-
 rint, ad fordidas curas semet abijciunt. Allegoria sumpta à ge-
 nerosis equis, qui senio facti legnes, in pistrinũ, aut carũ, aut
 aliud id genus opus detruuntur, olim i pretio habiti, uicũ uir-
 tutes integris essent. Plutarchus in libello, cui titulus, An seni sit
 administranda Resp. Cũ πωνάτασιν μ' ὄψεσ' ἴδοτο διὰ το
 καλῆς μωνομῆτιππας ἡνῆρας ἐπ' ἀγῶνῶν μακρόν, ἀναγκά
 ζοντο. id est, An nõ is plane uidebitur equifenechia, quẽdamo-
 diũ uulgo uocãt, accersere, nemine cõpellente: Cũ hoc cõuenit
 Emilianũ illud, quod refertur à Cicerone in Catone Maiore:
 Sicut fortis equus spacio qui forte supremo
 uicet Olympiã, nunc senio confectũs quiescit.

Si tibi amicũ, nec mihi inimicũ.

XXXIII

Plato in Theaeteto: Ἀλλ' εἰ ὄντως εἰς θεοῦ ὁμοίᾳ εἰ
 ἐπιλορῶν, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρῶν φασιν οἱ προσημαζόμενοι, id
 est, Si illud tibi amicũ Theodore, nec mihi inimicũ: quẽ ad
 modũ prouerbio dicunt. Hoc est, si tibi res placet, mihi nõ di-
 ssplicet. Captata est autem in figura uocum pugniãtia: deinde
 τὸ ἐμυλορῶν ἐπὶ τῶν ἡ ἐχθρῶν, quorũ utriq; à personis
 ad res detorquetur: quãquã ad personas relata sunt usitatio
 ra. Vfus erit quoties aliene obsequimur uoluntati.

Rana Gyryna sapientior. XXXIII

Plato in Theaeteto: Ὁ δὲ ἡμεῖς μὴν ἀπὲρ ἰσώτερ' οὐκ
 ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὅτ' ἅσα ἐτύχησεν ὦν εἰς
 ὄφροντιν οὐδ' ἄν βελτίων βουτῶν ἡγεῖται. id est, Nos
 illũ tanquam deum ob sapientiã admirabamur. At ille nihil
 magis antecellebat prudentiã, quã rana Gyryna. Sumptum
 est adagium ab informi partu ranarũ, quem Greci ἡγεῖται
 uocãt, à figura corporis in gyrum orbiculati, quo fit uĩ mira
 celeritate se quo uelit, uolũt, uersensiq;: quemadmodum tes-
 tatur quifuis is fuit, qui scripsit Etymologicon Græcarum
 dictionum. Meminit gyronum et Hesychius. Suidas etiã
 Aristophanẽ adducit testimonium
 Οἶον πατέρες βοῶσι γυρίων. id est,
 Quemadmodum patres clamant gyronum.

Nec ab his abhorret, quæ tradit Plinius lib. 9. cap. 51. Ra-
 ne, inquit, superueniunt prioribus pedibus, alas scemine, me-
 re apprehedente, posterioribus clunes. Partũ minims care-
 nes migras, quas gyrynos uocãt, oculis tantum et cauda insi-
 gens: nos pedes figurãtur eadem findente se in posteriorẽs.
 Mirumq; semestri uita re soluantur in limum, nullo cernente,
 et rursum uernis aqua resuscitantur, quæ fieri nate perinde
 occulta ratione cũ omnibus animis id eueniat. Hactenus Plinij
 uerba recensuimus. Porro cum Rana tribuitur loquacitas,
 quæ stoliditatis solet esse comes, minimũ mentis inesse opor-
 tet gyrynis, quos uix deprehendat animal esse, nisi mouere-
 tur. Vi autẽ hunc locũ diligentius expendere. Hieronymus
 Aleander, uir nõ tantum literis clarus, mabit; ueterẽ neces-
 situdine uictus, in causa fuit, ille uersus quo indicauit Caelio
 Calcagnino trãscribit. Nos neutrum uoluimus sua laude fra-
 ctum esse. Neque enim unquam tu iuueniliter fũmus asse-
 ditũ, ut nobis placuerit conuicta Aesopica.

In puteo confictus. XXXV

Plato in Theaeteto: Τὶ δ' ἄρα ἀφ' οὗτου ἐρωτῆμαλὶ το
 λεγόμενον, οὐ φρεσὶ τὰς σφραγῖδας ἔχει; id est, Cur enim utri-
 us inexplcabili questione, in puteo, quemadmodũ aiunt, con-
 ficitur? Quædrabit in eos, qui in angustias esse redacti sunt,
 ut extricare se nullo modo possint. Nos admodum ablutit
 ab illo: ὅν φρεσὶν κωρομαχῶν, id est, In puteo cum cane
 pugrare. Item illud: Canterium in fossã.

In eadem anas uenisti. XXXVI

Plato in Phædro: Περὶ τὸττα μὴν δ' ὄλη εἰς τὰς δε-
 μοίας λαβὰς ἐλάυδασ. id est, Quamtiã ad illã se perti-
 net, amice, in easdẽ anas uenisti, id est, nihilominus teneris,
 nec potes effugere, quin dicas. Iẽ Aristides in cõmuni qua-
 tuor oratorũ defensione: Ὡς εἶχε ἄν παλάμῃ οὐ καλὰ
 κλῆς εἰς αὐτὰς λαβὰς ἐπὼν ἐδῶν, id est, Inq; Callicidi
 erat i easdẽ anas recididũ. Quædrat i cũ qui sic irretitus est,
 ut quocũq; se uertat, teneatur: nec explicare se possit. Huic
 simillimũ est, quod scribit Lucianus in Hermotimo: Οἴομαι
 εἶς ἐκωφῶν γένεσ' εἰς τὴν αὐτὴν κἀποτὴν μετῆνηκα. id
 est, Nã arbitratus effugisse te, in eandẽ nasam incidisti.

Qui postum ab hoc epulo abesse?

XXXVII

Plato in Phaedro: Πῶς γὰρ οἷός ἐστι τοιαύτης θούλης ἀπεχέσθαι? id est, Qui postum ab hoc epulo abstine- re? De re uehemēter suauit atq; expectēda, quod genus est fe- stum aliquod conuiuium. Allusum, opinor, ad eam fabulam, qua tradunt Dianam iracione diuissē, quod cum reliqui dii adhibiti essent ab Oneco ad sacrum epulum, sola fuisse prae- terita, solāq; domi sederit, secum stomachans, quod nihil ex illo nidore sentiret. Quae de re meminit Lucianus in Lapi- this. Item in libello de sacrificijs.

Dulcis cubitus.

XXXVIII

Γλυκὴς ἄγκυρος. id est, Dulcis cubitus. Abomnantis est sermo, aut cū aliud dicitur, aliud sentientes: Plato in Phae- dro: γλυκὴς ἄγκυρος ὃ φάσκει λέλειθε σὲ ὅλα ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἄγκυρον. id est, Non in lauro inleuisti, καὶ πρὸς ἀρκυῖαν λαυδᾷαν σὲ ὅλοι μὲν γὰρ φρονήστες τῶν πο- λιτικῶν, μάλιστα ἐξ ὧν λογισθῆναι ἐκαταλείφωσιν συνηγεμμάτων. id est, Num Phaedre fugerit te, qd dulcis cubitus a longo illo, qui in Nilo est cubito dictus esset. Quin etiā prae cubitiū illud fugit te, qd qui rerū ciuiliū sunt peri- tissimi, cōscribēdā u orationū, ac posteris relinquēdā uunt cupiētissimi. Haec uero Plato. Ancon aut Nili pars est, in qua nauigātes plurimū et sudat et periclitātur. Vnde prouer- bio dicebant κατ' ἀφραμαμαρ γλυκὴς ἄγκυρος. id est, Dulcis cubitus, quasi deprecantes eius loci discrimina. Id est, ut perinde ualeat, quasi dicas: εὐφραμα φώγε. id est, Bona uer- ba, aut bene ominata loquere. Sunt qui ē Comico Platone na- tum existiment, is in fabula, cui titulus: Phaon, senē facit amā- tem tibicina, atq; haec loquitur: Ὁ χρυσοῦ ἀνάγκημα, ὃ ποί- σιμι ἐμῶσι. Ἐυφροσὶ ἐξ ὧσιν αἰ, ὃ γλυκὴς ἄγκυρος. id est, O aeuum amicuū: o meis delictis uerbis gratus cubitus. Suidas scribit Anconē Carthaginēsis uocari domiciliū ob- scurū ac profanū, in qd conijci solēt, si quis uis indignaretur tyrānus. Praeterea summa montiū iuga Anconis uocari. De- niq; praeter alia gurgitē ac tumore fluminis circaripas pro- pter anfractuū et amnis reperculsum Anconē dicit, a cubiti fe- gura, ni fallor, ducta similitudine: quod quibusdā locis ripa excoriat, prominētiq; specie cubitali. Vnde et oppidis ac locis aliquot Anconis inditum est uocabulum, ut Anconi Pa- tentionum ciuitati, teste Stephano. Item Ouidius lib. trans- formationum ultimo: Et spissi litoris Ancon.

Qui quidam legunt. Valerius Argonauticon libro quarto: Quod memorem quas iras aequas, quas torqueat Ancon. Vnde non absarde, κατ' ἀντίφρασην quis acceperit: sicut placet Zenodoto. Nam alij putant per exclamacionē dictum, Athenens libro dipnopolibitū duodecimo, ostēdit Anconem locum quempiā fuisse s ardis uoluptatū ministerijs para- tum: in quo popine, scortia, atq; aliae ite genus delitit. Dulcis igitur Ancon, ob blandimenta uoluptatum, sed in eo com- plices naufragium faciebāt. Idem indicat Polycratem apud Samos mulieres aliquot uoluptatum architectrices inuisitas- se, ad exemplum Anconis dulcis Sardorum, eumq; locū Lau- ra dictum fuisse, siue Samiorum flores.

Bos ad praesepe.

XXXIX

Βῶς ἐπὶ φάτῃ. id est, Bos ad praesepe. In emeritis di- ci cōsueuit, quāq; iam ob etate ocio, utaq; molliori indulgēt. Effertur et ad hūc modū: Βῶς ἐπὶ αὐτῷ, id est, Bos in sta- bulo. Cōgruit in eos, q nullis bonis uerbis negocijs exercētur, sed tiorpi ocio atq; ab domini seruiū. Philostratus in Cassandra: Ἄλλ' ἐν μελαχολίῳ καὶ γυναικίῳ βῶς ἐπὶ φάτῃ. id

est, Verum inter adulescentulos ac mulierculas, bos ad praesepe. De Agamemnone loquitur, uoluptuariam agente uia. Effertur item ad hunc modum: Βῶς ἐπὶ αὐτῷ γέγραμ, id est, Bos in stabulo senex. Rursum hoc modo: Βῶς ἐν αὐ- τῷ κῆρ. id est, Bos in stabulo defides.

Ne genu quidem flexo.

XLI

οὐδὲ γόνυ κάμψας. id est, Ne genu quidē flexo. Philo- stratus in Antaeo: Καὶ οὐδὲ γόνυ φασὶ κάμψας ἄποσ- θύετα πρὸς τὸν ἀντῆτορ. id est, Ac ne genu quidē curua- to aduersus Antaeū exiuit. Idem in Herode: Ἐνταῦτα ἐφῆ γόνυ κάμψω, id est, Hic, inquit, genu flectamus. Dic- tum est autē, ἐπὶ βῶλι, pro eo quod est, ne tātūli qdē. Et tenim qui iam incipit ad quietē cōponere sese, primis genu flectit. Itaque perinde ualeat: οὐδὲ γόνυ κάμψας, quasi dic- cas, citra respirationē, sine omni intermissione. Sumpriū ap- paret ex Aeschylī Prometheo, ubi Vulcanus sic loquitur: Ἄνδ' ὦρ ἀπερπὶ τῆσδε φρεσέσσι πέτρεμ ορθοσάκῃρ ἀπὸ τῶν, οὐ κάμψω γόνυ. id est, Ideo petram seruibas hanc inanabilem. Infansis, astans, nec genu unquam flexeris.

Quo properas, num ad Ephebum?

XLI

Philostratus in uita Apollonij: Ὅτε καλῶς λέγοι, ποὶ τρέχας ἢ ἐπὶ τῷ ἐφρομ, ἐπ' εἰκίνον π' ἐλέγτο, καὶ πρὸς μὲν τὴν τιμὴν ἔχερ. id est, Ac Cilibicus celebra- tum dictum, quo caris, num ad Ephebum: de illo quoq; iure- bator, adagijq; uim obtinebat. Porum liquet, quid fibi uolue- rit Cilibicum illud adagium, nisi forte sumptum est ab Apolli- nis oraculo, ad quod undiq; flēsinabatur: fingebatur autē im- berbis Apollo, quemadmodum et Bacchus.

Et puero perspicuum est.

XLII

καὶ παῖδι δῖδωρ. id est, Et puero perspicuū. De re sue- pra modū p̄ficias, cōfessiq;. Vt uir et Plato quod ā in loco, et Philostratus in uita Apollonij. Finitimū illi, qd alibi retu- litus: καὶ τῷ τυρῶν δῖδωρ id est, Vt caeco perspicuū.

Ne in Melampygu incidās.

XLIII

Μὴ τῷ μελαμπύγῳ πτύχους. id est, Ne in Me- lampygu incidās, in lactuos et inuicuos homines quadat. Est autē cōmnanantis, ne quā incidat in eum, qui malefactorum poenas de eis sanat. Vt uir hoc adagio Philostratus in Apol- lonij uita, lib. secūdo: Καὶ τῶ τοῦσιν ἢ το μελαμπύγῳ τυχερῶν. id est, Et hoc fortassis erat in Melampygu incidere.

Aristophanes in Lysistrata:

Καὶ μενοιδὸς γὰρ ἢ τῶχους ζῆτιδερ, μελαμπύγῳ π τοίε ἐξοισί, id est, Et Myronides enim erat hirsutus illic, Melampygu hostis uos oibus. Melampygu dixit quasi uandē, ultoremq;. Porro Melampygu Graecis significat est, qui nigro sit podice: quo quidē cognomēto notatus est Hercules, qd cā corporis para- tem, non Lydorū more uisum, neq; candidā, quemadmodum effeminati solent, sed nigris pilis hirsuta ac syluosam habe- ret. Nā Graeci quēadmodū molles et imbelles, fractosq; de- licijs τυχερῶσ κῆ δολοπύγῳσ, appellant, itidem ē de- uerfo fortes ac strenuos μελαμπύγῳσ uocare cōsueuerūt, ut autor est Lycophonis interpres. Idem ostendū par eundē ad hūc quoq; modū effertur: Ὅπῃσ μελαμπύγῳ πτύχους καὶ, id est, Non dū in Melampygu incidisti. Prouerbiū ex huiusmodi quadā historici nati existimāt, quā partim ex Sū- das, partim ex Gregorij Nacianzenī enarrationibus adscribe- mus. Olim duo quidā fratres erant, omni genere malefactorū passim in omnes debaccantes, unde et ex morum atrocitate nomina repererūt. Nam alter Passalus dictus est, alter Ache- mon: siue,

non: sine, ut alicubi legitur, Achmon. Hos mater nomine Sen nonis, ubi uideret atrocita facinora passim patrans, iussit ca uere, ne quando in Melampy quicquid eēt. Euenit deinde, ut Hercules aliquādo sub arbore cadaver dormiret, armis in eandē reclinat. Accesserūt Cercopes sine Perperi fratres: urunq; enim scriptum inueniunt, & Herculem dormientem ipsius armis aggredi tentarunt. Ille protinus sensit insidias, & correptos ac uinctos de claua à tergo suspendit leporum ritu, atq; ad eū modū gestabat. Illi pendētes caputibus deorsum demissis cū Herculis posticum nigris pilis horridū atq; hispidum uiderēt, materni moniti memores, super hac re inter sese confabulabantur. Quod simul ac audisset Hercules, hoc cognomine delectatus, & in risum effusus, eos uinctos solutos dimisit. Nota hanc historiam Plutarchus in libello de discrimine amici & adulatoris, cum ait Hercule Cercopibus fuisse delectatum. Meminit et Achrotus in septimo de loco, dicto lapide Melampygo, & Cercopum fide. Quo sanē loco lapsus est insigniter Laurentius Valla: quādo fabulā hanc aut nesciuit, aut certe non meminit. Plutarchus in libello de puerorum educatione refert & hoc inter Pythagorica ænigmata: μή γυνόσκου τῷ μολούδωρ. id est, Non gnosca, que nigra sint cauda. Atque hinc in modum interpretatur, abstinentiam à cōiūctis mortalium atroxum, & improborum: quamquam hoc à prouerbio diuersum.

Nocturnum ouum, XLVIII

Γλαυκῆρον ὄον. id est, Nocturnū ouum. Refertur à Nicoloan Ferotto in Copie cornu prouerbij loco, nec explicatur talen. Formisē antiquitus abstinentium, & à uino abhorrentē hoc adagio significabant. Philostratus enim in uita Apollonij, libro tertio, de ouo noctue, rem oppido quāto prodigiosam refert. Itaq; satius est ipsius referre uerba: τῆρ γλαυκῆρον, inquit, ἔστι ἐπιφύλαξιον οὐ νεσφύει, ὅτι τὰ ὠάσά σου τὰ δ' οὐάει μασάδι τῷ βερέφει, συμμικρῶς ἐλάου τας εἰ γούρ βερώσται ἢ τότῳ πῆρ οἶνο γούσάδι, μήτ' ἄρα πῆρ οἶνον αὐτῷ ἐμφύσειται, καὶ σωφρονέσεται δ' ἄκείσετ. id est, Obseruandum ubi loci nudaletur noctua: deinde oua subducere oportebit, eaq; mediocriter cocta infanti mādida dare. Quod si quid ex his ederit, prius quā de gustarit uinum, infretur illi uini odium, adco ut in omnē uitam quāmaxime sobrius sit futurus. Aelianus libro de naturis animalium primo, fabulam refert, paulo magis etiā quā hęc est, anilem. Eam quoc; prestiterit ipsius autoris recensere uerbis: οἱ πτελαγοὶ λυμμονομίδας αὐτῷ τὰ ὠά νυκτεῖας ἀμμοινοῦ πᾶν σοφῶς, αἱ μὲν προσφύζονται ἀνεμίαια ἐργάζονται τὴ γονοα αὐτά. Οὐκ ἔστι τὸ ἐπὶ τότῳ φασμακκο, ἐκείνο δ' ἐστὶ πτελαγόν φυλακῆς ἐπιφύσει τῶς κελιάς, αἱ δὲ νυκτεῖες ἔσ' ἐπ' αὐτοῖς γατρεσώσι, βακῶσι ἢ γινόμεν λυτῆρ ἀλώκωσι. id est, Ciconē noctua, oua sua perdere solitas arcent miro ingenio. Nam he contactu reddunt ea subuēta nec, steriliāq;. Remediū igitur aduersus hęc illud adhibent, Platani frondes in nitū conuectunt, quas noctua postea quā contigerit torpescunt, ita ut iam nocere non queant. Hactenus Aelianus. Sunt qui negēt nocturnū ouum inueniri. Pro uerbium itaque quadrabit uel in hominem nihil, nulliusq; frugis, iuxta fabulamentum Aelianū, uel in rem raram inuentū, iuxta horum sententiam.

Amazonum cantilena, XLV

Ἀμαζόνων ὄσμα. id est, Amazonū cantilena, in delicatōs ac lasciuos & paruos. Philostratus in Apollonij uita, libro quarto: Μεγάκιον ἦ ἄριστον οὗτως ἀσελγέ νομῖ-

ζομῶρον, ὡς γενέσθαι ποτὲ ὅ τῷ ἀμαζόνων ὄσμα: id est, Adulescens de numero mollium usque adeo lasciuus habitus, ut aliquando Amazonum quoque fuerit cantio. Quid autē sibi uelit Amazonum cantio, fateor mihi nondum satis compertum apud idoneos autores. Nisi si cui placeat, ut accipiamus, Amazones ludibrij causa in molles uiros cantilenas solere celebrare. Quod si fas sit mutare scripturam, mihi nequaquam displicet, ut pro ἀμαζόνων μαζόνων legamus. Sic enim appellat lancis genis progredē, quo cibi infertur in conuiuium. Mos autem erat antiquitus, ut epule lautiores tibicine precedente inferrerent: ut acciperent.

Horatius in extrema satyra:

Maxonomo pueri magno discerpta ferentes Mēbra grūis. Verum hoc inter meum est somnium, donec ab eruditus certius aliquid profertur. Quod sanē desperandum non est, indices in lucē emergentibus nouis autoribus. Quum hęc iam quartum essent edita prodijt opus Celij Rodigini, qui tradit sibi uideri prouerbium hoc non de fecundis Amazonum, sed in genere de tenabus dici. Hoc cōmitti cum sit insigniter frigidum, quāto ipse uerecundius, qui me profissus sum nescire quod nesciebam.

Tantali horti, XLVI

Τωντάλις κῆποι, id est, Tanti horti. De bonis, quibus tamen frū nō liceat: aut de ijs, que uideātur aliquid esse cum nihil sit. Philostratus in uita Apollonij, libro quarto: Τοῖς τωντάλις κῆρ κίττος εἶδτε ὡς ἄντες οὐκ εἶσι. id est, Tanti horti uidetis, inquit, esse cum nō sint. Nota est fabula de Tantiō apud inferos ad aquam flante, deq; pomis in caput imminentibus, cum sitiens interm atque esuriēs nentra possit contingere.

Res sacra consultor, XLVII

Σμβολῶν ἱερῶν χῆμα. id est, Consultor res sacra. Zenodotus ex Epicharmo refert. Senfus est ad religionē, plurimum utilitatis adferre, bene cōsulentem, aut religiose purgandū cōsiliū ijs, quibus est opus. Plato in Theage: Ἀλλὰ μὲν δ' ἢ ὁ δ' ἐμμόδονος καὶ λεγεται γὰρ σμβολῶν ἱερῶν χῆμα εἶναι. id est, Quin illud etiam dicitur Democoro, consultorem rem esse sacram. Effertur & ad hunc modum: ἱερῶν ἢ σμβολῶν. id est, Res sacra cōsiliū. Extat inter Græcas sententias hic tenarius: ἱερῶν ἀλυτῶς ὄσμι ἢ σμβολῶν. id est, Res est profecto sacra cōsultatio.

Ante mysteria discedere, XLVIII

Ἀπένει ποτ' ἦν μυστικῶν, id est, Ante mysteria discedere, est re nō ad absolutū subducere sese. Sumpta metaphora à sacris, in quibus profani iubēdātur abire, cum iam essent peragēda mysteria, iniuiti manebāt. Plato in Menone: Εἰ μὴ ὡσπερ χεῖρ ἐλεγε, ἀναγνώμιον σοι ἄπεινα ποτ' ἦν μυστικῶν ἐκ' εἰ πῆρ μείνειν εἰ καὶ μὴ μείνει. id est, Nisi quemadmodum heri dicebas tibi fuerat ante mysteria discendum: uerum si & permaneas, & mysteriorū particeps fias, & cetera que sequuntur.

Ex uno multa facere, XLIX

Ἐξ ἐνός πολλα ποιεῖν, id est, Ex uno multa facere, pro uerbio dicebātur, quē re quāpiā mutum scēbat. Quadrabit in eos, qui id alijs atq; alijs modis uariāt: ut non iam unū, sed plura uideātur. Plato in Menone: καὶ πᾶν πολλα ποιεῖν ἐκ τῷ ἐνός, ὅπῃ φασὶ ποῦς σαυτῷ ἐνός ὅ καὶ ὅς οὐκ οἱ σὺσῶντες. id est, Ac parce ex uno plura facere, quo dicto taxant eos, qui rem quamplurimam uidecōi cōmittūt. Narratur apud Titum Lidiū belli Mæcedonic lib. v. non illepida

illepida fibula, de capone quodā, qui suis unius carnes tam uario coctas apparatu proponebat: ut dux Romanus admiratus, rogaret, unde nā media bruma, suppeteret tanta uenatus copia. Tum aridus capo, cōfessus est, et as omnes ciborum species, ex uno suo domestico coctas fuisse. Neq; secus isti faciunt, inquit, qui cōmemorandis uarijs q; horrendis nominibus nos terrant, cum hęc omnia una gens sit.

Louis Corinthus.

O δῖος κορινθός, id est, Iouis filius Corinthus. In eos dici solitū, qui semper eadē aut dicūt, aut faciūt, Pindarus in Nemeis hymno 7. ταῦτα δὲ τῆς περὶ τῆς ἀμυπολείης ἀπορίας τελευτᾶ τέκνοισιν ἄπτε μαυβύλακας δῖος κορινθός. Negat se uelle iterum atq; iterū eadem iterare: perinde quasi pueri nugas narraret δῖος κορινθός. Nā μαυβύλακας eū significat, qui frustra nugas effluit. Interpres hoc loco fibulam adfert, ad proferendam ab eo, meo quidē animo, nō multum pertinentem, tamen adscribā. Aletes, inquit, consulit Dodonem oraculum, quod tam Iouis erat, nūm Corinthiorū imperio potiri posset. R. exponam eū, si illum potiturum, cum qui spā illi glebam daret, aut ruder, idq; die multarum coronarum: nam id addidit. Itaq; Corinthū proferat panē ab rustico quo piam petijt, is glebā porrexit. Sen sit ille iam perfectum oraculum, animūq; ad capeffendum imperiū adiecit. P. arentabatur eo die manibus, ramq; ob caufam, cū plerq; ciuitas in monumentis abesset, accedēs, reperit Creontis filias, iam pacifcentes de imperio. Hęc natū mi nime persuadet, si uelit adiuuare, se simul atque principatum esse consecutus illa ducturū uxorem: illa imperij cupiditate prōdit ciuitatē, ac portis apertis Aletē admittit. Is itaq; uictor, Iouis Corinthū eam appellat, quod ex Iouis oraculo cōtigit esset. Deinde subiecta aliā fibulam, cum aliorū interpretamento ferē cōuenientem. Ea est huiusmodi: Olim Megarenfes Corinthijs erāt uictigales. Ceterū cū illorū imperiū insolentibus grauatim ferēt, ac defensionē pararent, missus est legatus Corinthiorū nomine, qui apud plebē Megarēsem cū alia multa atrociter dixit, illū illud indignatū, ac uociferās intonauit: Οὐκ ἀνέστης δῖος κορινθός. id est, Nō feret Iouis filius Corinthus. Id ubi sepius iteraret, cōcitus populus, succinclare cœpit, feri feri Iouis Corinthū, simulq; legatū expulerūt. Erat aut Corinthus hic Corinthiorū rex, Ioue prognatus: memet si Pausanias in Corinthiacis negat se apud aetiores serios reperisse Corinthū Iouis fuisse: sed uulgus dicitur Corinthiorū ita predicare. V. si patet adagiū P. luterchus in cōmentario, quē in scripiti aduersus Stoicos: Πολὺς οὖν δῖος κορινθός ἐστὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀεὶ λέγειν. πλὴν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἰστορίας ἵνα μὴ σκώπῃ τὸ δῖος ἔσασθαι. id est, Nilulū igitur Iouis Corinthus ad orationē illorum admittitur. Nam p̄ illū circūuolutionem, ne mordere uidearis, emitte.

Aristophanes in Ranis:

Ἔστι τί ἔρ τὸ πᾶρ γαμα
 Ἀλλ' ὃ δῖος κορινθός ἐστι τοῖς σῶμασι. id est,
 Quid erāt hęc res, nisi Iouis Corinthus in stragulis.

Verba sunt ministri Bacchi ταυτολογίαν νοήσας, q; dixerat: Ἄρως ἔμ αὐδῆς ἀργε πᾶ τὰ σῶματα. id est,
 Hęc rursus iterum, tolle ministri stragula.

Idem in concionatiuibus:
 Ὅτι δὲ δ' ἀνασκαπομένους ἐφαίνετο
 Ὁ δῖος κορινθός. id est,

Vbi demum considerantibus, Iouis apparuit Corinthus. Philostratus in Antipatro Sophista: Ἰδόντων δὲ αὐτὸν Ἐσφυγμένον ἐξ τοῦ γάμου, καὶ δῖος κορινθῶν ἰργυμέας

vov τὸν ἀντίπατρον. id est, Impellentibus autē illū cognatis ad nuptias, et Iouis Corinthū eximiatibus Antipatru. V. si patet hoc adagiū et Socrates apud Platonē in Eubhydemo: Ἀλλ' ἀπεχθῆς, τὸ λεγόμενον ὁ δῖος κορινθός γίγνεται. id est, Sed proloquid id quod dici solet, Iouis Corinthus fit. Cōuenit cū illū, qd' ab ubi certulimus, δῖος κερῆς, id est, Bis crambe. Neq; solūnti licet, cum eadē iterū atq; iterum dicantur: uerum etiam cum in eodem negotio nimū asidue persistitur. Veluti si quis cibum semper eundē apponatur: aut si quis semper studiū literarijs incumbat, aut asidue uenetur, ut hinc iam oboriatur ex asiduitate satietas, recte dicemus: ὁ δῖος κορινθός. Molestum est enim, quicquid perpetuū: uel Pindaro teste in Nemeis: Ἀλλὰ γὰρ ἀνάσκαπος ἐστὶ πᾶσι γλυκίαι ἔργα κόρος δὲ ἔχει Ὁ μέλι καὶ τὰ περὶ αὐτὸ ἀποροῖται. id est, Verū enim uero in terminis in omni negotio iocunda. Accipitur autē satietatē q; cantilene et amœni s̄oculi Venerei. In nonnullis ex prælatiōe pro μέλι, scriptū erat μέλι. Sic in E. pigramate: Πᾶν τὸ πᾶρ τὸν ζωοφόρον, ἐπεὶ λόγος ὄσι παλαῖος Ὡς ἔ μείλιτος τὸ πᾶρ ὄσι πολλί. id est, In suaue est, quicquid nimium est. Nam dicitur olim: Mel quoq; si immodice est copia, bilis erit.

Illud admonitū nō inutile dixerim, pro uerbū bifaria cadē posse. Nā et hoc ostēdit interpres Pindari, uel cū eadē iteratū sepius, uel cū ij. q. initio magnifice loquūt, miniatōr q; frociter: postea timide fugiūt, id qd' euenit legatis Corinthiorū, qui cū sepius illud intonissent in cōcione: Δικαίως εὐνοεῖ δῖος κορινθός, εἰ μὴ λάβοιτο δῖκος παρὲς ἡμῶν. id est, Merito sustinet Iouis Corinthus, nisi pœnas sumpsisset de uobis: postea cū ad manus est uictū, ignauiter augerūt. Nec illud pretereundū, adagionem accommodari posse, ut ad rē, ut ad personā. Ad rē hoc pacto: Iam milles audiui, non possum diuitius ferre, sed dios κορινθῶν. Ad personā: ut si quis hominē eadē semper inculcātē τὸν δῖος κορινθῶν appellet. Indicat et hoc interpres Pindari.

Testula transmutatio.

Ὁσράκος περιεσφάσι. id est, Testule cōuersio. De rebus repete in diuersum cōmutatis. Lucianus in Apologia: πρεῖ ἔ ἐπὶ μισθῷ σωόντων. Ἐπὶ τὰ πάντων ἐκλαδομένη ἡ ὀσράκος φασὶ μεταπεσόντος, ἐκῶρ ἑόντων φέρων εἰς δ' ἀλεῖα, οὕτω πᾶρ φωνῆς κῆ περιεσφῶν ἔφασκε. id est, Deinde oblitus uisq; testula, ut aiūt, trāsmutata, nos ipse semet in feruātē uisq; adeo manifestari et insigne cōciet. In euetū utrū sumpta sit metaphora a ludi genere quodā, quē ostracina Graeci uocāt. Hūc inquit Plato in amatorijs, nempe in Phædro: Φυράς δὲ, inquit, γίγνεται ἐκ τῆς τῶν ὀσπερῶν κῶς ὑπ' ἀνοήτου ὀπρῆς ἔρασις, δ' ὀσράκος μεταπεσόντος ἰετὶ φυγῆς μετασφάσας, δ' ἄνευ κῶς ἰετὶ ἰσῶν ἄγαλμα ἔ ἐπὶ σφάσας. id est, Tādē profugus sit ab his: et aū necessario priuatus est is, qui prius erat amator, testula in diuersum uersa, si qua se proripit immutatus. At ille cogitat insequi, in dignis, deosq; obtestās. An ab Ostracismo suffragiorū genere quodā, quod per calculos ac fibulas ferebatur: in hoc reperit, ut per alia, quae uel opibus immo dicis, uel nobilitate, uel gloria, uel alia quales insigni uirtute multitudinis inuidiā in se prouocassent, in exiliū decemte relegarentur: Hoc pacto fuit eictus et Aristides: non illi ob causam, nisi quod molesto esset populo, nisi cognomē illi uisigo tributum. Ferebatur autem ostracismus ad hunc modū. Ostraci, id est, testule uirtim in conuijs dabatur. In eis, quē quisq; uellet tōbe cedere, literis in scriptis indicabat: hos

Saturniæ lema.

LXXV

Κρονικὸν λάμα, id est: Saturniæ lema. In cœciticent ac stupidos dicitur, presertim in eos, qui ætatis uito de se ipsi. Est enim lema humor in oculis cœcitus, unde lippitudo nascitur. Deriuatur autē ab ἄρ το λαω, id est, uideo, et μὴ negatiua particula: quod eiusmodi lachryme crasse, oculis occupantes uisui officiant. Aristophanes in Pluto: Αλλ ὃ κρονικῆς γινώσκεις ὄντας Λημῶντες τὰς φρένας ἄμφο. id est:

Quin d Saturniis mentibus uere lippientes animis ambo. Snomas dixit pro lemas, unde Λημῶ Grecis lippio, cœcicitio ἴσ significat. Porro Saturniæ dicuntur quasi senes, ac ueteres: propterea quod κρόνός, id est, Saturnus podagrosus ac senex a poetis fingitur, et temporū deus: quasi, κρόνός. ἀρχαία uero id est, prisca et antiqua, Græci nonnunquam stultia uocant. Plato in Euthydemo, ἔχωμ φθύσεως, κού ἔρ-χουπέρος εἰ το δέοντος, id est: Nugaris, ac stultiores quam decet. Et κρονικώτερος, μαρότερος, et κρόνος πηγας, ac deliramenta. Timotheus apud Athenæū libro tertio: Νίός δέ τῶν θεσπιλῶν. ἃ πάλαιος δ' ἔμ κρόνός ἄς-χωμ, id est: Iuuenis regnat Iuppiter. Olim autem principatū tenebat Saturnus. Aristophanes in Vespis:

καὶ τοὺς ἤρασθ' οὐς φασιν ἄποδοῖζεν κρόνος, τὸν νόμ. id est: Et tragædos aut se redditurum Saturnos mente.

Idem in Nebulis:

καὶ τῶς ὃ μωρὸ σὺ καὶ κρονίωμ ὄζωμ καὶ βακχετῆ λλω. id est:

Et quomodo d' fulte, et Saturniā olens, ac lunaris. Dionysiorum in Euthydemo Platonis, Socratem Saturnum uocat, bardum ac stupidum sentiens, ὄντως, inquit, εἰ κρόνός, id est: Adeo es Saturnus. Allusit hic Lactantius in Timone: Λημῆς ὁ ἀμειλιωτῆς ἡρώς τὰ γινώσκου. id est: Cœcitus ac lippis ad ea, que patrantur. Atq; inibi paulo infra, καὶ καὶ ὄλιγομ κρόνος ὃ δ' ἰδὼρ γεννηοῦτε ἀποφαίνε σι, ἡρώσ' ἀμειλιωτῆς ὄζι τιμῆς, id est: Et paulatim Saturnum te d' decorum præclarissime reddunt, depellentes ab honore. Plutarchus ætate desipientes ostendit uulgo κρονολάγες appellatos fuisse, id est, Saturni more delirantes, uidelicet propter aniles fabulas, que de hoc deo firmitur. Eas refert idem Plutarchus in cœmentario, de facie apparenti in orbe lune, Saturnum in insula quapiā fortunata, profundo in antro, dormire, saxa complexum artem. Ceterum hunc somni illi accideret, ex uinculis in eum usum arte confectis à Ioue: Aues autem que in scopuli cacumine uerantur, adferre illi ambrosiam, uniuersamq; in sulam mira fragrantia compleri, et rure, uelut è fonte scateante: adeisse demones, qui Saturnum obseruēt et firmentur. Hos olim cum illo amicitia coniunctos fuisse, cum dijs atq; hominibus imperaret: multaq; de futuris rerū euentibus ex se prædicere. Sed maxima, maximiq; de rebus sic effecturunt, ut Saturni somnia uideantur. Nan quæcquid cogitarit Iuppiter in animo, id somniare Saturnum. Huiusmodi quædam nugamenta de Saturno commemorantur in hoc, quo dixi libello. Ian illud eruditū lectoris iudicio relinquo, numquid ad hoc adagium pertineat, quod Pythagorici συμθε-λικῶς mare Saturni lachrymam appellat, ut testatur idem auctor, cœmentario de Iside et Ojride. Siquidem est aqua marina non falsa solum et amara, sed crassior item et impurior reliquis.

Cucurbitis lippis.

LXXVI

Κολοκωτῆς λάμα, id est: Lippire cucurbitas. Ad superiorum adagij formam pertinet. Aristophanes in nubibus:

νήν γέ τοι ἴδ' κ καθορῶς αὐτῶς εἰ μὴ λάμας κολοκωτῆς. id est,

At nunc certe illas uides, nisi lippis cucurbitas. Verba sunt Socristi ostendens nubes, hoc est, nisi plane nihil uides, et tantas habes in oculis lemas, quante sunt cucurbitæ.

Ollas lippire.

LXXVII

Χυτῆς λάμα, id est: Ollas lippire. Pronunciatus byperbole, proxime similitima. Lucianus aduersus inrudatum, et multos cœmentem lachrymas, χυτῆς, inquit, λάμας, id est: Ollas lippietes. Lachrymas indicās ollas æquas. Hoc adagium utruq; quoties ad animū refertur, sit elegantius et iucundius: ueluti si quis hominem cœcitatij, ac uehemētior cœciticentis, et tripartit erroris dicat lippire nō lemis, sed ollis.

Odium agreste.

LXXVIII

Μίτος ἄρχινομ, id est: Odū agreste. Atrox odū ueteres sic appellabat, propterea, quod uicij plerumq; μισάν-θροποι sunt, et acerbius atq; implacabilius odertur. Lucianus contra indolū. Μίτος δ' ἄρχινομ φασιν πῶς πάντα τὰ ἔχρησ ὑπὲρ τῆ ἐθελῆς. id est: Laboras ubi cœcitis, sicuti dicitur omnium odio, propter insolentiam. Vnde et ciuitatatem appellamus morum contumē, humanitatē, et apud iureconsultos ciuilis actio dicitur ad criminali. De metq; Græci quæcquid barbarum, immane, aut crudele uolunt intelligi, id ἄρχιον uocant.

Megares, neque tertij,

neque quartij.

LXXIX

Μεγαρῆς οὐτῆς τοι, οὐτῆς τέταρτος, id est: Megares, neq; tertij, neq; quartij. Dicebatur olim in homines supra modū ignauos et cœtēptos, multoq; honore dignos. Natum adagium ex oraculo quodam. Id quodam, inter quos Stepheanus Mneas et Ion, Aeginensis, alij Megarenisibus reddidit estimant. Narrat itaq; Mneas, cum Aeginensis in Achæia debellasset Actolos, ac deciman pentecontorum, ce pissent: ea est natus remigum quinquaginta, hanc Apollini Pythio uictoria monumentum dedicarunt. Rogabatq; deum, qui nam essent Græcorum præstantissimū, arbitantes futurum, ut ob eam uictoriam ipsi prima laus ab Apolline tribue-retur. Oraculum hunc ad modum respondit:

ἰπποδρασκῶν κλυτῶν λακῶ ἀμμοῦ ἰλυ τε γαυῶκα, Ἀνδρες δ' δι πινεσιμ ἴδωσ καλῶς ἀρεδῶσας. Αλλ' ἐτι καὶ πῶν δ' εἰσιμ ἀμεινονες, οἶτε μεσσηγῶ τρεμῖος νούεσι, καὶ ἀρκωδῆς πολυμῆλας, Ἀρχῆσι λινοδῶρκες κέντρε πῶλεμοιο.

Ἰμέες δ' ἀνίγεις, οὐτῆς τοι οὐτῆς τέταρτος Οὐδ' εὐδ' ἐκατοι, οὐτ' ὄν λογῶς οὐτ' ὄν ἀριμῶ. id est Theffalæ quæ prestat reliquis, mulierq; Lacæna. Porro uiri ponat qui pulchra uoluer. Arctibus. Hos quoq; præterea, mediæ gens incolæ uincit Tirynti, Arcadæq; bidentibus inclinte albis, Argiui stimuli bellorum, armisq; potentes. At uos Aegini, neq; tertius accipit ordo, Nec quartus, neq; bissem, neq; deniq; uestri Vlla inquam ratio est, nisi quæm numeris, locisue. Qui scripsit cœmentarios in Theocritum refert hoc epigramma paulo diuersius, nimirum ad hunc modum: Γαῖες μὴ πῶσος δ' πλεσσηνομ ἔρησ ἀμεινορ, ἰπποτῶ ἀρκῶκα, λακῶ ἀμμοῦ ἰλυ τε γαυῶκα, Ἀνδρες δ' δι πινεσιμ ἴδωσ καλῶς ἀρεδῶσας, Αλλ' ἐτι καὶ πῶν δ' εἰσιμ ἀμεινονες, οἶτε μεσσηγῶ τρεμῖος νούεσι, καὶ ἀρκωδῆς πολυμῆλας, Ἀρχῆσι λινοδῶρκες κέντρε πῶλεμοιο.

κίμωε. Δὲ μεγαρέος οὗτε τῆρτο. οὗτε τέταρτο, οὗτε πρῶτο ἕκτο, οὗτ' ἐν λόγῳ, οὗτ' ἐν ἀριθμῷ.

Callimachus item in Epigrammatis ad Megarensis titulis procerbum:

Τῆς δὲ πολυῖνης

Ἐν μέρει ὡς μεγαρέω, οὐ λόγῳ οὐδ' ἀριθμῷ. id est Sed ueluti Megarensibus accidit olim

Nymphæ infelicis, non locus, aut ratio.

Item Theophrastus in Cateille amore:

Ἀμμος δ' οὗτε λόγῳ τινὸς ἕξι, οὐδ' ἑξιδμκτοί,

Δύσαιοι μεγαρέες, ἀτιμοσῶντι ἐν μοιρῶν. id est,

Nostri nec ratio est, numero neq; ponitur ullo,

Extremæ fortis ueluti quondam Megarenses.

Est et inter anterioresordo, quam hic primus est, apud amicam, ille secundus, alius tertius, aut quartus. Quemadmodum et in testamentis, est primus, secundus, et tertius heres. Effertur etiam hac forma procerbum, φει. μεγαρέω ἕξι, μεγαρέω ἕξι, id est: Megarensium parte, seu loco digni. Huc spectat et Homericum illud Iliados. B.

Οὗτε ποτ' ἐν πῶλεμαρ ἐναξιδμκτοί οὗτ' ἐν θελῶν. id est Nusquam in consilijs, nusquam numeratur in armis.

Hanc figuram et Latini uidentur exprime. M. Tullius: Neminem esse puto, quimodo in aliquo numero sit, hoc est,

quis sit alicuius momenti, alicuius precij. Plutarchus in Sympo-

siacis: τῶν δὲ ἐμῶν πολιτῶν ὡσὼν μεγαρέω οὐδέ τις λόγῳ, id est: Aequi meorum ciuium, ueluti Megarensium uel-

laratio. Idem alius in eodē opere. τῶν δὲ δημοκρατῶν ἕξιν ἐν δόλω, ὡσὼν ἀγῶνῶν ἢ μεγαρέω ἀριθμῷ οὐδέ τις λόγῳ, id est: Aequi Democraticarum, inquit,

imaginum, perinde ut Megarensium aut Aeginensium, nullus numerus, neq; respectus. Equidē arbitrator et Aristophanem huc leuiter alluissse, cum scribit in Acharnensibus:

Ὡς καὶ μεγαρέας μὲν ἐν γῆ μὲν ἐν ἀγῶνι μὲν ἐν δουλείῃ μὲν ἐν κτήσιω ἰδύω. id est,

Megarensibus nefas manere esse neq;

In terra alicubi, nec ferro, nec in mari,

Neq; continente.

Siquidem excludēs Megarenses quatuor locis, nimirū ad illud respexit, οὗτε τέταρτο. Quamquā in his uerbis, opinor non abesse mendā, uidelicet in μὲν γῆ, nisi forte quarto loco sibi permittit spōdeū, quemadmodū permittit Anapestū.

Lepus pro carnibus. LXXX

Λαγῶς πρὶ τῶν κρεῶν, id est: Lepus de carnibus, subuā dī periclitatur. In eos dicitur, qui ob aliquam sui utilitatem in discrimen uocantur. Nam leporem non insectantur, quod noceat, sed quod pulperamentum habeat. Est enim animal et esculentum et timidum, atq; inermē, ut natura hominī escis leporem genuisse uideatur. Rheginenses autem uulgo lepores dicitur sint, ut pote pauidi, ac formidolosi. Effertur etiam ad hunc modum adagium, ὁ λαγῶς πρὶ τῶν κρεῶν ἕξει, id est: Lepus pro carnibus carrit. De ijs, qui magno suo periculo, aut capitis etiam discrimine, atq; ob id acriter decerant. Translata metaphorā a uenatu, in quo lepus quoniam intelligit sese ad necem peti, pernicissimo cursu fugit, adeo, ut non raro deficiat, medioq; in cursu exanimetur. Quis de re Plutarchus in commentario de terrestrium et marinorum animalium prudentia, narrat at quiddam haudquaquam indignū, quod hoc insectator loco. Οἱ δὲ τοῦς δ' ἄσπονδῶς ὁ ἰώκωντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσι, ἢ ὄντη δ' ἀσπῶντες. Οὐδ' αἶμα μάλ' ἄρ' αἰσὶν πρὸς ἡμῶς, ἐὰρ δὲ ἀπογῶνους ἑαυτοῦ ὁ λαγῶς; ὁ γὰρ οὗτο πολυῖνης, ὅσων ἔχει τῶν ματῶν.

ἀσπῶντες, εἰς τὸν δόρυ μὲν ἐκλίπκτο, νεκρὸν καταλαβόντες, οὐκ ἀπῆλθον ἐπὶ πῶσπασιν ἀλλ' ἴσαντι, τὰς οὐσὰς κινῶντες, ὡς οὐ κτείνω, χεῖρῃ, ἀλλὰ κινεῖ καὶ ἐπὶ λονεκίας ἀγωνισθῶμον, id est: Porro canes cū leporem insequuntur, siquidē occiderint ipsi, gaudent dilacerare, atq; alacres sanguine sese continent, obliuiscunt. Quod si lepus desperans de sese, quemadmodum accidit serpenimero, quicquid habet halitus, id omne quā intentissimo cursu consulum pferit, atq; ita defecit, canes exanimem respertum omnino non attingunt, uerum consistunt mouentes caudam, perinde quasi non carnum gratia deceruerint, sed magis de uictoria contenderint. Charon apud Aristophanem in Ranis:

Δῶλον οὐκ ἄγω

Εἰ μὴ νενομώρηκε τίλῳ πρὶ τῶν κρεῶν. id est,

Seruum haud iusto, nauale ni peregerit Cererem ac pro carnis uigauerit.

Adscribit hoc loco Aristophanes interpres, apud Arginsam, seruos non pro pecunia, aut alio quouis premio, sed pro uia dimicare solere. Idem in Vestib:

Φοῖβοσ δ' ἀκέρῃ

Τῶν κρεῶν καὶ τὸν πρὶ φηξῆσ Δρόμορ Δραμῶν. id est:

Essecero, ut cor mortuus, cursumq; curas pro capite, ac uita. Idem in eadem fabula:

Ἡ λαγῶν ἢ λαμπαδῶν ἕξιν ἄμαξαι; id est:

Leporem curaristi, anue lampadē magis? Plutarchus in Dialo-

go, quē scripsit aduersus Epicurum. Πασαὶ εἰσορ ἕξιν ἕξιν γὰ γυλάσας, εἰς τὴν γαστέρα τοῖς ἀνθρώποις εἰσκαῶς ἐνολεῖσθαι, καὶ τὸν πρὶ τῶν κρεῶν ἐπαδῶν, id est: Pape inquam, ridens, in uentrem ipsum uis insulsum factioris uide-

ris, et ad cursum, qui pro carnibus dicitur adductus. Significat autem eum Epicurum in summi discrimine adductum, quod aduersus uoluptatis assertores proposuisset, nec uicunde uis posse secundum Epicurum. Susceptor aliusum ad priscas historias, quae referunt aliquoties bellum natu inter populos

ob direptas ē sacrificijs carnes. Ita Pindarus in Nemeis,

Ἰνα κρεῶν νῆρ υπεῖ μάχας ἔλασεν.

Carpathius leporem. LXXXI

Ὁ κρεπῶν τὸν λαγῶν, id est: Carpathus lepore. Dicebatur in eos, qui sibi rem noxiā accesserēt. Hinc deducit adagium, quod cū in Carpathiorum insula lepores nō essent, illi cariarum importandos alicunde. Verū ibi eius animantis magna uis increuisset, ut est marā sociditas, fruges insule populari ceperunt. Refert et interpretatur parcerium Iulius Pollux, quinto de rerum uocabulis libro. Addit nec in Ithacensium insula nasci lepores, nec in Sicilia fuisse, priusquam Anaxilas Rheginensis eos importasset, unde uictor in Olympiacis, Rheginensium nomisnati curru infulcavit et leporem. Refert itē et interpretatur Aristoteles lib. rhetoric. tertio.

Γενῶν

LXXXII

Γενῶν, proterbio dicunt hifcere seu matire. Sunt qui putent γενῶν esse uocem suillam edere, deducit autē τὸν γῶν, de quo memimus alibi. Vnde et Grylli nomē efficitur apud Plutarchum, et Gruij Corocotte porcelli, cuius meminit diuus Hieronymus. Aristophanes in Pluto:

Γενῶν δὲ πρὶ τὸν λαγῶν τὸν κρεῶν ματῶν, id est: Audetis et matire sceleratissimi?

Idem in eadem fabula:

Ἀλλὰ φησὶς καὶ μὴ γῶν ἕξιν. id est:

Imo percas, nēc quā dixit.

Simili figura T'rentius hifcit in Adelphis: Quid gamis? Et in Phormione: Quod illi ad aures obgamiat.

του χείρου, νῦν πῆκε μῦθον ἀπολοῦσθαι εἰς τὸν ἄνθρωπον, cum ob huiusmodi mentis in Sicilian nauagariis, nunc appositus, non fuerit. Ad quod ita Platonem respiciens dicitur narrat. Νῦν τοὺς θεοὺς δ' ὄργωνε κλέει τὰ ποταμῶν πρὸς ἰθακίαν καὶ τὰ τοῖα ἔργα ἐλάσσει. id est: Per deos Diogenes, est illic plerumq; oleis, atq; id genus cibis uterbar. Ad quod rursum Diogenes. Τὶ οὐδ' ἔγωγε πλέω εἰς σφραγίσσας, τὸ πᾶσι οὐκ ἔφερον ἐλάσσει. id est: Quorsum igitur attinebat Syraculas nauigare? Nunc id temporis Attica non ferebat oleas? Theocritus in Cynisus: Ἡρώτο μῦθον τὸν ἐμὸν ἐμὸν δ' ὄργωνε, δ' ἄνθρωπον. id est: Nam puto et hic esse correptus amore farinae.

Porro farinam assam et nouam, lautorem uisus rationem uocat, propterea, quod priscos illos pulte duntaxat uisitasse legitimus, uidelicet clibano coquendi panis usi non uidi reperito. Vnde et Annus ille Aegyptius, qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouerbio iocum abiit, tāquam, qui rem nouam esse commentus, quemadmodum alibi retulimus. De delicijs coquendi panis, multa recenset Plinius libro decimo octauo, capite undecimo.

Battologia. Laconismus. XCII

Βαττολογία Graecis multiloquio uocatur, à Battu quo priam inepto poeta, qui hymnos quosdam conscripsit prolixos, in quibus eadem crebris iterabantur. Hinc uocetiam consilia, βαττολογία, que quidem adeo uulgo fuit usitata, ut ea Mattheus apostolus sit usus. Sic enim apud hunc loquuntur Chrysius, πρὸς θιχρόμυθον, id est: βαττολογία, ὡς ἂν οἱ ἐβηνικοί, id est: Orantes autem, ne battologizetis, more gentiliū. E diuerso λακωνισμός, id est: Laconismus in breui loquente significacionem abiit, quo modo usurpatur aliquoties apud M. Tullium in epistolis.

Batti Silphium. XCIII

Βάττιον σιλφίον, id est: Batti Silphii, Graeci noui et rari quæpiam honoris prouerbio uocant. Aristophanes in Pluto. Οὐδ' ἔγωγε εἰ δόκιμος γέμοι τὸν πλάστον αὐτοῦ, καὶ τὸ βάττιον σιλφίον. id est: Nec si mihi donaueris, Ipsūmq; Flutum, ipsūmq; Batti silphium. Negat se sycophanta quieturum, etiam si præmium quantumuis detur. Idem in equitibus: τὸν καλλιὸν οἶσθ' ἐκένου τὸν σιλφίον τὸν ἕξου γενέσθαι. id est:

Scis Caulon illum, qui dignus ipso silphio esse effectus. Interpres diuersam originem adagionis adscribit. Battus à Thera iuxta Cretam insula, proferens, oraculo monitus Apollinis, uel, ut alij tradunt, domestica pulsus seditione, Cyrenem condidit. Cui cum Afri beneficij memores summum honorem habere iudicerent, donarunt illi silphium herbam apud illos omnium pulcherrimam: simulq; nomen sua ferientes, in cuius altera parte regnum erat insculptum, altera silphium, quo fuerat à ciuitate donatus. Cuius rei meminit et Aristoteles in Rep. Cyreneorum, sed falsus narrat Herodotus in Melpomene. Sicut, qui dicant imaginem fuisse datam: sunt rursus, qui auulm, in quo ciuitas erat expressa, silphium deserunt. Porro silphium inter herbas primam gloriam obtinet, cuius et filia, et fructus, et caulis, et succus preciosissimus sit. Vnde Ampeliotus, ea gēs quædam est Africa, Delphis silphij eadem consecratum suspēderunt, ut autor est Alexandrides. Huius Batti meminit et Pindarus in Pythijs: πρὸς ὅν οὐκ ἔστιν ἄλλο βῆτορον κατωφεροῦς λιθάρας. id est: Respondit habitatori Batti frigiferae Africæ.

Ne malorum memineris. XCIII

Μὴ μνησικαχέσθης, id est: Ne malorum memoriam referas. Thrasylbulus, ubi ciuitatem Athenensium triginta tyrannorum secula hactenus plebiscitum interposuit, nequa preteritarum rerum mentio fieret. Quam malorum obliuionem Athenienses ἀμνησικαχίαν uocant. Autor Valerius Maximus libro quarto rerum memorabilium, titulo de animi moderatione. Meminit et M. Tullius in prima Philippica, his quidem uerbis: in quo templo quantum uis me fiat, ita fundamēta patiens, Athenensiumq; renouat uetus exemplū. Graecum etiam uerbum usurpauit, quod tum in sedandis discordijs usurpauerat ciuitas illa, atq; omnem memoriam discordiarum obliuio ne sempiterna delendam censuit. Aristophanes in Pluto: Μὴ μνησικαχέσθης εἰς τὸν φυλὴν κατετάλας, id est: Ne malorum memoriam referas, si Phylam cepisti.

Interpres inter alia tale quoddam commentum adscribit. Thrasylbulus occupato loco quodam, cui nomen Phyla, triginta tyrannos sustulit: post ubi arrogatus quadda dixisset, αὐδίσθη, μὴ μνησικαχέσθης, id est: Ne malorum memoria renoues, idg; dictum in prouerbio abiisset. Probus Aenilius refert post exactos tyrannos Thrasylbulū hanc tulisse legē, ne quis de præteritis actis accusaretur, aut multicaretur, ea lex dicta est obliuionis. Idem socios uolētes contra legē seuire in eos, cū quibus reditum erat in gratiam, publice cohibuit, et legē latam confirmauit. Hinc pro tantis meritis prorsus loco data est corona ex duabus uirgulis oleaginjs, et hoc cuius honore uir prudens contentus fuit. Admonet adagium non esse referendam cōmemoracionem præteritorum malorum memoriam. Sicut autem apud Aristophanem uerba Mercurij ad Carionem seruuum. Plato libro de legibus quarto: θεός ποτε γὰρ, ὅντι μνησικαχέθης βέλδρα μὴ εἶμι, id est: Dicā certe, nō autē quod uelim pro præteritorum malorum memoriam uobis refericare. Similiter uidetur ex Homero, apud quem frequens hic uersus: Ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἰδούμεν, ἰδούμεν ἰδούμεν περ, id est: Quin ista quidem acta sinamus licet dolentes.

Hinc tanquā prouerbialem subinde usurpat Tullius ad Atticam scribens. Eodem spectat et illud eiusdem Odyssæ, ε. Εὐεθ' εἰπὼς τὸν ἑβρακτα Δύου, ἄρα, τὸ φέροισ ἀναστρέψασαι ἄεθου. id est. Verbum autē, si qd dictū est graue, procul illud auferat rapietes procelle. Plutarchus, πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἰδούμεν, ἰδούμεν ἰδούμεν περ, id est: Oportet eum diem obliuioni tradere. Erit hic usus prouerbij, si iuxta uerbum illud cōsistat, admonebimus aliquē, ne præteritorum malorum memoria semet affligat, quādoquidē quod factū est, imperium fieri nō potest. Lucianus in Cauca. Εἰς τὸν αὐτοῦ τερμινέδου τὸ μὴ εἶμι μνησικαχέθης βέλδρα μὴ εἶμι, ἰδούμεν ἰδούμεν περ, id est: Ceterum in posterum diem reponere odium et malorum meminisse, ac pridiānam quandam memoriam refericare, neq; dijs dignum, neq; aliqui regale.

Mentam belli tempore, neque

ferito, neque edito. XCIV

Μὴ φάγετε πολεμῶν, καὶ ἐδίε μὴτε φύτετε. id est: Mentam nec comedat, nec plantas tempore belli. Aristoteles problematum, sectione uigesima, statim initio refert hoc adagium, causam uisigiam unde dictum hoc in orauulgi perueniret. Arbitrator autem esse causam, quod menta corpori frigus adducat: eius rei argumentum esse, quod semē genitale muuat, frigus autem aduersari fortitudinem, atq; audaciam. Sicut ostendit sectionis decimaquarte, ultimo pro-